

รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Report)

เรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง
ปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ
ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560

จัดทำโดย กลุ่มการเวก

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 13
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี 2560

รายงานการศึกษากลุ่ม
(Group Report)

เรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยา
เสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ
ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560

จัดทำโดย กลุ่มการเวก

1. นายสุรไกร นวลศิริ	สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม
2. นายณัฐพล ต่านจิตรตรง	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
3. นางกนกวรรณ จิวเชื้อพันธุ์	กรมราชทัณฑ์
4. นายกวินวัชร เสถียรนิธิรัฐ	กรมสอบสวนคดีพิเศษ
5. นายทศพร ชาตรี	สำนักงาน ป.ป.ส.
6. นางศรัณยา วีระกรพานิช	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
7. พ.ต.ท.สุรพงษ์ พุฒขาว	กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ
8. นางสาวอนงนาต ชีวานันท์กุล	สำนักงาน ป.ป.ท.
9. นางสาวจิตอารีย์ ปุญญะศรี	สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์
10. นายลัชชานนท์ ทองโปร่ง	กรมการปกครอง
11. นางนิภาวรรณ ไยบัวเทศ	กรมศุลกากร
12. ผศ.ดร.ประมา ศาสตระรุจิ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 13
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี 2560

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560 (2) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด และ (3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลไกการดำเนินงาน กระบวนการและแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชน สะพานปูน โดยได้ใช้กลไกชุดปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ รวมทั้งผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไป โดยนำกระบวนการและแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ไปปฏิบัติ โดยการสืบสภาพชุมชน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเสพติดภายในชุมชน เข้าพบแกนนำชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ สร้างความเชื่อมั่น และขอความร่วมมือในดำเนินกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ประกาศวาระหมู่บ้านชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐเข้าไปชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามแผนประชารัฐฯ รวมทั้งคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งเพื่อประสานงานระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐ มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกันคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อนำมากำหนดมาตรการดำเนินการกับผู้ค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หน่วยงานต่างๆ เข้าไปให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พิจารณารับรองครัวเรือนที่ไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อปะเสด็จเกียรรับรองบ้านสีขาว หากยังไม่ได้การรับรองจากคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง ก็จะใช้มาตรการทางสังคมเข้าไปกดดันเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน รวมทั้งจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดในชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อติดตามผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จเกิดจากผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการยอมรับจากชุมชน สามารถชักชวนชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมและทำกิจกรรมร่วมกัน จนเกิดการรวมกลุ่มและสร้างเป็นเครือข่ายการเฝ้าระวังป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับหลายๆ หน่วยงานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ

ปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนฯ ไปปฏิบัติในชุมชน คือ สภาพพื้นที่ที่มีชุมชนชายขอบอยู่รอบๆ ส่งผลให้ผู้ค้ารายย่อยจากชุมชนข้างเคียงไหลเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน กลุ่มประชากรแฝง คนเร่ร่อน นำพาเสพติดเข้ามา เครือข่ายการค้าในชุมชนเป็นแบบเครือญาติ มีการสืบทอดอำนาจรุ่นต่อรุ่น ส่งผลให้การนำมาตรการทางสังคมมาบังคับใช้ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ปัญหาด้านอาชีพ และการขาดความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้มีพฤติกรรมค้ายาเสพติด โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้นำชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง เน้นให้ภาค

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เสนอแนะ รับฟังข้อคิดเห็น จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังและเกิดการบูรณาการร่วมกัน สร้างเครือข่ายกลุ่มต่างๆ รวมทั้งสร้างผู้นำธรรมชาติ มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับของชุมชนและระหว่างชุมชน มีการบริหารจัดการประชากรแฝงและคนเร่ร่อนอย่างเป็นระบบ หน่วยงานรัฐ เข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างรายได้แก่ครอบครัว ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่น เชื่อใจ ไว้วางใจเจ้าหน้าที่

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560 ฉบับนี้ สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ของ รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย ที่กรุณาให้ความแนะนำ และ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาด้วยความเอาใจใส่ ทำให้คณะผู้จัดทำรายงานการศึกษาได้รับความ กระจ่างในทางวิชาการ ซึ่งคณะผู้จัดทำรายงานการศึกษาขอขอบคุณในความเมตตาของท่านอาจารย์

คณะผู้จัดทำรายงานการศึกษาขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ และขอขอบคุณสำนักงาน ป.ป.ส. สำหรับข้อมูลทางวิชาการ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้ใช้ประโยชน์และสามารถ ทำการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ยชก.13

คณะผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ

ธันวาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 โครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี พ.ศ. 2560	5
2.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับยาเสพติด	16
2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุมชนบำบัด	21
2.4 แนวคิดเชิงบูรณาการ	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	28
2.6 โครงสร้างการบริหารของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กทม.	30
2.7 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด	30
2.8 ข้อมูลชุมชนสะพานปูนเขตดอนเมือง	35
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 วิธีการศึกษา	41
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (KEY Persons)	41
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	43
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติดตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2560	45

	หน้า
4.2 ปัญหาและอุปสรรค	48
4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวทาง การสร้างหมู่บ้านชุมชนฯ ไปปฏิบัติในชุมชน	50
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	
ก. แบบสัมภาษณ์	
ข. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557	
ค. แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัย 1 ยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560	
ง. ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง เนื่องจากบั่นทอนสุขภาพแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความเสียหายด้านทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันปัญหายาเสพติดจึงยังเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ โดยประเทศไทยมีจำนวนคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมเป็นอันดับหนึ่ง ทำให้มีจำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ รัฐต้องเสียงบประมาณจำนวนมากเพื่อบริหารจัดการและควบคุมผู้ต้องขังเหล่านี้ นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อส่งคืนผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมกลับไม่ได้ผลที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้ต้องขังที่พ้นโทษยังคงหันมาประกอบคดียาเสพติดและถูกดำเนินคดีซ้ำ

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาทุกรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ปรากฏผลการดำเนินงานในหลายๆ ด้านเพิ่มมากขึ้น ในอนาคตปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงกำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ขึ้น โดยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนหลายครั้งเพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานในห้วงที่ผ่านมาแนวโน้มสถานการณ์ปัญหายาเสพติด วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เพื่อกำหนดแนวคิดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ งบประมาณ กลไกการดำเนินงาน และตัวชี้วัด พร้อมทั้งยกร่างแผนยุทธศาสตร์ รวมทั้งได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพิจารณาพิจารณาแผนยุทธศาสตร์นี้ในระดับภาคด้วย

แนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์คือ ยึดประชาชนเป็นส่วนกลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล แก้ไขปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ครบวงจร สร้างความสมดุลยุทธศาสตร์ทั้งด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติด และการลดอุปทานยาเสพติด และเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพโดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด ผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นจากภัยยาเสพติด ด้วยภูมิคุ้มกันและมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผลตามพันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562” แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 - 2562 ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์หลักคือ 1) ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่ม

ผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด 3) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด 4) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ 5) ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม 6) ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด 7) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และ 8) ยุทธศาสตร์การบริหารการจัดการอย่างบูรณาการ รวมทั้งได้กำหนดกลไกในการควบคุม กำกับ และขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่แผนปฏิบัติการด้วย และในการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2558 มีมติให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ เป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

ต่อมาคณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับชุมชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจะขอความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง กระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทย คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) ร่วมกับหน่วยงานฝ่ายความมั่นคง บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยให้มีการสร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยง ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติด และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะทำงานยกร่างแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560 รวมทั้งได้ส่งแผนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาซึ่งหน่วยงานได้ให้ความเห็นชอบ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

การประชุมคณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559 ได้ให้ความเห็นชอบแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560 โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเอาชนะปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ภายในปี 2560 ด้วยกลไกและกระบวนการของประชารัฐ ร่วมป้องกันดูแลปัญหายาเสพติดในชุมชนตนเอง หมู่บ้าน/ชุมชน มีเป้าหมายสำคัญในการเอาชนะปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้านชุมชนทั่วประเทศจำนวน 81,905 ชุมชน และในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีเป้าหมาย จำนวน 2,030 ชุมชน โดยดำเนินการในระยะแรก (1 เมษายน - 30 กันยายน 2559) จำนวน 499 ชุมชน

ในการนี้ กลุ่มการเวก ในฐานะผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 13 (ยธก. รุ่นที่ 13) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการและแนวทางการดำเนินงานสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด โดยเฉพาะการดำเนินงาน 9 ขั้นตอนสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ซึ่งเป็นชุมชนที่มีผลการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับที่ดี เพื่อที่จะได้รับทราบผลการดำเนินงานและนำไปใช้ในการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน

และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมถึงหาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรค เพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- (1) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560
- (2) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด
- (3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

พื้นที่ : ชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ

ประชากร : ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าชุดประสานและอำนวยความสะดวกพื้นที่กรุงเทพเหนือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร, เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง, เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง และเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข 60

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา : ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงเดือนกันยายน 2560

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล : 1 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2560

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.5.1 นำผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560 มาเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในชุมชน

1.5.2 นำผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด มาใช้ในการปรับปรุงโครงการให้สอดคล้องต่อการปฏิบัติ

1.5.3 นำข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดความสัมฤทธิ์ผล

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560” เป็นการศึกษาถึงผลการดำเนินงานตามโครงการประชารัฐร่วมใจความปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560 โดยการศึกษาในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. โครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี พ.ศ.2560
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนบำบัด
4. แนวคิดเชิงบูรณาการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. โครงสร้างการบริหารของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กทม.
7. โครงสร้างการบริหารของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กทม.
8. ข้อมูลชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 โครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี พ.ศ. 2560

โครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี พ.ศ.2560 เป็นโครงการตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559–2560 โดยมีรายละเอียดของโครงการดังต่อไปนี้¹

2.1.1 สถานการณ์

ยาเสพติดยังคงเป็นภัยคุกคามของโลก ภูมิภาคสามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด ในระยะที่ผ่านมาประเทศไทยสามารถควบคุมการผลิตยาเสพติดได้ แต่ยังได้รับผลกระทบจากการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาจำหน่ายภายในประเทศ โดยยาบ้าและไอซ์เป็นตัวยาสสำคัญ กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 15-29 ปี ซึ่งเป็นอนาคตของชาติเป็นกลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเสพ/ใช้ มากที่สุด (ประมาณร้อยละ 60 ของผู้เสพ) และมีการกระจายยาเสพติดไปถึงหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมโดยมีสถานการณ์สำคัญ ดังนี้

(1) จากการดำเนินงานตามแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา สามารถสกัดกั้นและลดปริมาณการนำเข้ายาเสพติดจากแหล่งผลิตยาเสพติดในภูมิภาค รวมทั้งปราบปรามจับกุมกลุ่มขบวนการผลิตและการค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่จากสถานะเงื่อนไขทางสังคมภายในประเทศยังปรากฏการแพร่ระบาดและส่งผลกระทบสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

(2) ผลการประเมินหมู่บ้าน/ชุมชน กระทรวงมหาดไทย ปี 2558 จำนวน 81,905 แห่งทั่วประเทศ ตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาเสพติด (มาก – ปานกลาง – น้อย) พบว่า

¹ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559–2560 สู่สังคมไทยที่ปลอดภัย ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ.2560–2579) ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. 2560. หน้า 1–10.

มีปัญหามาก 7,743 แห่ง (ร้อยละ 9.45) ปานกลาง 6,383 แห่ง (ร้อยละ 7.79) น้อย 67,779 แห่ง (ร้อยละ 82.75)

(3) ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างวันที่ 2-10 พฤศจิกายน 2558 ปรากฏว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของรัฐบาล แต่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนยังคงได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติด และต้องการให้รัฐบาลดำเนินการอย่างเร่งด่วน

2.1.2 เจตนารมณ์

ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติ ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนและศักยภาพการพัฒนาประเทศในอนาคต จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง โดยกลไกของ “ประชารัฐ” ในระดับพื้นที่ ได้แก่ อำเภอ/เขต ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และนำไปสู่การแก้ปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผล ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการจัดเงื่อนไขอิทธิพลผลประโยชน์โดยดำเนินการมาตรการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1.3 นโยบาย

(1) หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีให้ทุกส่วนราชการหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

(1.1) การแก้ไขปัญหายาในระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ดำเนินการบนหลักการทำงานเชิงรุก โดยให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับในสังกัดเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและลงพื้นที่เป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหายาและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งต้องติดตามประเมินผลและรายงานความคืบหน้าในการทำงานเป็นระยะ

(1.2) การบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่กลไก “ประชารัฐ” ให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นดำเนินการบนหลักการความมีเอกภาพ โดยการดำเนินการหรือการแก้ไขปัญหายาต่างๆ จะต้องมีการประสานเพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ให้มีความชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและการบังคับใช้กฎหมายต้องมีการบูรณาการ มิใช่ต่างคนต่างถือกฎหมายของตนเองเป็นหลัก

(2) คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 ลงมติรับทราบและเห็นชอบทิศทาง และกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยให้พิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทางการจัดทำแผน ระบุกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะกลไกทางกฎหมาย และ “กลไกประชารัฐ” ที่จะช่วยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งนี้ให้ สศช. เสนอกลไกดังกล่าวให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

(3) คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2559 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับชุมชน

ให้มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจะขอความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคง กระทรวงกลาโหม และ กระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ร่วมกับหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยให้มีการสร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยง ทั้งด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติด และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

(4) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ประกอบด้วย 4 แผน ได้แก่ 1) แผนการป้องกันยาเสพติด 2) แผนการบำบัดรักษายาเสพติด 3) แผนการปราบปรามยาเสพติด และ 4) แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ โดยแผนงานการป้องกันและสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มประชาชนทั่วไป เป็นส่วนหนึ่งในแผนการป้องกันยาเสพติด กำหนดเป้าหมายสร้างกระบวนการและพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน 81,905 แห่ง

2.1.4 เป้าหมาย

เอาชนะปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ 81,905 แห่ง ด้วยกลไกและกระบวนการของประชารัฐ ร่วมป้องกันดูแลปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนตนเอง โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) หมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนลดลง
- (2) ประชาชนเข้าร่วมเฝ้าระวังป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งการแจ้งข่าวสาร และการดำเนินงาน
- (3) ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลย
- (4) ประชาชนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

2.1.5 แนวความคิดการปฏิบัติ

การเอาชนะยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องสลายโครงสร้างปัญหาด้วยการลดและขจัดอิทธิพลของกลุ่มการค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาลำดับแรก แล้วดำเนินมาตรการทุกด้านทั้งการป้องกัน บำบัดรักษา ปราบปรามและพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไข อย่างสอดคล้องประสานกันด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ” โดยหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ควบคู่กับกำลังภาคประชาชนที่จะรักษาพื้นที่ต่อเนื่องในระยะต่อไป ด้วยหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติด ทั้งจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและผลประโยชน์ชักนำให้ละเลิกพฤติกรรมด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

2.1.6 การปฏิบัติ

- (1) ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ในการควบคุมจัดการกับสถานการณ์ปัญหารวมทั้งผู้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยจัดให้มีการรับข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบ กลั่นกรองเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดระดับชาติ ระดับจังหวัด/กทม. ระดับอำเภอ/เขต

- ระดับชาติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) รับข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบพิจารณาเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลย

- ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและกรุงเทพมหานครในฐานะ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม.ใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 เรียกบุคคลในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งปรากฏข้อมูลจากกระบวนการประชาคมของหมู่บ้านชุมชนว่า อาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือเข้ารับการพัฒนาเพื่อปรับทัศนคติ โดยให้ดำเนินการด้วยความระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบกล่าวหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงจากการปฏิบัติเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

- ระดับอำเภอและเขต โดยนายอำเภอและผู้ว่าการเขตในฐานะ ผอ.ศป.ปส.อ./ข.ใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 เรียกบุคคลในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งปรากฏข้อมูลจากกระบวนการประชาคมของหมู่บ้านชุมชนว่า อาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับพฤติกรรม หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนาเพื่อปรับทัศนคติให้นำเสนอ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. ต่อไป

ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ทุกพื้นที่ เอาใจใส่ดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้ปล่อยปละละเลยหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หากปรากฏข้อมูลหรือข่าวสารให้ตรวจสอบ กลั่นกรองแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำแล้วรายงาน ผอ.ศอ.ปส. เพื่อเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

(2) จัดกำลังปฏิบัติให้ครอบคลุมภารกิจและสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่

(2.1) กลุ่มพื้นที่สถานการณ์ที่อยู่ในขีดความสามารถของหน่วยปกติ (ศอ.ปส.จ./กทม.) สามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหาได้ ให้จัดชุดปฏิบัติการตำบลเข้าไปปฏิบัติการสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหามูลบ้าน/ชุมชน

(2.2) กลุ่มพื้นที่ที่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดรุนแรงและพื้นที่อิทธิพล ให้ใช้กำลังปฏิบัติการจากภายนอกหนุนเสริมกำลังหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ โดยมอบให้ ศอ.ปส. จัดกำลังปฏิบัติการเกาะติดปฏิบัติการกิจด้านการข่าวและควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่เพื่อจัดอิทธิพลและผลประโยชน์และดำเนินการควบคุมและลดความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหา ก่อนที่จะส่งมอบพื้นที่ให้กลไกปกติควบคุมดูแลต่อไป

(2.3) จัดให้มีหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติด ประกอบกำลังร่วมจากสำนักงาน ป.ป.ส. ตำรวจ และทหาร ขึ้นบังคับบัญชาต่อ ผอ.ศอ.ปส. ทำหน้าที่รับข้อมูลข่าวสารและพิสูจน์ทราบข่าวสารข้อร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติดและเจ้าหน้าที่รัฐ และปฏิบัติการสืบสวนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดบทบาท ลดอิทธิพลในพื้นที่ และหนุนเสริมกำลังปฏิบัติของชุดปฏิบัติการในพื้นที่

รวมทั้ง ให้มีชุดปฏิบัติการด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติดระดับภาคและระดับจังหวัด เพื่อควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่รับผิดชอบ

ทั้งนี้ โดยกำหนดยุทธการหน้าบ้านปลอดภัย สนธิกำลังเข้าปฏิบัติการต่อพื้นที่เป้าหมายเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง

การขอความร่วมมือจากข้าราชการทหาร เพื่อปฏิบัติการกิจข้างต้นให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 23/2558 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 เรื่อง มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

(3) พัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน 19,205 หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีอยู่และอยู่ระหว่างการจัดตั้งใหม่ในปี 2559 จำนวน 942 แห่ง ให้เป็นหมู่บ้านที่มีความมั่นคงในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตนเองและการพัฒนาปัญหาพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ผลอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะในปี 2559 ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระชนมายุ 7 รอบ 84 พรรษา และเป็นปีที่กองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินงานมาครบรอบ 12 ปี (พ.ศ. 2547 – 2559)

โดยให้ตรวจสอบสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน หากพบว่ายังมีปัญหายาเสพติดให้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสริมสร้างความเข้มแข็งเช่นเดียวกับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น

(4) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศปก.ศอ.ปส.) ที่สำนักงาน ป.ป.ส. ประกอบกำลังร่วมหน่วยปฏิบัติตามแผน ทำหน้าที่รับแจ้งข่าวสารข้อร้องเรียนด้านยาเสพติดจากประชาชน อำนวยการประสานการปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และรายงาน ผอ.ศอ.ปส. และผู้ที่เกี่ยวข้อง

(5) ให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศปก.ศอ.ปส.จ./กทม.) อำนวยการบริหารและสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.ปส.อ./ข. การนิเทศติดตามการปฏิบัติในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้แต่งตั้งคณะตรวจนิเทศประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานสำนักงาน ปปส.ภาค/กทม. นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินงานเพื่อให้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

(6) ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเขต (ศป.ปส.อ./ข.) เป็นกลไกการปฏิบัติตามแผน ร่วมกับกลไกประชารัฐในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การป้องกันยาเสพติดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด และการระดมความร่วมมือจากประชารัฐทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้

(6.1) ด้านการบำบัดรักษา

(6.1.1) ประชาสัมพันธ์ ชักชวนและจูงใจให้ผู้เสพผู้ติดยาเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา โดยการปรับทัศนคติของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดให้เห็นผลกระทบของการใช้ยาเสพติด การปรับทัศนคติของครอบครัว ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการยอมรับปัญหา

(6.1.2) ค้นหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 โดยกำหนดแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการในการค้นหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ ด้วยการตั้งด่านตรวจปัสสาวะแบบบูรณาการ

การจัดระเบียบสังคม การจัดทำประชาคมแบบบูรณาการ รวมถึงการให้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามประกาศให้ดำเนินการตามกฎหมาย หรือตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 หรือดำเนินการตามกระบวนการปกติ

(6.1.3) ดำเนินการประเมินคัดกรองโดยศูนย์เพื่อการคัดกรองเพื่อประเมินสภาพการเสพติด และนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมกับประวัติและพฤติการณ์ของผู้เสพติด ดังนี้

- กลุ่มผู้ใช้ ให้สถานพยาบาล เช่น รพช./รพ.สต. รับไปดำเนินการตามแนวทางการฟื้นฟู

- กลุ่มผู้เสพ ให้ส่งเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือสถานพยาบาล เช่น รพช. รพศ. รพท. เพื่อดำเนินการฟื้นฟู โดยทันที

- กลุ่มติด ผู้ติดยาหนัก หรือมีปัญหาทางจิต ให้ส่งสถานพยาบาลที่มีศักยภาพในการรองรับ เช่น โรงพยาบาลเฉพาะทาง (โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โรงพยาบาลจิตเวช) หรือ รพช. รพท.

(6.1.4) ดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัด โดยให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลและผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูระดับอำเภอเป็นแกนหลักสำคัญ พร้อมจัดโครงสร้างกำลังปฏิบัติและจัดระบบการบริหารจัดการข้อมูลในแต่ละพื้นที่อำเภอ เพื่อรองรับการติดตามที่ชัดเจน และมีการมอบภารกิจให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน ชุดปฏิบัติการ และทีมสหวิชาชีพ ดำเนินการติดตาม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือตามความประสงค์การขอรับความช่วยเหลือของผู้ผ่านการบำบัด โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม และจัดทำโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในพื้นที่

(6.2) ด้านการป้องกัน

(6.2.1) ใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน การมีกฎกติการ่วมกันของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในการสอดส่องดูแลและควบคุมปัญหาเสพติดในชุมชนของตนเอง

(6.2.2) ใช้สื่อทุกประเภทและวิธีการรณรงค์ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งสื่อบุคคลเสียงตามสาย รถกระจายเสียง การอบรมให้ความรู้และสร้างทักษะโดยวิทยากรให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติดและร่วมกันต่อต้าน

(6.2.3) ขับเคลื่อนงานโครงการและกิจกรรมตามแผนงานป้องกันยาเสพติดที่กำหนดไว้ ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กเล็ก การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยโครงการครู D.A.R.E. โครงการ 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน การป้องกันยาเสพติดในสถานประกอบการและวิสาหกิจชุมชน

(6.2.4) ใช้พลังคุณธรรมจากกลไกสถาบันทางสังคม สถาบันทางศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนสร้างค่านิยม 12 ประการ และปลูกฝังอุดมการณ์จิตอาสา

(6.2.5) จัดระเบียบสังคมในหมู่บ้าน/ชุมชน แหล่งมั่วสุมแหล่งอบายมุข ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2558 เรื่อง มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะคล้ายกับสถานบริการ

(6.2.6) จัดตั้งศูนย์เยาวชนนอกสถานศึกษาในอำเภอและเขต เพื่อรวบรวมข้อมูลเยาวชนนอกสถานศึกษา และส่งเสริมให้เยาวชนทำกิจกรรมเชิงบวกโดยแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่

(6.2.7) สอดส่องระวังเยาวชนไม่ให้ก่อพฤติกรรมเสี่ยง และพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

(6.3) ด้านการปราบปราม

(6.3.1) จัดให้มีระบบการข่าวระดับหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถระบุผู้ค้า ผู้เสพ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยรวบรวมประมวลข่าวสารจากทุกแหล่งทั้งข่าวสาร ข้อร้องเรียนเรื่องยาเสพติดจากประชาชน ข้อมูลจากผู้เสพผู้ติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา ข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งข่าวและชุดปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ

(6.3.2) จัดชุดปฏิบัติการในพื้นที่โดยการสนธิกำลังระหว่างฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจตรา ตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้ค้ายาเสพติด

(6.3.3) ประสานขอรับการสนับสนุนกำลังปฏิบัติการจากศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./กทม.) ชุดปฏิบัติการระดับภาค รวมทั้งชุดปฏิบัติการของ ศอ.ปส. หรือหน่วยทหาร ดำเนินการตามระดับพฤติกรรม

(6.3.4) ใช้อำนาจตามกฎหมายเชิญบุคคลผู้อาจเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดมาให้ข้อมูลและปรับทัศนคติ หรือส่งต่อให้ ศอ.ปส. หรือหน่วยทหาร ดำเนินการตามระดับพฤติกรรม

(6.3.5) จัดกำลังอาสาสมัคร ตรวจตรา ฝึกระวังป้องกันมิให้มีการเสพ และค้ายาเสพติดในพื้นที่โดยคำนึงถึงความเสี่ยงและความปลอดภัยของประชาชนซึ่งจะต้องมีระบบและกลไกการคุ้มครองประชาชน

(6.4) การบริหารจัดการ

(6.4.1) จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนทุกอำเภอ ทุกเขต และนำแผนไปสู่การปฏิบัติประสานและบริหารงบประมาณเพื่อดำเนินงานตามแผน

(6.4.2) จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ/เขต (ศปก.อ./ข.) เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกการเชื่อมโยงข้อมูล การติดตามสถานการณ์ การบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายและแผนงานโครงการ

(6.4.3) จัดชุดปฏิบัติการตำบล ประกอบด้วย หน่วยงานด้านบังคับใช้กฎหมายและความมั่นคง หน่วยงานด้านบรรณคดีให้ความรู้และช่วยเหลือผู้เสพผู้ติด หน่วยงานด้านการพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการชุมชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดและมีความมั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติดต่อไป

(6.4.4) รายงานผลการปฏิบัติต่อศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัด/ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./กทม.) และให้ ศอ.ปส.จ./กทม. รวบรวมผลการปฏิบัติรายงาน ศอ.ปส.

(7) สร้างความเข้มแข็งให้กำลังภาคประชาชนด้วยกำลัง 2 ส่วน ซึ่งจะต้องผนึกกำลังดูแลรักษาหมู่บ้าน/ชุมชนของตน ประกอบด้วย กำลังประชาชนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับกำลังของผู้มีจิตอาสาโดยคัดเลือกจากกลุ่มอาสาสมัครและมวลชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีจิตอาสาและมุ่งมั่นจะเข้าร่วมเป็นพลังเฝ้าระวังป้องกันและต่อต้าน

ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและระบบตอบสนองใจของภาครัฐอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และพัฒนาให้เป็นอาสาพัฒนาประชาธิปไตย (อปช.) มีขีดความสามารถและความเข้มแข็ง เป็นแกนนำสามารถขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและควบคุมปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้ที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแต่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลผลประโยชน์เรื่อง ยาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการด้วยมาตรการที่กำหนดตามแผนนี้

(8) ให้กระทรวง กรม หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนกำลังพลเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์เข้าร่วมดำเนินงานตามแผน ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีจะพิจารณา กำหนด โดยในกระทรวง กรม หน่วยงานส่วนกลางให้ ผอ.ศอ.ปส. ประสานขอรับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ เพื่อประกอบเป็นหน่วยเฉพาะกิจ หรือคณะทำงานเฉพาะด้านในส่วนภูมิภาคให้ผู้ว่าราชการจังหวัด /ผอ.ศอ.ปส.จ. เป็นผู้ประสานและบริหารจัดการกำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามแผนนี้

(9) ให้ทุกส่วนราชการโดยกรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการ ปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ด้วยสื่อและวิธีการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อให้ ประชาชนตื่นตัว ตระหนักรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมดูแลปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง และสร้างความเข้าใจให้กับทุกหน่วยงานให้ความสำคัญและการดำเนินงานตามแผนนี้ให้บรรลุผล

(10) ให้บูรณาการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด กับกรอบแผนประชาธิรัฐภาพรวมของรัฐบาลในทุกด้าน ทั้งกลไกประชารัฐในการแจ้ง เตือนภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน/ชุมชน กลไกประชารัฐในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลไก อาสาสมัครต่าง ๆ

2.1.7 ระยะเวลาปฏิบัติการ

(1) ระยะที่หนึ่ง วันที่ 1 เมษายน – 30 กันยายน 2559 พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาพื้นที่ ปัญหามากและดำเนินมาตรการในพื้นที่ปัญหาปานกลาง และปัญหาน้อยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) ระยะที่ 2 วันที่ 1 ตุลาคม 2559 – 30 กันยายน 2560 ขยายผลพื้นที่ปฏิบัติการ ลดสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยทั่วประเทศ

(3) ระยะที่ 3 ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2560 เป็นต้นไป ดำรงภารกิจต่อเนื่อง เพื่อส่งต่อ ภารกิจการรัฐบาลชุดต่อไป โดยกำหนดแผนการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นแผนระยะยาวทุกระยะ 5 ปี สอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรอบวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) โดยส่งเสริมให้ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม เข้ามา มีส่วนร่วมในกลไกประชารัฐป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น

2.1.8 การอำนวยการ

(1) ที่ประชุมระดับนโยบาย โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธานทำหน้าที่บูรณาการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 ให้ความเห็นชอบแผนและแนวทางการขับเคลื่อนแผน ไปสู่การปฏิบัติ

(2) ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ทำหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีในการอำนวยการหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าว ตรวจสอบ กลั่นกรอง แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติการณ์ เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลยและบุคคลซึ่งอาจมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เพื่อเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557

(3) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) อำนวยการกำกับติดตามให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีคณะกรรมการปฏิบัตินโยบายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและปรับทัศนคติบุคคลซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติด เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานสนับสนุนกลไกของ ศอ.ปส.จ./กทม. และ ศป.ปส.อ./ข.

(4) ให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศปก.ศอ.ปส.จ.กทม.) อำนวยการบริหารและสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.ปส.อ./ข. การนิเทศติดตามการปฏิบัติ ในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย

(5) ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเขต (ศป.ปส.อ./ข.) เป็นกลไกการปฏิบัติตามแผนร่วมกับกลไกประชารัฐในพื้นที่ ตามแนวทางการปฏิบัติที่กำหนด ทั้งนี้ โดยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาให้ ศป.ปส.อ./ข. เป็นกลไกที่มีอำนาจในการตัดสินใจสั่งการ และบูรณาการการปฏิบัติในพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับตำบลและชุมชน

(6) ให้สำนักงาน ป.ป.ส. จัดระบบฐานข้อมูลและการข่าวหมู่บ้าน/ชุมชนด้านยาเสพติด การอำนวยการและสนับสนุนแก่หน่วยปฏิบัติ ด้านงบประมาณ การจัดชุดเจ้าหน้าที่อำนวยการประสานและสนับสนุน ศอ.ปส.จ./กทม. การปฏิบัติการร่วมด้านการข่าวและปราบปรามการดำเนินมาตรการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามแนวทางที่กำหนด การอบรมให้ความรู้และทักษะการปฏิบัติการ การรวบรวมประมวลผลการปฏิบัติ และการประเมินผลรายงาน ผอ.ศอ.ปส. ประธาน ป.ป.ส. และรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ

2.1.9 การติดตามประเมินผลและรายงาน

(1) คณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาพรวมระดับประเทศระดับภาค มีอำนาจหน้าที่กำกับ ติดตาม เร่งรัดและตรวจสอบการปฏิบัติของหน่วยงานในการดำเนินมาตรการและบูรณาการระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับพื้นที่

(2) ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ (จังหวัดและกรุงเทพมหานคร) มีอำนาจหน้าที่เร่งรัด กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในจังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด อำเภอที่รับผิดชอบ

(3) ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศปก.ศอ.ปส.) รับแจ้งข่าวสารข้อร้องเรียนด้านยาเสพติดจากประชาชน อำนวยการประสานการปฏิบัติติดตามและประมวลผลการดำเนินงานตามแผนตลอด 24 ชั่วโมง และรายงาน ผอ.ศอ.ปส. รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

(4) ศอ.ปส. กระทรวงมหาดไทย สำรวจและประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดในเดือนเมษายน และเดือนกันยายน 2559 และในรอบ 6 และ 12 เดือน ของทุกปีงบประมาณ

(5) สำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพปัญหา ยาเสพติดและการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ของ ปฏิบัติการตามแผน รวมทั้งความพึงพอใจในการดำเนินงานรายงาน ศอ.ปส. ในเดือนพฤษภาคม และ กันยายน 2559 และในรอบ 6 และ 12 เดือน ของทุกปีงบประมาณ

(6) สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสถาบันวิชาการประเมินผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ เป็นรายจังหวัดพร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอ ศอ.ปส. ในเดือนพฤษภาคม และกันยายน 2559 และในรอบ 6 และ 12 เดือน ของทุกปีงบประมาณ

2.1.10 เงื่อนไขความสำเร็จ

(1) ความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะดำเนินนโยบายให้สัมฤทธิ์ผลและดำเนินนโยบาย ต่อเนื่อง

(2) การบริหารทรัพยากรในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งกำลังเจ้าหน้าที่ กำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเข้าถึงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง งบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ โดยเฉพาะระดับอำเภอ/เขต รวมทั้งงบประมาณ อุดหนุนภาคประชาชนในกิจกรรมตามความริเริ่มของชุมชน

(3) การไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและความเอจจริงเอจจังของเจ้าหน้าที่ ทุกระดับที่จะต้องมุ่งมั่นร่วมกันแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนของประชาชนและร่วมพัฒนาไปสู่ความมั่นคง ของประเทศ

(4) การดำเนินงานที่สัมพันธ์ประสานสอดคล้องของแผนและการปฏิบัติใน ทุกมาตรการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ดังเช่น หลังจากการปราบปรามกดดันจัดอิทธิพล ประโยชน์ในพื้นที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการประชุมและนำผู้เสพผู้ติด เข้าสู่กระบวนการคัดกรองและบำบัดรักษาโดยทันที ในขณะที่ศูนย์คัดกรองและสถานบำบัดรักษาและ พื้นที่ต้องมีความพร้อมที่จะรองรับ และกำลังภาคประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้าติดตามช่วยเหลือ ภายหลังการบำบัดรักษาเป็นต้น

(5) การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังดูแลและรักษาพื้นที่ ทั้งอาสาดพัฒนาประชารัฐ สถาบันทางสังคม วิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจ เพื่อสังคมที่ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2.1.11 แนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน

ชุดปฏิบัติการประจำตำบลจะต้องดำเนินการเต็มเวลา โดยจัดทำแผนคัดเลือกหมู่บ้าน เป้าหมาย กำหนดมาตรการในการดำเนินการตามสภาพปัญหา เช่น หมู่บ้านรุนแรงต้องใช้ การข่าว การปราบปรามเป็นตัวนำ หมู่บ้านปานกลางใช้มาตรการประชาคมค้นหาผู้เสพ/ผู้ค้าและ มาตรการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน หมู่บ้าน เบาบางใช้มาตรการเฝ้าระวังและกระบวนการ สร้างความเข้มแข็งตามกระบวนการ 9 ขั้นตอน โดยวิทยากรกระบวนการ ดังนี้

(1) ขั้นตอนที่ 1 : สืบสภาพชุมชน

เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่สำคัญของชุมชนอย่างไม่เป็นทางการเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมผู้คน สังคมเศรษฐกิจขนบธรรมเนียมประเพณีและปัญหาต่างๆของชุมชนโดยสังเขป ซึ่งนอกจากการพบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามครัวเรือนแล้ว อาจอาศัยโอกาสต่างๆ เปิดเวทีย่อยๆ เพื่อเผยแพร่แนวคิดว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนได้จำเป็นต้องอาศัยพลังสามัคคีจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อดูแลชุมชนของตนเอง

(2) ขั้นตอนที่ 2 : พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ

ชุมชนจะเข้มแข็งได้ปัจจัยสำคัญคือประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงคอยให้ความร่วมมือกับทางราชการเท่านั้น ผู้นำธรรมชาติซึ่งมาจากศรัทธาของประชาชนจะเป็นตัวแทนของชุมชนในการแสดงความเป็นเจ้าของการดำเนินงาน ในขณะที่ผู้นำทางการจะเป็นผู้ประสานงานที่ีระหว่างชุมชนกับหน่วยราชการและคอยสนับสนุนการดำเนินงานของผู้นำธรรมชาติ

(3) ขั้นตอนที่ 3 : ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งแรก)

เป็นการจัดเวทีประชาคมครั้งแรกเพื่อให้ชาวบ้านคัดเลือก “คณะผู้นำธรรมชาติ” ของชุมชน การเลือกผู้นำธรรมชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อ จัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนหรือเรียกอย่างกระชับว่า “คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง” ทั้งผู้นำทางการที่มีอยู่แล้วและผู้นำธรรมชาติที่ได้รับเลือกจะเข้ามาร่วมกันเป็นกรรมการเพื่อเป็นองค์กรแกนนำในการสร้างและใช้พลังชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดรวมทั้งพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

(4) ขั้นตอนที่ 4 : รณรงค์ประชาสัมพันธ์

หลักสำคัญของการรณรงค์ประชาสัมพันธ์คือให้ทุกครัวเรือนเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนโดยประชาชนเป็นหลัก และขยายความร่วมมือของชาวบ้านมาเป็นแนวร่วมดำเนินการให้มากที่สุดโดยใช้หลักสันติวิธีในการทำงานเพื่อไม่ให้กระทบกระทั่งบาดหมางกัน

(5) ขั้นตอนที่ 5 : คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคมครั้งที่ 2)

ด้วยแนวคิดที่ว่า “ปัญหาเสพติดอยู่ที่ผู้เสพและผู้ค้าโดยผู้เสพเป็นฐานให้แก่ผู้ค้า หากไม่มีผู้เสพผู้ค้าก็อยู่ไม่ได้” คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งจะจัดประชุมและให้กรรมการแต่ละคนกรอกชื่อผู้เสพ-ผู้ค้า-ผู้ผลิต รวมทั้งที่มี พฤติกรรมน่าสงสัยลงในแบบสอบถามแล้วหย่อนลงกล่องกระดาษเพื่อไม่ให้รู้ว่ากรรมการคนไหนกรอกชื่อใครเมื่อครบ แล้วจึงเปิดกล่องนำทั้งหมดมาพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชน เพื่อนำไปสู่กระบวนการ “คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งหมดในชุมชน” ซึ่งอาศัยหลักการ “คัดแยก เพื่อให้การช่วยเหลือมิใช่เพื่อนำมาลงโทษ”

(6) ขั้นตอนที่ 6 : แนวทางการป้องกันยาเสพติด

การบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนระหว่างชุมชนสถานศึกษาและสถานประกอบการให้ดำเนินการเป็นกระบวนการที่สอดคล้องระหว่างกัน โดยมีจุดเน้นที่แตกต่างกันตามลักษณะความรุนแรงของปัญหา ยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในเยาวชนนอกสถานศึกษา โดยศูนย์เยาวชนระดับพื้นที่การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ทั้งสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง ต่ำกว่า 10 คน และสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 10 คนขึ้นไป

(7) ขั้นตอนที่ 7 : การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาคมครั้งที่ 3)

เป็นการประชุมเพื่อรับรองครัวเรือนไม่มีสมาชิกอยู่ในบัญชีรายชื่อ โดยครัวเรือนที่ได้รับการรับรองก็จะจัดพิธีมอบธงขาวและใบประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเป็นครัวเรือนปลอดยาเสพติดโดยเชิญบุคคลสำคัญและผู้มีเกียรติ ต่างๆ มาร่วมเป็นสักขีพยานถือเป็นกิจกรรมปลูกกระแสและสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชน แต่ทั้งนี้หากครัวเรือนใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกก็จะถูกถอนสถานภาพครัวเรือนปลอดยาเสพติด

(8) ขั้นตอนที่ 8 : ใช้มาตรการทางสังคม

เป็นขั้นตอนการดำเนินการต่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งจะได้วิธีโน้มน้าวชักจูงทั้งผ่านสื่อรณรงค์ และการพบปะของคณะกรรมการ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมาแสดงตัวเพื่อประกาศว่าจะเลิกเสพยาเสพติดถ้ากรณีที่เป็นผู้เสพ ก็จะมีการบำบัดรักษาตามความจำเป็นและความเหมาะสมของแต่ละรายไป กรณีของผู้ค้ารายย่อยซึ่งมีเหตุจูงใจจากต้องการเงินมาซื้อยาเสพติด จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้เสพทั่วไป ส่วนผู้ค้ารายย่อยอื่นๆ จะถูกกระแสสังคมกดดันให้เลิกค้า เนื่องจากผู้เสพในชุมชนหมดไป ประกอบกับคณะกรรมการยึดหลัก “ให้อภัย” ให้โอกาสกลับใจโดยจะมีการติดตามตรวจสอบพฤติกรรมว่ากลับตัวได้จริงหรือไม่ซึ่งคณะกรรมการจะใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับผู้ที่ไม่ยอมเลิกค้ายาเสพติด

(9) ขั้นตอนที่ 9 : รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

เป้าหมายสูงสุดของการสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดไม่ได้อยู่ที่การทำให้ชุมชนปลอดยาเสพติดอย่างรวดเร็ว หากแต่เป็นการทำให้ชุมชนปลอดยาเสพติดอย่างยั่งยืน ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง จึงต้องเป็นแกนนำในการระดมความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในชุมชนเพื่อช่วยกันสอดส่องเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้ยาเสพติดหวนกลับมาอีกโดยการประชุมประชาคมเพื่อรับรองครัวเรือนปลอดภัยยาเสพติดเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งถือเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดระยะยาวและเป็นการรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับยาเสพติด

2.2.1 ความหมายของ “ยาเสพติด”

ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525² ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือสูบเข้าร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม ได้แก่ ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา เป็นต้น

องค์การอนามัยโลกได้นิยาม “ยาเสพติด” หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติหรือทรมานเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยาทางร่างกาย แต่เป็นการเสพติดจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพยาจะมีการหงุดหงิด โมโห ฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจซุ่นซ้อง

2.2.2 ประเภทของยาเสพติด

ประเภทของยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534 แบ่งยาเสพติดออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1) ยาเสพติดให้โทษ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน อาซีทอร์ฟีน เมทแอมเฟตามีน ฯลฯ

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคอิน (โคเคน) ฯลฯ

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดให้โทษชนิดเป็นตำรับยา ที่มียาเสพติดให้โทษประเภทที่ 2 ประสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอที่มีฝิ่น หรือโคเคอินเป็นส่วนผสม ยาแก้ท้องเสียที่มีไดฟีน็อกซิเลทเป็นส่วนผสม

² นิพนธ์ พรหมเสน. 2545. หน้า 11.

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรต์ อาซิติลคลอไรด์

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าขายอยู่ประเภทที่ 1-4 เช่น กัญชา กระเทียม

2) วัตถุออกฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

ประเภทที่ 1 เช่น DMT เมสคาลิน เดตราไฮโดรแคน นาบินอล ฯลฯ

ประเภทที่ 2 เช่น อีเฟดรีน เมธิลเฟนิเคท เซโคบาร์บิทัล แอมปิฟราโมน เพโมลีน ฯลฯ

ประเภทที่ 3 เช่น อะมobarbital โซโคลบาร์บิทัล กลูเตซีไมค์ เมโปรพามิท ฯลฯ

ประเภทที่ 4 เช่น บาร์บิทัล ฟีนobarbital ไดอาซีแพมเพน โพรบอเรกซ์ ฯลฯ

3) สารระเหย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่เป็นสารผิด เช่น อาซีโทน เอทิล อาซีเตท โทลูอิน ฯลฯ

กลุ่มที่เป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ทินเนอร์ แล็กเกอร์ กาว ฯลฯ

4) สารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง สามารถแบ่งออกไปเป็น 4 ประเภท

- ยาเสพติดประเภทกดประสาท ได้แก่ กลุ่มฝิ่น (ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคอิน เฮโรอิน ฯลฯ)

- ยากล่อมประสาท (เมโปรพามิท ไดอาซีแพม คอลไดอาซีพอกไซด์ ฯลฯ)

- สารระเหย (ทินเนอร์ น้ำมันเบนซิน ฯลฯ)

- เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ (เหล้า เบียร์ วิสกี้ ฯลฯ)

- ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระเทียม โคเคน บุหรี่ กาแฟ

- ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย

- ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจกดหรือกระตุ้นประสาท หลอนประสาท

ผสมร่วมกัน เช่น กัญชา

5) จากแหล่งที่มาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

จากธรรมชาติ (Natural Drugs) เป็นยาเสพติดที่สกัดได้จากพืชบางชนิด หรืออาจจะนำมาแปรรูปด้วยกรรมวิธีอย่างอื่น ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอิน ใบกระเทียม กัญชา เป็นต้น

จากการสังเคราะห์ เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี และนำมาแทนยาเสพติด ที่ได้จากธรรมชาติ เพราะมีสารเคมีบางชนิดที่ทำให้ยาเสพติดผสมอยู่ เช่น LSD เมทาโคเพอิดีน ไฮเซพโตน

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการติดยาเสพติด

การติดยาเสพติด หมายถึง ภาวะที่ผู้ป่วยตกเป็นทาสทางจิตใจ (Psychic Dependence) หรือเป็นทาสทางกาย (Physical Dependence) หรือเป็นทาสทั้งทางจิตใจและร่างกายต่อยาเสพติด หรือสารชนิดใดชนิดหนึ่ง³

การติดยาเสพติด แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การติดยาทางจิตใจ (Psychic Dependence) หมายถึง การใช้ยาเพื่อตอบสนองความรู้สึกอยากใช้ยา รู้สึกสบาย และเป็นสุขหลังจากได้ใช้นั้นแล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าฤทธิ์ของยาเสพติดให้โทษ ทำให้คนผู้นั้นเกิดความเคลิบเคลิ้ม แต่เมื่อใดที่หมดฤทธิ์ยาเสพติดหมดความเคลิบเคลิ้ม สภาพ

³ วชิรา เศวตนันท์. 2543. หน้า 6.

ชีวิตจริงที่ไม่มีความสุขสมหวังก็จะหวนกลับมาอีก ทำให้เขาเกิดความทุกข์ แล้วจะต้องหันกลับมาเสพยาให้มาอีกเพื่อกลับไปอยู่ในภาวะเคลิบเคลิ้มเกิดอารมณ์ขึ้นท่า เป็นโลกที่เป็นความสุข ซึ่งเป็นภาวะที่เขาต้องการให้มีอยู่ตลอดไป

2) การติดทางร่างกาย (Physical Dependence) หมายถึง การติดยาซึ่งเมื่อหยุดใช้ยาจะเกิดอาการผิดปกติต่างๆ ทางร่างกาย เรียกว่า อาการลงแดง (Withdrawal Symptoms) ผู้ติดยาจะต้องใช้ยาต่อไปเรื่อยๆ เพราะถ้าหยุดยาทันทีทันใดจะมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น ซึ่งจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับชนิดของยาที่ใช้ อาการที่เกิดขึ้นหลังหยุดยาเสพติด คือ การทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติเพิ่มขึ้น เหงื่อแตก น้ำตาไหล ความดันโลหิตสูงขึ้น อาเจียน ปวดท้อง ท้องเดิน ฯลฯ และมีอาการของสมองถูกกระตุ้น คือ กังวล หงุดหงิด นอนไม่หลับ ถ้าเป็นรุนแรงอาจชักได้ นอกจากนี้ยังมีอาการปวดกล้ามเนื้อ และตามข้อต่างๆ

การเข้าสู่วงจรของการเสพยาเสพติดนั้น⁴ ได้เสนอตัวแบบที่ใช้ในการอธิบายการเข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด หรือสาเหตุของการติดยาเสพติดอยู่ 3 แบบ ด้วยกันคือ

1) ตัวแบบเจตจำนงอิสระ (Free Will Model) เป็นการอธิบายว่าการใช้ยาเสพติดเป็นการเลือกตัดสินใจแบบหนึ่งในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นของสภาพแวดล้อม ตัวแบบนี้มองว่าคนมีอิสระในการที่จะตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพิจารณาถึงผลได้ผลเสียของการกระทำ การเสพยาเสพติดเป็นผลจากการที่ผู้เสพติดตัดสินใจที่เลือกตอบสนองต่อปัญหาที่เขาเผชิญ เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหา และเป็นทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดสำหรับเขา อีกนัยหนึ่งตัวแบบนี้พิจารณาว่าผู้ติดยาเสพติดเลือกที่จะใช้ยาเสพติดเป็นทางออกของปัญหา โดยที่เขาตัดสินใจที่จะเลือกเอง

2) ตัวแบบทางศีลธรรม (Moralistic Model) ตัวแบบนี้ถือว่าผู้ติดยา คือผู้ที่มีความเสื่อมทางศีลธรรม มีบุคลิกภาพบกพร่อง และมีจิตใจอ่อนแอ จึงไม่อาจที่จะต่อต้านหรืออดทนต่อความเย้ายวนของสิ่งเสพติด เมื่อตกอยู่ในสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่บีบบังคับ จึงง่ายต่อการหันไปสู่อการใช้ยาเสพติด ผู้ที่ติดยาเสพติดจึงเป็นผู้ที่ควรได้รับความเห็นใจ การปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดจึงต้องเน้นในเรื่องการฟื้นฟูบำบัดที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจ ความเชื่อมั่น ความรักความผูกพันกับกลุ่มเพื่อน ครอบครัวที่เป็นแบบอย่างได้และชุมชนเพื่อเป็นสิ่งที่ผูกพันผู้ติดยาเสพติดไม่ให้หันไปหายาเสพติด

3) ตัวแบบทางการแพทย์ (Medical Model) ตัวแบบนี้ถือว่าการติดยาเสพติดเป็นอาการป่วยชนิดหนึ่ง ผู้ติดยาเสพติด คือ ผู้ป่วยที่จำเป็นจะต้องได้รับการบำบัดรักษาทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะอาการป่วยทางจิต ซึ่งเป็นผลมาจากตัวยาที่ไปทำลายประสาท และทำให้หายากยา สำหรับตัวแบบนี้การรักษาเป็นสิ่งจำเป็น ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ที่ได้ถูกทำลายบุคลิกภาพ และจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนมา

2.2.4 องค์ประกอบของปัญหาเสพยาเสพติด

นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในด้านการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดยังให้การยอมรับผลการศึกษา และวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของปัญหายาเสพติด โดยยอมรับว่าเป็นปัญหาสังคมที่มีองค์ประกอบของปัญหา 3 ประการ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กัน คือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม เปรียบเสมือน 3 วง ที่เกยทับกัน ยิ่งเคลื่อนเข้าหากันเมื่อใดพื้นที่ของปัญหายาก็จะเพิ่มขึ้น⁵

1) “คน” ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 3 ทศวรรษ ที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในด้านโครงสร้าง จากฐานการผลิตที่เป็นสังคมเกษตรกรรม

⁴ นที จิตสง่าง และคณะ. 2544. หน้า 11-12.

⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2544. หน้า 3-5.

เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ค่านิยมการบริโภคที่พอเพียงเปลี่ยนเป็นการบริโภคนิยมมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดสูงสุด ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองต้องอพยพถิ่นฐานเพื่อหางานทำในเมือง ทำให้เด็กถูกทอดทิ้งอยู่กับคนชรา ปัญหาเด็กเร่ร่อน โสเภณีเด็ก การใช้ความรุนแรง ทารุณกรรมเด็ก และสตรี การล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาเหล่านี้เป็นผลพวงมาจากการพัฒนาทั้งสิ้นซึ่งสะสมเป็นเวลานาน และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น ทางออกของเด็กและเยาวชนเหล่านี้คือการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงมีแนวคิดมุ่งแก้ปัญหาที่ตัวคนเป็นหลัก โดยมีลักษณะการดำเนินงานเป็น 2 ด้าน คือ

(1) การลดโอกาสของคนซึ่งยังไม่มีปัญหายาเสพติด ไม่ให้ทดลองใช้ หรือสัมผัสกับยาเสพติด ซึ่งก็คือวิธีการป้องกันยาเสพติดนั่นเอง

(2) การลดความต้องการของผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด หรือติดยา แล้ว ให้น้อยลงหรือเลิกใช้ยาโดยเด็ดขาด โดยใช้วิธีการให้ความช่วยเหลือด้วยมาตรการแทรกแซงบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ใช้มานานจนติด

2) “ยา” สถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมของไทยได้แพร่กระจายออกไปทุกพื้นที่ของประเทศ โดยมีตัวยาที่เป็นปัญหา ได้แก่ แอมเฟตามีน สารระเหย กัญชา เฮโรอีน ผิ่น และคาดว่าจะมียาเสพติดชนิดใหม่เข้ามาแพร่ระบาดมากขึ้น ได้แก่ เอ็กซ์ตาซี (ยาอี) เคตามีน (ยาเค) และโคเคนซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นที่ค่อนข้างมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ความรุนแรงของยาเสพติดแต่ละชนิดจะแตกต่างกันตามพื้นที่ ดังนี้

(1) ภาคเหนือ ตัวยาเสพติดที่แพร่ระบาดมาก ได้แก่ แอมเฟตามีน เฮโรอีน และกัญชา

(2) ภาคกลาง ตัวยาเสพติดที่แพร่ระบาด ได้แก่ แอมเฟตามีน และเฮโรอีน

(3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวยาเสพติดที่แพร่ระบาด ได้แก่ แอมเฟตามีน และสารระเหย

(4) ภาคใต้ ตัวยาเสพติดที่แพร่ระบาด ได้แก่ กัญชา เฮโรอีน และสารระเหย ในภูมิภาคจะมีแนวโน้มของการแพร่ระบาดในระดับที่เป็นปัญหาต่อไป เนื่องจากยังมีการลักลอบนำเฮโรอีนและแอมเฟตามีน เข้ามาสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกลุ่มการค้ายาเสพติดประเภทค้าปลีกเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ทำให้คนตกงานดิ้นรนหารายได้หนทางหนึ่งที่ทำให้หาเงินเลี้ยงชีพได้ง่ายขึ้นคือการค้ายาเสพติด ซึ่งจะทำให้ปริมาณยาเสพติดไปถึงมือผู้บริโภคมากขึ้น และสะดวกขึ้น ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่ต่ำต้อยทำให้มีคนตกงานมากขึ้น มีความกดดันมากขึ้น เป็นตัวผลักดันให้กลุ่มผู้เสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นและวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่องบประมาณในการดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มุ่งดำเนินการกับตัวยา จึงเป็นการลดปริมาณยาเสพติดในสังคม โดยการสกัดไม่ให้ยาเสพติดแพร่ถึงมือผู้ใช้ เป็นการใช้อำนาจในทางกฎหมายและควบคุมยาเสพติดที่เป็นอันตรายต่อประชาชนและลดจำนวนยาเสพติด โดยการทำลายหรือลดพื้นที่การปลูกยาเสพติด โดยการใช้มาตรการพัฒนาพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นและใช้มาตรการปราบปรามและปฏิบัติการทางจิตวิทยากับพื้นที่ที่มีการลักลอบปลูกฝิ่นและกัญชา

3) “สิ่งแวดล้อม” สิ่งแวดล้อมที่ผลักดันให้คนหันไปใช้ยาเสพติดมีทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลให้มีปัญหาเสพติดมากที่สุด คือ แหล่งชุมชนแออัด (สลัม) ซึ่งเป็นผลพวงจากการพัฒนาประเทศ ทำให้ชาวบ้านอพยพเข้าเมืองเพื่อขายแรงงาน ปัญหาของชุมชนแออัดทั้งในเขตกรุงเทพฯ ปริมณฑล และเขตเมืองศูนย์กลางภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา นครศรีธรรมราช สงขลา ฯลฯ มีลักษณะคล้ายกันคือ ปัญหาการขาดแคลนสาธารณูปโภค โดยมีสาเหตุสำคัญจากการที่บ้านในชุมชนแออัดไม่มีทะเบียนบ้าน จึงไม่สามารถขอบริการจากรัฐได้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ทั้งที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมหรือแหล่งอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย เพราะไม่มีความมั่นคงทางอาชีพ เป็นแรงงานนอกระบบไม่มีกฎหมายคุ้มครอง ปัญหาสาธารณสุข สุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมอันเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษในชุมชน การติดเชื้อโรคเอดส์ ปัญหาสังคมอื่นๆ ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว การค้าประเวณี แหล่งอบายมุข ประเพณีต่างๆ ที่มีอยู่ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีส่วนในการผลักดันเด็ก และเยาวชนหันเข้าหาเสพติดทั้งสิ้น

2.2.5 แนวคิดของ เฮเลน โนวลิส (Helen Nowlis) กับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

เฮเลน โนวลิส (Helen Nowlis) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของปัญหาเสพติดที่ประกอบด้วย คน ยา สิ่งแวดล้อม โดยให้แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดไว้ 4 รูปแบบ⁶

1) รูปแบบศีลธรรม – กฎหมาย (The Legal – moral Model) รูปแบบนี้ได้จำแนกยาออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่ปลอดภัย และชนิดที่เป็นอันตราย การดำเนินงานป้องกันตามรูปแบบนี้ จึงให้ออกกฎหมายลงโทษผู้ที่ทำการผลิต จำหน่าย และเสพยาเสพติดที่เป็นอันตราย และมีการเสนอให้ออกกฎหมายควบคุมการจำหน่ายยา เพิ่มราคายา และออกคำเตือนเกี่ยวกับอันตรายของการใช้ยาที่มีผลต่อร่างกาย จิตใจ และสังคม

2) รูปแบบทางสุขภาพอนามัย (The public – health Model) รูปแบบนี้ถือว่ายาเสพติดเปรียบเสมือนโรคภัยไข้เจ็บ หรือเป็นปัญหาทางสุขภาพอนามัย หรือโรคติดต่อทั่วไป โดยเปรียบเทียบคือเชื้อโรค คนคือพาหนะนำโรค และสิ่งแวดล้อมเปรียบเสมือนแหล่งที่เพาะเชื้อโรค แนวคิดนี้ยังให้ความสำคัญกับตัวยานี้ เนื่องจากเป็นเชื้อโรคซึ่งก่อให้เกิดผลในทางติดต่อกันมากกว่า ดังนั้น จึงไม่มีการแยกยาออกเป็นยาที่ปลอดภัยและยาที่มีอันตราย แต่ได้รวมเหล่า บุหรี่ คาเฟอีน เข้าไว้ด้วยการดำเนินงานป้องกัน จึงใช้วิธีการเพิ่มราคาให้สูงขึ้น ทำให้สังคมยอมรับสารเสติดน้อยลง ออกกฎหมายควบคุมให้ยามีปริมาณน้อยในตลาด พร้อมทั้งรณรงค์ให้การศึกษาและให้ข้อมูลเกี่ยวกับภัยที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาให้คนในสังคมได้รับรู้ เพื่อเป็นการป้องกัน ส่วนผู้ที่มีปัญหาเสพติดก็ให้ดำเนินการบำบัดรักษา โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าทุกคนเห็นคุณค่าของการมีสุขภาพอนามัยดี กลัวโรคภัยไข้เจ็บ และหลีกเลี่ยงการใช้ยาโดยไม่จำเป็น

3) รูปแบบทางจิตวิทยาสังคม (The psycho-social Model) ให้ความสำคัญกับตัวคน หรือพฤติกรรมของคนเป็นหลัก โดยเห็นว่าพฤติกรรมใช้ยาของคนเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน จึงต้องศึกษาสาเหตุของการใช้ยาอย่างลึกซึ้ง และถือว่าการติดยาเสพติด เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของมนุษย์ ดังนั้น ในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเสนอแนะให้มีการให้ข่าวสาร และให้การศึกษาเพื่อเสริมสร้างเจตคติ ปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่ให้หันไปใช้

⁶ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2544. หน้า 6-7.

ยาเสพติด ตลอดจนเสนอแนะให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลผลักดันให้คนหันไปใช้ยาเสพติดให้ดีขึ้น

4) รูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรม (The social – culture Model) มุ่งปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมในสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ลดความกดดัน ส่งผลให้การใช้ยาเสพติดลดน้อยลง เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในด้านการศึกษา การสาธารณสุข กลุ่ม และองค์กรทางสังคม สนองตอบพื้นฐานความจำเป็นของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนให้ความสำคัญกับระบบคุณค่าของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสถาบันต่างๆ ในสังคม

2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุมชนบำบัด

2.3.1 ความหมายของ “ชุมชนบำบัด”

วิลเลียม⁷ อธิบายถึงปรัชญาของชุมชนบำบัดคือการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นจริง รู้ตัวว่าจะต้องอยู่ในสังคมในโลกมนุษย์มิใช่เลื่อนลอยเพื่อฝันในมโนภาพที่สร้างขึ้นเพื่อหลอกหลอนตัวเอง ผู้ที่ได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยวิธีนี้จะต้องได้รับการปลูกฝังให้เชื่อมั่นในศักยภาพของตนโดยวิธีเยียวยาทางจิต ซึ่งมีกระบวนการให้ผู้เข้ารับการบำบัดได้แสดงออกทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เพื่อปรับสภาวะจิตใจให้เข้าสู่ระดับบุคคลปกติที่สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความทุกข์ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจต่างๆ ก็อดกลั้นได้ พยายามที่จะหาวิธีแก้ไขตนเอง หรือปรึกษาหารือผู้อื่น แทนที่จะวิงหนีความจริงหรือหันเข้าหาสิ่งเลวร้ายเหมือนแต่ก่อน ชุมชนบำบัด ก็คือ แนวคิดในการใช้กิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบของกลุ่ม ครอบครัวชุมชน ของผู้ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือการสร้างชุมชนใหม่ สำหรับผู้บำบัดรักษา โดยใช้กิจกรรมในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นการพัฒนาซึ่งกันและกันเพื่อให้สมาชิกของชุมชนสามารถค้นพบตนเอง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างปกติสุข

2.3.2 แนวคิดหลักของชุมชนบำบัด

ชุมชนบำบัด แตกต่างจากวิธีการบำบัดฟื้นฟูแบบอื่น คือชุมชนบำบัด (T.C.) ใช้สังคมจำลองที่สร้างขึ้นเป็นชุมชน มาเป็นพื้นฐานของการนำความต้องการทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาเข้ามาเปลี่ยนแปลงแต่ละคนในชุมชน ทุกๆ กิจกรรมในชุมชนบำบัดถูกออกแบบมาเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งในการเรียนรู้และการบำบัดฟื้นฟูสมาชิกทุกคน และผู้ที่เป็นหลักในการเปลี่ยนแปลงคือสมาชิกในชุมชน โดยชุมชนนั้นเป็นเสมือนทั้งครูและผู้บำบัดรักษา แนวคิดหลักของชุมชนบำบัดมี 8 ข้อ Eight Essential Concepts of Community as Methods⁸

(1) การมีส่วนร่วม (Use of Participant Roles)

สมาชิกแต่ละคนจะได้รับการมอบหมายให้มีกิจกรรมต่างๆ กันในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้เขาหรือเธอเหล่านั้นได้ทำบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งการเป็นเพื่อนร่วมกลุ่ม การสร้างความเป็นเพื่อน การเป็นผู้ประสานงาน และการเป็นคนคอยชี้แนะคนอื่น ซึ่งการทำสิ่งเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในกระบวนการที่จะช่วยในการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

(2) ปฏิกริยาสะท้อนกลับของสมาชิก (Use of Membership Feedback)

สมาชิกในกลุ่มด้วยตนเองจะเป็นจุดกำเนิดเบื้องต้นของการชี้แนะและการให้กำลังใจในการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคล จึงควรจัดให้มีการสังเกตปฏิกริยาของสมาชิกแต่ละคนเพื่อการแก้ไขปัญหารายบุคคลและเพื่อร่วมกันรับผิดชอบสมาชิกภายในกลุ่มด้วยกันทั้งหมด

⁷ วิทยา จันทอง. 2542. หน้า 25.

⁸ นริษฐา ศรีบุรพา. 2552. ออนไลน์.

(3) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Use of Membership as Role Model)

สมาชิกแต่ละคนต้องมีความตั้งใจเต็มที่ที่จะเป็นตัวอย่งที่ดีในกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้กับกลุ่มด้วยความรับผิดชอบนี้ สมาชิกแต่ละคนจึงต้องมีปฏิริยาสะท้อนกลับ (Feedback) ต่อคนอื่นถึงสิ่งที่ควรมีการเปลี่ยนแปลง และสมาชิกของกลุ่มทุกคนต้องเป็นทำตนเองให้เป็นตัวอย่งแก่ผู้อื่นในการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้วย

(4) วิธีที่ช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลง (Use of Collective Formats for Guiding Individual Change)

สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะมีข้อตกลงร่วมกันว่าจะต้องเป็นผู้ช่วยให้เพื่อนร่วมกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยใช้วิธีการต่างๆ ทั้งการให้ความรู้ การฝึกอบรม และกิจกรรมบำบัดที่จัดขึ้น เช่น การเข้าร่วมกลุ่ม การประชุม สัมมนา การมอบหมายหน้าที่ในการทำงาน และการจัดกิจกรรมสนทนาการ โดยประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้สำคัญอย่างยิ่งต่อการบำบัดรักษาและการพัฒนาบุคลิกภาพที่จะปรากฏออกมาให้เห็นผ่านกิจกรรมทางสังคมที่ทำร่วมกันในชุมชน

(5) การใช้กฎกติการ่วมกัน (Use of Shared Norms and Values)

บรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมจะช่วยให้ทุกคนมีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับการที่สมาชิกเข้ามาอยู่ร่วมกันในชุมชน บรรทัดฐานและค่านิยมจะช่วยชี้แนะให้สมาชิก ช่วยเหลือตนเองในการบำบัดรักษา และการเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม

(6) โครงสร้างและระบบ (Use of Structure and Systems)

การทำงานในชุมชนนั้นมีความหลากหลาย “การจัดการ” เป็นสิ่งที่จำเป็นในการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมในแต่ละวัน เพราะการทำงานจะเป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องต้นในการสอนเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากทักษะในการฝึกฝนอย่างเดียวเท่านั้น แต่รวมถึงการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ การให้การยอมรับนับถือคนที่เป็นผู้ดูแล และการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งจะกลายเป็นคนที่สามารถให้คนอื่นพึ่งพิงได้

(7) การสื่อสารแบบเปิด (Use of Open Communication)

วัตถุประสงค์หลักของชุมชนบำบัดคือประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสาธารณะ ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของสมาชิกในชุมชนถือเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในการบำบัด โดยเฉพาะการแสดงออกของตนเองเท่านั้น แต่หมายถึงการมีส่วนร่วมต่อสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน ดังนั้น สิ่งจำเป็นคือการเปิดตัวเองเข้าสู่สังคม

(8) การสร้างสัมพันธ์ภาพ (Use of Relationships)

มิตรภาพระหว่างบุคคล เพื่อนร่วมกลุ่ม และนักบำบัดเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดข้อผูกพันร่วมกันที่จะช่วยกันทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาความสัมพันธ์ในการบำบัดนี้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการช่วยให้การบำบัดประสบความสำเร็จ

2.3.3 องค์ประกอบของชุมชนบำบัด

คำว่า “ชุมชนบำบัด” นี้เป็นคำที่รู้จักกันโดยทั่วไปและบางครั้งก็ไม่มี ความหมายที่เฉพาะเจาะจงถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่คลุมเครือในรูปแบบของการทำงาน เพราะบางสถานที่ ที่ใช้วิธีการชุมชนบำบัดก็อาจไม่ได้ใช้วิธีการทางสังคมและรูปแบบของการบำบัดเชิงจิตวิทยาอย่างที่ควรจะเป็นการจะบอกว่าเป็นชุมชนบำบัดหรือไม่นั้น สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งคือการบอกความหมายของชุมชนบำบัดและอธิบายถึงส่วนประกอบทั่วไปของรูปแบบชุมชนบำบัดซึ่งเป็นเนื้อหาหลัก

ของชุมชนบำบัดได้ โดยองค์ประกอบของชุมชนบำบัด (Components of a Generic Therapeutic Community) ประกอบด้วยดังนี้⁹

(1) การแยกชุมชนเป็นเอกเทศ (Community Separateness)

การตั้งศูนย์ชุมชนบำบัดแต่ละศูนย์จำเป็นต้องมีชื่อเป็นของตนเอง โดยมากจะเป็นการตั้งชื่อจากสมาชิกในกลุ่ม และมีการจัดในสถานที่ที่แยกออกอย่างเป็นเอกเทศจากโครงการ/หน่วยงานอื่นๆ ขององค์กร และต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เห็นชัดว่าเป็นการตัดขาดจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างชัดเจน

(2) สภาพแวดล้อม (Community Environment)

การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนต้องมีพื้นที่เพียงพอสำหรับทุกคนในชุมชน เพื่อสร้างความรู้สึกลงในการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนด้วยกัน เช่นการประชุมกลุ่ม เป็นต้น ควรมีการติดโปสเตอร์ที่ผนังห้องซึ่งสื่อถึงปรัชญาต่างๆ ของชุมชนบำบัด และสื่อถึงการมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุขและเหมาะสม มีบอร์ดใหญ่ที่มีชื่อของผู้เข้าร่วมกลุ่มทุกคนและบอกถึงลำดับอาวุโส และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในชุมชน มีตารางกิจกรรมประจำวันติดให้เห็นชัดเจน การจัดสื่อต่างๆ ดังนี้ จะช่วยให้บุคคลในชุมชนสามารถเข้าใจและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้

(3) กิจกรรม (Community Activities)

การบำบัดหรือการให้ความรู้ที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเนื้อหาของการบำบัดหรือการศึกษานั้นๆ ดังนั้น นอกเหนือไปจากการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือการทำกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มที่ถูกจัดให้แล้ว ยังต้องมีการร่วมกันจัดอาหารและบริการเรื่องอาหารอย่างน้อย 1 มื้อ ซึ่งจะช่วยให้มีการจัดตารางการทำงานเป็นกลุ่ม การประชุมและสัมมนาเพื่อวางแผนงาน การมอบหมายหน้าที่ในการทำงานเป็นทีม และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ซึ่งอาจจะทำได้ในการจัดงานเลี้ยงวันเกิดให้คนในชุมชนที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นๆ หรือการจัดงานเลี้ยงเพื่อมอบประกาศนียบัตร

(4) กลุ่มเพื่อน (Peers as Community Members)

สมาชิกทุกคนจะต้องเป็นผู้แสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถสะท้อนค่านิยมของกลุ่ม และสอนคนอื่นๆ ในชุมชนจากการเป็นตัวอย่างที่ดีของตนเอง ความเข้มแข็งภายในชุมชน ในแง่ของการเรียนรู้ทางสังคมจะดูได้จากจำนวนและคุณภาพของบุคคลตัวอย่างในชุมชนเหล่านี้ ดังนั้นสมาชิกทุกคนจึงจำเป็นต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กันเอง ชุมชนบำบัดจำเป็นต้องมีตัวอย่างที่ดีที่หลากหลาย เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนอย่างกว้างขวาง

(5) นักบำบัด (Staff as Community Members)

คณณักบำบัดในชุมชนบำบัด จะต้องประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากรวิชาชีพ (Professional Staff) และนักบำบัดที่สำเร็จโปรแกรมชุมชนบำบัด (Graduated Staff/Ex-addict Staff) เช่น เรื่องการแก้ไขความประพฤติ สุขภาพกายและจิต รวมทั้งการให้ความรู้ ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทีมนักบำบัดที่จะต้องผ่านการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับมุมมองต่อชุมชนบำบัด และการทำชุมชนบำบัดให้ประสบความสำเร็จ ทีมงานซึ่งอาจจะมีทั้งพยาบาล และนักสังคมสงเคราะห์ คนเหล่านี้จะต้องเข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนอย่างชัดเจน ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกผู้ชี้แนะ และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับชุมชน

(6) ตารางกิจกรรมประจำวัน (A Structured Day)

⁹ นริศญา ศรีบุรพา. 2552. ออนไลน์.

ไม่ว่าระยะเวลาของการบำบัดรักษาจะนานแค่ไหน ทุกวันจะต้องมีกำหนดตารางเวลาที่แน่นอนสำหรับกิจกรรมที่หลากหลายในการให้การศึกษาและการบำบัด มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจน และมีกระบวนการที่ต้องทำเป็นประจำ ซึ่งโครงสร้างของชุมชนบำบัดจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับมุมมองต่อชุมชนบำบัด มุมมองของผู้เข้ารับการรักษและการบำบัดรักษา มีกิจกรรมที่เป็นไปตามขั้นตอนในแต่ละวันสำหรับการเผชิญหน้ากับชุมชนเพื่อพูดถึงชีวิตของผู้เข้ารับการรักษที่อาจมีทั้งบุคลิกที่ผิดปกติ การคิดด้านลบหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด

(7) แผนการบำบัด (Phase Format)

แผนการบำบัดฟื้นฟูและให้ความรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ นั้น จะถูกจัดไว้เป็นขั้นตอนเพื่อให้มองเห็นพัฒนาการของกระบวนการเปลี่ยนแปลง มีการเน้นจุดสำคัญในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองในแต่ละขั้นตอน และสามารถบำบัดรักษาในขั้นตอนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

(8) งาน (Work as Therapy and Education)

งานเป็นทั้งการรักษาและการให้ความรู้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีจิตสำนึกที่จะช่วยเหลือตนเองให้หายขาดได้จริง ทุกคนจะต้องทำหน้าที่ในแต่ละวัน ทั้งการทำความสะอาด การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การจัดเตรียมอาหาร ช่วยกันทำตารางประจำวันให้เป็นไปอย่างราบรื่น การเข้าร่วมประชุม และอื่นๆ ซึ่งการรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างหลากหลายนี้จะมีผลอย่างมากต่อการให้การศึกษาและการบำบัด

(9) แนวคิดของชุมชนบำบัด (TC Concepts)

ชุมชนบำบัดต้องจัดสิ่งที่น่าสนใจจะคอยต่อยอดถึงแนวคิดของชุมชนบำบัด ทั้งเรื่องมุมมองต่อชุมชนบำบัด แนวคิดในการช่วยเหลือตนเองในการบำบัดรักษา และมุมมองต่อการมีชีวิตที่เหมาะสม แนวคิด ข้อมูลและบทเรียนต่างๆนี้จะมีการพูดถึงซ้ำๆ กันทั้งในการเข้ากลุ่ม การประชุม การสัมมนา และคุยกันในกลุ่มเพื่อน รวมทั้งข้อมูลที่ให้อ่าน ป้ายประกาศ และงานเขียนของแต่ละคน

(10) กลุ่มเผชิญหน้า (Peer Encounter Group)

นอกเหนือจากที่มีกลุ่มและกิจกรรมอื่นๆ เช่น กลุ่มให้ความรู้ กลุ่มให้กำลังใจแล้ว ชุมชนบำบัดจะต้องมีการจัดกลุ่มเผชิญหน้า การเผชิญหน้านี้อาจเป็นวัตถุประสงค์หลักอีกอย่างของชุมชนบำบัด เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักถึงทัศนคติหรือพฤติกรรมบางอย่างของแต่ละคนที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง

(11) การฝึกความตระหนัก (Awareness Training)

การให้ความรู้และการบำบัดทั้งหมดจะเน้นที่การเพิ่มจิตสำนึกต่อตนเองในแต่ละบุคคล ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนความประพฤติ รวมทั้งทัศนคติต่อตนเองและต่อสังคมรอบข้าง และจะช่วยเพิ่มให้เขาตระหนักถึงการกระทำและทัศนคติของบุคคลอื่นที่มีผลต่อตัวเขาเองและสังคมรอบข้างด้วย

(12) การฝึกความเจริญเติบโตทางด้านอารมณ์ (Emotional Growth Training)

การจะให้บุคคลมีพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและสังคมนั้น จะต้องให้บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์อารมณ์ของตนเองได้ มีการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสม และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(13) ระยะเวลาในการบำบัด (Planned Duration of Treatment)

ระยะเวลาที่แต่ละคนจะอยู่ในกระบวนการบำบัดรักษานั้น ขึ้นอยู่กับว่าสมาชิกอยู่ในขั้นตอนใดของการบำบัด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาที่สั้นเพียงไหน ก็จำเป็นต้องมีเนื้อหาที่ครบถ้วนในการให้ความรู้ต่อชุมชน ระยะเวลาที่กำหนดจะต้องขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการบำบัดรักษาและกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สามารถมองเห็นพัฒนาการได้อย่างชัดเจน

(14) การติดตามผลบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง (Continuance of recovery)

ความสำเร็จในการบำบัดรักษาในระยะแรกนั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการบำบัดรักษาเท่านั้น สิ่งสำคัญที่ต้องทำคือ การให้การดูแลหลังจบโปรแกรมการรักษา เพื่อเป็นการปรับทัศนคติและชี้แนะเรื่องการใช้ชีวิตหลังการบำบัด

2.3.4 ชุมชนบำบัดและวิธีการบำบัดแก้ไขยาเสพติดด้วยวิธีชุมชนบำบัด ศูนย์คอมมูนิตี้อินคอนโทร ประเทศอิตาลี

1) ขั้นตอนการบำบัดรักษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สมาชิกจะได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกาย

(1) กายภาพบำบัดจัดโปรแกรมให้สมาชิกได้ฝึกกายบริหารทุกวัน วันละประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

(2) กลุ่มบำบัดเป็นการใช้กลุ่มในการพัฒนาในส่วนที่อยู่ภายในตัวบุคคล ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

(2.1) กลุ่มประชุมเช้า เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกทั้งหมดในช่วงเช้ามืดก่อนทำกิจกรรมอื่นๆ การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน สร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในแต่ละวัน พร้อมกับรับรู้เหตุการณ์ต่างๆรวมทั้งการแจ้งข้อผิดพลาดของแต่ละบุคคลเพื่อนำมาเตือนสติให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เหมาะสมต่อไป

(2.2) กลุ่มสัมมนา การจัดกลุ่มสัมมนาเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการฝึกให้สมาชิกมีความกล้าในการแสดงออก ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดการค้นคว้าหาความรู้พัฒนาทัศนคติและสติปัญญา

(2.3) กลุ่มปรับความเข้าใจ (Encounter group) เป็นกลุ่มที่เปิดโอกาสให้สมาชิกที่มีปัญหาไม่เข้าใจระหว่างกันได้มีโอกาสพูดคุยปรับความเข้าใจโดยสันติวิธีเป็นการฝึกให้สมาชิกเก็บอารมณ์และระบายความรู้สึกได้อย่างถูกต้อง เช่น อารมณ์โกรธ เกลียด เศร้ากังวล เป็นต้น

(2.4) กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้สมาชิกได้สอบถามแนะนำซึ่งกันและกันภายในกลุ่มเกี่ยวกับการกระทำบางอย่างที่ไม่เหมาะสมหรือทำผิดกฎระเบียบเพื่อกระตุ้นให้ผู้กระทำผิดได้เกิดสำนึกและให้ผู้นั้นให้คำแนะนำสัญญาที่จะปรับปรุงตัวเองและไม่ทำผิดอีก

(2.5) กลุ่มอื่นๆ เป็นกลุ่มที่เป็นกิจกรรมเสริมในกลุ่มหลัก เช่น กลุ่มธรรมะ กลุ่มนันทนาการ กลุ่มกีฬา กลุ่มความรู้ทั่วไป กลุ่มดนตรีบำบัด ครอบครัวยุติธรรม การเขียนบันทึกประจำวัน การวาดภาพระบายความรู้สึก เป็นต้น

(3) อาชีวบำบัด นอกจากการใช้งานเป็นเครื่องมือช่วยในการบำบัดแล้ว การจัดงานให้สมาชิกทำยังเน้นให้สมาชิกมีอาชีพติดตัวไปด้วย งานที่ฝึกสอนแก่สมาชิก มีดังนี้

(3.1) ฝึกงานประเภทงานฝีมือ

(3.2) ฝึกสอนอาชีพระยะสั้น

(4) งานบำบัด คือการใช้งานเป็นเครื่องมือช่วยในการบำบัด เพื่อสร้างนิสัยให้รักการทำงานและรู้จักรับผิดชอบเป็นการใช้งานเพื่อสร้างคน

2) วิธีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การลงโทษและการให้รางวัล (Tool of the house) การดำเนินชีวิตของสมาชิกในแต่ละวันภายในศูนย์ชุมชนบำบัดจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปทั้งทางลบและทางบวก เพื่อนๆ สมาชิกและ Staff จะต้องช่วยเหลือไม่ให้มีพฤติกรรมลบเพิ่มขึ้น จนเกิดความเคยชิน เท่ากับว่าไม่มีการพัฒนาตนเอง ดังนั้น พฤติกรรมของสมาชิกภายในศูนย์จะได้รับการบอกกล่าวจากเพื่อนๆ และ Staff ทำให้สมาชิกจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองว่า หากเขาทำผิดเขาจะถูกลงโทษ แต่ถ้าเขาทำความดีเขาจะได้รับรางวัลตอบแทน ซึ่งเป็นสิ่งที่จูงใจให้สมาชิกทำความดีและหลีกเลี่ยงการกระทำความผิด

3) เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สมาชิกจะถูกลงโทษก็ต่อเมื่อสมาชิกขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่องานในหน้าที่ หรือ การกระทำความผิดกฎระเบียบของชุมชน สมาชิกจะต้องถูกลงโทษตามความรุนแรงของความผิดนั้นๆ และลดหลั่นกันลงมา การลงโทษเป็นการสั่งสอนให้เขาเรียนรู้ว่า การกระทำของเขาไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน ระบบการลงโทษของศูนย์ชุมชนบำบัด ได้แก่

(1) การพูดแนะนำ เป็นการพูดให้คำแนะนำ เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมไม่ดี เพื่อนหรือ Staff พูดคุยกับเขาว่าไม่ควรทำเพราะไม่ดียังไร

(2) การตักเตือน เป็นการแจ้งความผิดต่อหน้าสมาชิกในที่ที่ทันใด เพื่อให้สมาชิกเลิกกระทำความผิดนั้นทันที เช่น เมื่อพบว่าสมาชิกไม่ทำงานก็จะว่ากล่าวตักเตือน โดยการ Pull up เมื่อต้องการแก้พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างผิดๆ ให้ผู้ถูกลงโทษยอมรับและแก้ไขความผิดนั้น

(3) การตักเตือนอย่างเป็นทางการ เป็นการร่วมกันตักเตือนอย่างเป็นทางการ จะใช้เมื่อการตักเตือนหรือกลุ่มเผชิญหน้า ใช้ไม่ได้ผลกับการเปลี่ยนพฤติกรรม และต้องการให้คำแนะนำแก่สมาชิกว่าเราหวังจะให้เขาปฏิบัติตนอย่างไร และทำเช่นนั้นอย่างไร

(4) การเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ในกรณีสมาชิกทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยลดขั้นหรือตำแหน่งที่มีอยู่ให้ตกไปอยู่ระดับต่ำสุด เป็นช่วงระยะไม่นาน ถ้าสมาชิกสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ก็จะได้รับการเลื่อนระดับหนึ่ง ได้รับสิทธิที่พึงมีวิธีการนี้จะทำให้สมาชิกได้รู้จักคิดทบทวนถึงพฤติกรรมของตนเอง รู้สึกผิดต่อความผิดที่กระทำและดำเนินการแก้ไขต่อไป

(5) การนั่งเก้าอี้ เมื่อสมาชิกกระทำผิด หรือมีเรื่องทะเลาะวิวาท หรือมีเรื่องเกิดความไม่สงบก็จะให้สมาชิกนั่งเก้าอี้เดี่ยวๆ ใช้ความคิดทบทวนถึงสิ่งที่ตนกระทำลงไป ใช้ความคิดถึงสาเหตุว่าเหตุใดจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น เป็นการฝึกความอดทน อดกลั้น รู้จักรับผิดชอบในสิ่งที่ทำลงไป

(6) การประชุมใหญ่ จะจัดขึ้นในกรณีที่ผู้ละเมิดกฎของศูนย์อย่างรุนแรง เช่น มียาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ ฯลฯ หากจัดประชุมทุกครั้งที่มีการละเมิดกฎก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าเป็นเรื่องร้ายแรง ซึ่งสมาชิกในศูนย์จะต้องรับผิดชอบ และช่วยกันคิดว่าเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์เช่นนั้น การจัดประชุมใหญ่จะเป็นพิธีการที่เน้นความเงียบ โดยเรียกให้ทุกคนมารวมอยู่ในห้อง โดยทุกคนไม่ทราบว่าเกิดอะไรขึ้น (แต่เจ้าหน้าที่ทราบ) ให้ทุกคนนั่งเงียบๆ ห้ามพูดกัน บรรยากาศจะช่วยให้เขาทราบว่าต้องมีเรื่องร้ายแรงเกิดขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปสักครู่ หัวหน้าศูนย์จะมาเปิดการประชุม และบอกว่ามีเรื่องร้ายแรงอะไรเกิดขึ้น เนื่องจากอะไร และถามความเห็นจากสมาชิกในศูนย์ว่าจะทำอย่างไรกับผู้ก่อเรื่องร้ายแรง ให้พวกเขาช่วยกันคิดและเสนอความคิดเห็น

(7) การให้ออกจากชุมชนบำบัด เป็นวิธีการที่รุนแรงและเป็นวิธีการสุดท้ายในการปรับพฤติกรรมของสมาชิก โดยใช้กับสมาชิกที่ละเมิดกฎร้ายแรงของศูนย์ โดยการให้ออกไปจากศูนย์ อาจโดนส่งไปอยู่แดนอื่น ถ้าคิดว่าไม่สามารถจะอยู่แก้ไขพฤติกรรมได้แล้วและจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีกับสมาชิกอื่นๆ ต่อไป

2.4 แนวคิดเชิงบูรณาการ

ความหมายของ “บูรณาการ”

พิพัฒน์ ไทยอารี¹⁰ ได้อธิบายไว้ว่า บูรณาการ คือ การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน จนมีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติ หรือการจัดการ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์¹¹ ได้อธิบายไว้ว่า คำว่า บูรณาการ ในความหมายทั่วไปหมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ โดยการเพิ่มเติมส่วนที่ยังขาดอยู่เข้าไป (Oxford Dictionary) หรือเป็นการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปเพื่อทำให้เป็นส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า (World English Dictionary)

การบูรณาการ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า integration มีรากศัพท์จากภาษาละติน integrat- หมายถึง การทำให้รวมกันได้ทั้งหมด ไม่มีส่วนใดขาดหายไป

การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น มักเป็นการรวมกันของส่วนประกอบย่อยที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 องค์ประกอบขึ้นไป ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนทั้งหมดที่ใหญ่กว่า

องค์ประกอบย่อยดังกล่าวโดยปกติจะแยกส่วนกันอยู่ อาจดูเหมือนไม่สามารถเข้ากันได้หรืออาจมีลักษณะที่ขัดแย้ง แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เข้าด้วยกันใหม่ภายใต้แกนร่วมเดียวกันกลับสามารถรวมความแตกต่างเหล่านั้นเข้าด้วยกันได้ และส่งผลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ชลิดา ศรมณี¹² ได้อธิบายไว้ว่า บูรณาการ หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ โดยการเพิ่มเติมส่วนที่ยังขาดอยู่เข้าไป หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปเพื่อทำให้เป็นส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมด

การบูรณาการมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน Integrat หมายถึง การทำให้รวมกันได้ทั้งหมด การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ มักเป็นการรวมของส่วนประกอบย่อย องค์ประกอบย่อยดังกล่าวโดยปกติแล้วแยกส่วนกันอยู่ อาจดูเหมือนไม่สามารถเข้ากันได้หรืออาจมีลักษณะขัดแย้ง แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เข้าด้วยกันภายในแกนร่วมเดียวกันกลับสามารถรวมความแตกต่างเหล่านั้นเข้าด้วยกันได้ และส่งผลให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น การบูรณาการไม่ได้เป็นการรวมกันทั้งหมดแต่จะนำมาเฉพาะบางส่วนของส่วนที่สามารถรวมกันได้ อาจจะต้องใช้หลักของการมองอย่างองค์รวม และหลักการสังเคราะห์เข้าร่วมด้วย

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่าบูรณาการ ตามภาษาอังกฤษ สามารถเทียบเคียงกับคำในภาษาไทยหลายคำ อาทิ

¹⁰ พิพัฒน์ ไทยอารี. 2554. หน้า 17.

¹¹ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546. หน้า 2-3.

¹² ชลิดา ศรมณี. 2554. หน้า 192-193.

- 1) การเชื่อมโยง หมายถึง การทำให้สิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งติดกันเป็นเนื้อเดียวกัน
 - 2) การรวมกัน – ร่วมกัน เป็นการนำสองสิ่งขึ้นมาบวกกัน เพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนในทางที่ดีขึ้นกว่าการอยู่อย่างแยกส่วนกัน
 - 3) การผนวก เป็นการรวมเอาสิ่งหนึ่งเข้าเป็นของอีกสิ่งหนึ่งอย่างสมบูรณ์
 - 4) การประสาน เป็นการทำให้เข้ากันสนิท เป็นเหมือนการที่แต่ละสิ่งทำหน้าที่ของตนภายใต้เป้าหมายเดียวกัน ถึงแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีความแตกต่างที่สอดคล้องกัน
 - 5) การเติมเต็ม เป็นการเพิ่มสิ่งที่บกพร่อง ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ เหมือนกับการเติมคำลงในช่องว่างให้สมบูรณ์
- ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบูรณาการเป็นการนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งที่มีอยู่ “เพิ่มพูน” เกิดความสมบูรณ์มากกว่าเดิมโดยการเอื้อประโยชน์ต่อกัน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.5.1 ความหมายของ “การมีส่วนร่วม”

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล¹³ การมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2525-2529) เป็นต้นมา และรัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยที่คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมมีจำนวนมากแต่ก็ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในแง่การเมืองการปกครองที่เห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบท เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ ในบั้นปลายและได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มต้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อยๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บ น้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้นข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้ จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง

- 1) การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ
- 2) การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น
- 3) ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย
- 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างเข้มแข็งในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา
- 5) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

¹³ ถวิลวดี บุรีกุล. 2548. หน้า 1.

6) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข่งขันซึ่งหมายความว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการทำความริเริ่มนั้น

7) การมีส่วนร่วมคือ การที่จะได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้ในกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสาร 2 ทาง ที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือทำให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน¹⁴ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ตนเองดีกว่าผู้อื่นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสาร 2 ช่องทาง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง มาตัดสินใจได้เหมือนกัน

2.5.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้านคือ

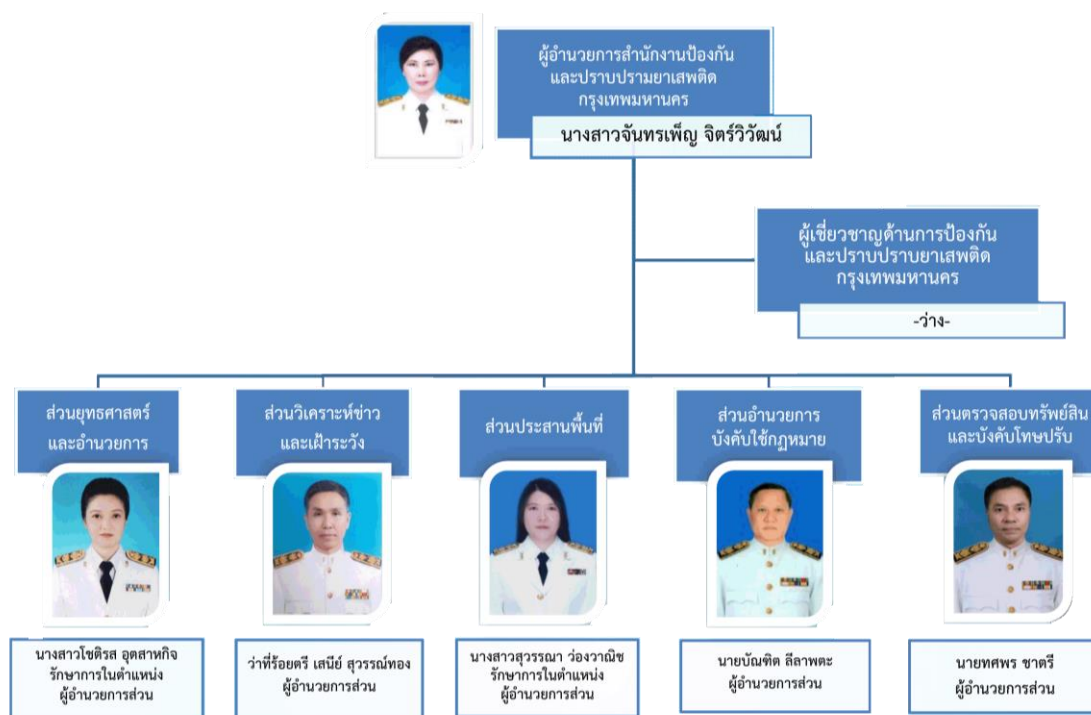
1) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะต้องตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

¹⁴ Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์ (ผู้แปล). 2543. หน้า 19.

2.6 โครงสร้างการบริหารของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กทม.

2.7 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด

2.7.1 โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด กทม.

(1) องค์ประกอบ

1.1 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	ประธานกรรมการ
1.2 รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	รองประธานกรรมการ
1.3 ปลัดกรุงเทพมหานคร	รองประธานกรรมการ
1.4 รองปลัดกรุงเทพมหานคร	รองประธานกรรมการ
1.5 ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล	รองประธานกรรมการ
1.6 ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด	รองประธานกรรมการ
1.7 รองเลขาธิการ ป.ป.ส.	รองประธานกรรมการ
1.8 ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และ
ประเมินผล กรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.9 ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม
กรุงเทพมหานคร หรือผู้แทน	กรรมการ
1.10 ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
กรุงเทพมหานคร หรือผู้แทน	กรรมการ

1.11	ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว หรือผู้แทน	กรรมการ
1.12	ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร หรือผู้แทน	กรรมการ
1.13	ผู้อำนวยการสำนักเทคนิค กรุงเทพมหานคร หรือผู้แทน	กรรมการ
1.14	หัวหน้าผู้ตรวจราชการ กรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.15	รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน กรุงเทพมหานคร (ฝ่ายทหาร)	กรรมการ
1.16	ผู้อำนวยการสำนักงานปกครองและ ทะเบียนสำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.17	รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล	กรรมการ
1.18	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
1.19	ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
1.20	ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
1.21	ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
1.22	ผู้แทนกระทรวงแรงงาน	กรรมการ
1.23	อธิบดีกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
1.24	อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
1.25	อธิบดีกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
1.26	ผู้อำนวยการสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	กรรมการและเลขานุการ
1.27	รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1.28	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและ บำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1.29	ผู้อำนวยการสำนักงาน ปปส.กทม. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1.30	รองผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- (2) อำนาจหน้าที่
- 2.1 กำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย เป้าหมายในการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
- 2.2 จัดชุดเฉพาะกิจเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายหรือเสริมการปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับร้องขอ

2.3 สั่งการหรือมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการในลักษณะบูรณาการ ทั้งแผนงาน งบประมาณและการปฏิบัติ เพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอาชญากรรม

2.4 อำนาจการ สั่งการ เร่งรัด ตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานครของส่วนราชการและหน่วยงานในพื้นที่ ให้ คำแนะนำแก่องค์กร หน่วยงานเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาระบบการดำเนินงาน

2.5 เสนอผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้คุณ ให้โทษ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในพื้นที่รับผิดชอบและที่เกี่ยวข้อง

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล

2.7 แต่งตั้งคณะกรรมการตามที่เห็นสมควร เพื่อปฏิบัติภารกิจตามอำนาจ หน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ

2.7.2 คณะกรรมการศูนย์อำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร

(1) องค์ประกอบ

1.1 รองปลัดกรุงเทพมหานคร	
สั่งราชการสำนักอนามัย	ประธาน
1.2 ผู้อำนวยการสำนักอนามัย	รองประธาน
1.3 รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลที่ได้	
รับมอบหมาย กองบัญชาการตำรวจนครบาล	
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	รองประธาน
1.4 ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม	กรรมการ
1.5 ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ	กรรมการ
1.6 ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา	กรรมการ
1.7 ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬาและ	
การท่องเที่ยว	กรรมการ
1.8 ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์	กรรมการ
1.9 หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร	
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.10 ผู้อำนวยการสำนักงานปกครองและทะเบียน	
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.11 ผู้อำนวยการเขต (ประธานกลุ่มเขต 6 กลุ่มเขต)	กรรมการ
1.12 ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์	
สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.13 ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ส.กท.	
สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
1.14 ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
1.15 ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและ	
ความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ

1.16	อธิบดีกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
1.17	รองผู้อำนวยการกองอำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายใน
กรุงเทพมหานคร (ฝ่ายทหาร)	กรรมการ
1.18	รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย
(สักราชการสำนักงานป้องกันและ
บำบัดการติดยาเสพติด)	กรรมการและเลขานุการ
1.19	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกัน
และบำบัดการติดยาเสพติด
สำนักอนามัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(2) อำนาจหน้าที่

2.1 จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตรองรับแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำหนดขึ้นโดยร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน หรือองค์การภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

2.2 ติดตามและประเมินสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2.3 กำหนดแนวทางนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กำหนดเป้าหมาย แผนงาน โครงการโดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4 จัดวางระบบข้อมูลข่าวสารด้านยาเสพติด ติดตามและประเมินสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปัญหาที่เกี่ยวข้อง

2.5 จัดชุดสืบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือคำร้องเรียนของประชาชน และให้มีผลการปฏิบัติอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

2.6 รายงานผลการดำเนินงาน สถานการณ์ เสนอประธานคณะกรรมการบริหาร การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร

2.7 อำนาจการ สั่งการ เรงรัด การแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและกำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเขต

2.8 กำกับ ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร

2.9 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามที่เห็นสมควร เพื่อปฏิบัติการกิจตามอำนาจ หน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ

2.7.3 คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเขต

(1) องค์ประกอบ

1.1	ผู้อำนวยการเขต	ประธานกรรมการ
1.2	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต	รองประธานกรรมการ
1.3	รองผู้บังคับการกองบังคับการตำรวจนครบาล	รองประธานกรรมการ
1.4	ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลในพื้นที่	กรรมการ
1.5	ผู้แทนสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	กรรมการ
1.6	ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ส.กทม.	กรรมการ

1.7	ผู้แทนกรมคุมประพฤติ	กรรมการ
1.8	ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่เขต	กรรมการ
1.9	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษา	กรรมการ
1.10	หัวหน้าฝ่ายเทศกิจ	กรรมการ
1.11	หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล	กรรมการ
1.12	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม	กรรมการ
1.13	ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ ผู้อำนวยการศูนย์เห็นชอบ	กรรมการ
1.14	ผู้แทนองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องที่ ผู้อำนวยการศูนย์เห็นชอบ	กรรมการ
1.15	หัวหน้าฝ่ายปกครอง	กรรมการและเลขานุการ
1.16	เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ที่ได้รับมอบหมาย 1 คน	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
1.17	เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ที่ได้รับมอบหมาย 1 คน	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

(2) อำนาจหน้าที่

- 2.1 ติดตามและประเมินสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- 2.2 จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนงาน และโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตรองรับยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำหนดขึ้นโดยร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน หรือองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 กำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยครอบคลุมทั้งในด้านการปราบปรามผู้ค้า ผู้ผลิต การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด รวมไปถึงการสร้างระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด
- 2.4 ดำเนินการและประสานงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเชิงบูรณาการตามยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการที่ศูนย์อำนวยความสะดวกป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานครหรือกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่ โดยร่วมกับส่วนราชการหรือองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 ดูแล และให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่เขตอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 รายงานผลการปฏิบัติงานและสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่รับผิดชอบให้คณะกรรมการบริหารการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานครทราบทุกระยะ
- 2.7 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร
- 2.8 ส่งการหรือมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานในพื้นที่เขต ดำเนินการในลักษณะบูรณาการ ทั้งแผนงาน งบประมาณและการปฏิบัติ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.8 ข้อมูลชุมชนสะพานปูนเขตดอนเมือง

- 1) ข้อมูลสถานที่ตั้ง

เลขที่ 129 ถนนช่างอากาศอุทิศ 2 เขตดอนเมือง
พื้นที่ แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง
กลุ่มพื้นที่ กรุงเทพมหานคร
ท้องที่ สน.ดอนเมือง บก.น.2
- 2) อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ่อ 2 ที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ถนนช่างอากาศอุทิศ สำนักงานเขตดอนเมือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ถนนเชิดวุฒากาศ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	คลองเปรมประชากร
ประเภทชุมชน	ชุมชนชานเมือง	
สถานะชุมชน	จดทะเบียน	
วันประกาศ	16 ตุลาคม 2540	
ขนาดพื้นที่	72 ไร่	
การถือครองที่ดิน	เช่าที่ราชพัสดุ	

3) ข้อมูลประชากร

135 หลังคาเรือน ประชากรตามทะเบียน 720 คน เพศชาย 417 คน เพศหญิง 303 คน

การศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การนับถือศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

การประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป แม่บ้าน รับราชการ อาชีพส่วนตัว

4) ข้อมูลสถานที่สำคัญ

ศาลาประชาคม ศาลาประชาคม ชุมชนสะพานปูน

ลานกีฬา ลานกีฬา ชุมชนสะพานปูน

สถานศึกษา

(1) โรงเรียนประชาอุทิศ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีนักเรียนทั้งหมด 2,592 คน ที่ตั้ง ถนนสร่งประภา เขตดอนเมือง

(2) โรงเรียนวัดดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร มีนักเรียนทั้งหมด 1,642 คน ที่ตั้ง 1/4 เชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง

(3) โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา สังกัด สพม. 2 มีนักเรียนทั้งหมด 2,005 คน ที่ตั้ง 153/34 ถนนเชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง

(4) โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง สังกัด สพม. 2 มีนักเรียนทั้งหมด 3,500 คน ที่ตั้ง 22/24 หมู่ที่ 4 ถนนเชิดวุฒากาศ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง

สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข 60 รสสุคนธ์ มโนชญากรณ์

5) ข้อมูลหน่วยงานสำคัญในพื้นที่

(1) สำนักงานเขตดอนเมือง

(2) สถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง

(3) กองบังคับการตำรวจนครบาล 2

6) ข้อมูลบุคคลสำคัญในพื้นที่

ประธานชุมชน

นางยุพิน จันทร์แจ่ม ที่อยู่ 129 หมู่ 11 ถนนช่างอากาศอุทิศ 2 แขวงดอนเมือง เขต
ดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 08-7816-1573

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตดอนเมือง

นางสาววรรณดี สนชัย

ผู้กำกับสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง

พ.ต.อ.สำราญ นวลมา

ชุด กกล.รส. พล.1 รอ.

7) สภาพปัญหายาเสพติดชุมชนสะพานปูน

(1) สภาพชุมชน

ชุมชนสะพานปูน เป็นชุมชนเก่าแก่ มีลักษณะพื้นที่เป็นชุมชนที่มีความแออัดในระดับปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เดิมเป็นของทหารอากาศ ปัจจุบันเป็นที่เช่าราชพัสดุ จัดทะเบียนจัดตั้งเป็นชุมชนตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2540 ตั้งอยู่เลขที่ 129 ถนนช่างอากาศอุทิศ 2 สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนค่อนข้างมีความหลากหลาย มีทั้งส่วนที่เป็นบ้านข้าราชการ ร้านค้า บ้านเช่า ที่พักอาศัยทั่วไป ฯลฯ

ลักษณะที่ตั้งของชุมชนสะพานปูนถือได้ว่าเป็นใจกลางที่แวดล้อมรอบไปด้วยชุมชนอื่น คือ ชุมชนเปรมประชากร 3 ชุมชนเปรมประชากร 4 ซึ่งทั้ง 2 ชุมชนนี้มีเพียงถนนกั้นกลาง ถัดมาข้ามคลองไปจะเป็นชุมชนปู่เจ้าสมิงพราย มีประชากรตามทะเบียนและประชากรแฝงประมาณ 800 คน 156 หลังคาเรือน ทำให้มีบ้านพักอาศัยค่อนข้างหนาแน่นมีสภาพเป็นชุมชนแออัด ถนนภายในชุมชนค่อนข้างแคบ การสัญจรภายในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินเท้าและใช้รถจักรยานยนต์ มีสาธารณูปโภคทั้งไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์สาธารณะเข้าถึง

(2) ปัญหาในชุมชน

- ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป
- ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น นักค้ายาเสพติด นักการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งมีผลประโยชน์ในพื้นที่
- ปัญหาพื้นที่เสี่ยง เช่น บ่อนการพนัน และตู้ม้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีความหวาดกลัวภัยอันตราย
- ปัญหาการว่างงานของประชาชนในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด
- ปัญหาด้านการศึกษา เด็กและเยาวชนในชุมชนบางส่วนไม่ได้เข้ารับการศึกษาคือเป็นไปตามมาตรฐานทางการศึกษา

(3) ปัญหายาเสพติด

ด้วยสภาพปัญหาของชุมชนสะพานปูนในลักษณะพื้นที่เป็นชุมชนที่มีความแออัด โดยมีชุมชนอื่นล้อมรอบประกอบด้วยอีก 3 ชุมชน คือ ชุมชนเปรมประชากร 3 (ฝั่งตรงข้าม) ชุมชนเปรมประชากร 4 ซึ่งทั้ง 2 ชุมชนนี้มีเพียงถนนกั้นกลาง ถัดข้ามคลองไปจะเป็นชุมชนปู่เจ้าสมิงพราย ซึ่งจากลักษณะทางกายภาพของชุมชนเช่นนี้ ส่งผลให้สถานการณ์ด้านมิติของผู้ค้าและผู้เสพมีการไหลเวียนไปมาและมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันบ่อยครั้ง เมื่อมีการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพได้ จึงถูกเหมารวมว่าเป็นชุมชนสะพานปูนทั้งหมด แต่ในทางกลับกันปฏิเสธไม่ได้ว่าชุมชนสะพานปูนเองก็มีปัญหายาเสพติด

โดยเฉพาะปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดซึ่งมีมาช้านานและนักค้ายาเสพติดส่วนใหญ่ในชุมชนมักมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ โดยเฉพาะ 2 ตระกูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด คือ ตระกูลขวัญเมือง และ ตระกูลเถื่อนถาด อีกทั้งนักค้าในชุมชนส่วนใหญ่เมื่อถูกจับกุมดำเนินคดีแล้ว เมื่อกลับมาในชุมชนก็ยังคงมีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำ และมักจะอาศัยความได้เปรียบเมื่อมีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ มักจะไหวตัวก่อนเจ้าหน้าที่เสมอ เพราะสภาพพื้นที่เข้าถึงได้ยาก ประกอบกับมีการจัดตั้งบุคคลภายนอกและในชุมชนแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่

โดยผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดในชุมชนสะพานปูนที่สามารถระบุตัวตนบุคคลได้มีทั้งสิ้น 4 คน และจากการทำประชาคมในชุมชนตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติดฯ พบข้อมูลบางส่วนที่มีเพียงชื่อเล่นและลักษณะรูปร่าง มีจำนวน 11 คน

ในด้านผู้เสพ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลผู้เข้ารับการรักษา 315 มีจำนวน 2 ราย และส่วนข้อมูลของภาคประชาชน มีจำนวน 15 ราย ซึ่งข้อมูลภาคประชาชนนี้เป็นข้อมูลที่บ่งชี้ถึงแนวโน้มที่ผู้เสพยาใหม่จะเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ทำหน้าที่รับจ้างส่งยาเสพติดให้กับลูกค้า หรือที่เรียกว่าเด็กดินยาฯ โดยการส่งมอบยาเสพติดมือต่อมือ หรือการส่งมอบด้วยการสอดยาเสพติดไว้ตามรูเสาไฟฟ้า หรือตามรั้วบ้าน ซึ่งยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในพื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ยาบ้า และไอซ์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา

ปัจจัยภายในชุมชน

- การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนที่มีมาช้านาน
- นักค้ายาเสพติดมีความเชื่อมโยงเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในพื้นที่
- การขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มผู้ค้า
- กลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด โดยผู้ค้ามักอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในการใช้เด็กและเยาวชนทำหน้าที่ส่งยาเสพติดแทน (เดินยา) เนื่องจากการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก

ปัจจัยภายนอก

- ปัจจัยทางการเมือง ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง ส.ส. ส.ก. ส.ช. การเดินขบวนต่างๆ
- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น น้ำท่วม เป็นต้นปัจจัยด้านประชากรแฝงซึ่งเข้ามาทำงานและเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยแบบไม่มีหลักแหล่ง

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหายังคงอยู่

- การสืบทอดต่อกันในการค้ายาเสพติดของเครือญาติในชุมชน
- ผู้ค้า/ผู้เสพ ตั้งเดิมในพื้นที่ที่ถูกจับดำเนินคดีแล้ว เมื่อกลับเข้าชุมชนก็ยังมีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำเช่นเดิม

- นักการเมืองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติกรรมเกี่ยวข้อง

- สภาพที่ตั้งของชุมชน/พื้นที่เสี่ยง

ปัจจัยที่ทำให้ปัญหาแก้ไขได้ยาก

- สภาพปัญหาชุมชนแออัดอื่นๆ ล้อมรอบถึง 3 ชุมชน ส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนไหวและเชื่อมกันระหว่างนักค้ายาเสพติด และผู้เสพ
- กลุ่มผู้มีอิทธิพล นักการเมืองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่

- ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและการขาดการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหายาเสพติด

- ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

- ผู้ค้ายาเสพติดมีการพัฒนาในรูปแบบของการค้าที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ยากต่อการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย

(4) ปัจจัยที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหายา

- มีสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เช่น ลานกีฬา ศาลาประชาคม

- มีสถานที่ศึกษาที่ใกล้เคียงชุมชนหลายแห่ง ซึ่งเด็กและเยาวชนในชุมชนศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาเหล่านี้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิดา จันทอง¹⁵ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิด หลักการ วิธีการชุมชนบำบัดที่นำมาใช้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติดและต้องการศึกษาถึงชุมชนบำบัดในราชทัณฑ์ไทย และชุมชนบำบัดของต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนบำบัด กรมราชทัณฑ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังในศูนย์ชุมชนบำบัดกาญจนาภิเษกเป็นหญิงทั้งหมด อายุระหว่าง 21–30 ปี ยาเสพติดที่มีการเสพยามากที่สุด ยาบ้า สาเหตุคืออยากลอง เพื่อนชวน มีปัญหาชีวิตส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแบบพฤติกรรมเสพยาจากคนใกล้ชิด ผู้ต้องขังในศูนย์ชุมชนบำบัดมีความเห็นว่าชุมชนบำบัดช่วยให้เลิกยาเสพติดได้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานชุมชนบำบัดในเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่เสียสละ และทำงานอย่างจริงจัง ขาดการยอมรับจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังไม่สนใจเข้ารับการฟื้นฟู ขาดแคลนสถานที่ เนื่องจากผู้ต้องขังที่พ้นโทษ และผ่านวิธีการชุมชนบำบัด สามารถเลิกเสพยาเสพติดได้ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริง ตลอดจนนำความรู้ไปแนะนำสั่งสอนบุคคลในครอบครัว และคนใกล้ชิดให้รู้จักโทษพิษภัยของยาเสพติด

ชูศักดิ์ วรรณูปถัมภ์¹⁶ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดประเภทยาบ้า ตามโครงการชุมชนบำบัดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี”

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังติดยาเสพติด (ยาบ้า) ในโปรแกรมชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ พื้นฐานการศึกษาอาชีพก่อนต้องโทษ และกำหนดโทษแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบำบัดฟื้นฟูโปรแกรมชุมชนบำบัดต่างกันมาก ตั้งแต่ด้านระยะสนใจเข้าชุมชนบำบัด ด้านระยะบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านระยะฝึกกลับเข้าสังคม ซึ่งปัญหาที่พบคือ ที่พักคับแคบ อาหารไม่ดี ขาดอุปกรณ์กีฬา ผู้ต้องขังไม่เต็มใจเข้าร่วมโปรแกรม และบางโปรแกรมไม่เหมาะสม ไม่จริงจังเท่าที่ควร และมีข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมการออกกำลังกาย ดนตรี ศิลปะ ควรจัด

¹⁵ วิดา จันทอง. ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี. 2542.

¹⁶ ชูศักดิ์ วรรณูปถัมภ์. ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดประเภทยาบ้า ตามโครงการชุมชนบำบัดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี. 2544.

เลือกผู้เข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ จัดให้โปรแกรมการรักษาสุขภาพจิต ส่งเสริมงานวิชาชีพ และ
 ควรจัดให้มีการโครงการชุมชนบำบัดต่อไป

นิพนธ์ พรหมเสน¹⁷ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยา
 เสพติดด้วยวิธีการชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
 แนวคิด หลักการ วิธีการชุมชนบำบัดที่นำมาใช้ในการบำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพ และทัศนคติของเจ้าหน้าที่
 ผู้ปฏิบัติงานชุมชนบำบัด เพื่อแสวงหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานชุมชนบำบัดให้มีประสิทธิภาพ
 ยิ่งขึ้นไป โดยการวิจัยเชิงสำรวจจากผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เป็นสมาชิกชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัด
 พิเศษจังหวัดปทุมธานี จำนวน 240 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า

1) ผู้ต้องขังสมาชิกชุมชนบำบัดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21–30 ปี นับถือศาสนาพุทธ
 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา สถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด และก่อนต้องโทษอาศัยอยู่
 กับครอบครัวโดยมีความสัมพันธ์รักใคร่กันดี ประเภทยาเสพติดที่ใช้มากที่สุด คือ ยาบ้า และมีพฤติกรรม
 เสพอยู่ในช่วง 1–5 ปี

2) ผู้ต้องขังชุมชนบำบัดมีความเห็นว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมเสพรควรได้รับการบำบัดรักษา
 มากกว่าได้รับการลงโทษ สมาชิกชุมชนบำบัดส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษาก่อนต้องโทษ และมีผู้
 ที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยว่าวิธีการชุมชนบำบัดเป็นการบำบัดผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผลมากที่สุดจำนวน
 เท่าเทียมกัน

สาธิต เอกวุฒิพล¹⁸ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนบำบัด
 ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างแผน
 แม่บทเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) กับ
 แผนงานชุมชนบำบัดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยาในภาพที่เป็นจริง เพื่อศึกษาความพร้อม
 และความเหมาะสมด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และระยะเวลาการ
 ดำเนินงานชุมชนบำบัด ศึกษาเพื่อประเมินกระบวนการชุมชนบำบัด โดยประเมินกิจกรรมที่ดำเนินการใน
 ชุมชนบำบัด และเพื่อศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของผู้ต้องขังที่สำเร็จผล
 ตามกระบวนการชุมชนบำบัดในสภาพที่เป็นจริง ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่
 ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6 คน วิทยากรที่อบรมให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง
 จำนวน 4 คน และผู้ต้องขังคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษที่เข้าร่วมโปรแกรมชุมชนบำบัด จำนวน 72 คน ผล
 การศึกษาพบว่า

1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา และวิทยากร
 มีความเห็นว่า การดำเนินงานชุมชนบำบัดของทัณฑสถานฯ มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน
 กับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของแผนแม่บท เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงตาม
 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 อยู่ในระดับมาก

2) ปัจจัยนำเข้าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังในงานชุมชนบำบัด เห็นว่ามีความ
 เหมาะปานกลาง เนื่องจากปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรมีไม่เพียงพอ ส่วนวิทยากร
 มีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

¹⁷ นิพนธ์ พรหมเสน. การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดด้วยวิธีการชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ
 จังหวัดปทุมธานี. 2545.

¹⁸ สาธิต เอกวุฒิพล. การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษพระนครศรีอยุธยา. 2548.

3) กระบวนการในการดำเนินงานชุมชนบำบัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่วิทยากรและผู้ต้องขังมีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4) ผลผลิตของการดำเนินงานชุมชนบำบัด ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่วิทยากร และผู้ต้องขังมีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560 ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยการศึกษาจากเอกสารและโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการต่าง ๆ เช่น รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 31 สิงหาคม 2560 เอกสารแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559 ถึง 2560 สู่วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2558–2577) ประเทศไทยมีความ มั่งคั่ง ยั่งยืน เอกสารแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560 เอกสารการตรวจเยี่ยมการดำเนินงานด้านการบำบัดรักษา ศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เสพยาเสพติดและศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ 16 มิถุนายน 2560 เวลา 13.30 น.ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เอกสารข้อมูลประกอบการตรวจเยี่ยมพื้นที่ชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ของนายศิรินทร์ยา สิทธิชัย เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมถึงหนังสือ บทความวารสาร นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

3.1.2 การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (KEY Persons)

3.2.1 ประชากร

คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าชุดประสานและอำนวยการกลุ่มพื้นที่กรุงเทพเหนือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรุงเทพมหานคร, เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง, และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง รวมจำนวน 9 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ

- ผู้นำชุมชน (ประธานกรรมการ/รองกรรมการชุมชน) จำนวน 1 คน
- กรรมการชุมชน จำนวน 1 คน
- ประชาชนในชุมชน จำนวน 2 คน

- เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าชุดประสานและอำนวยความสะดวกกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน, เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง จำนวน 2 คน, เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง จำนวน 2 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive) ประกอบด้วย ประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการชุมชน กรรมการชุมชน จำนวน 2 คน ประชาชนในชุมชน จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 5 คน และรวมทั้งสิ้น 9 คน

(1) ประธานกรรมการชุมชนหรือรองประธานกรรมการชุมชน และกรรมการชุมชน จำนวน 2 คน

(2) ประชาชนในชุมชน จำนวน 2 คน

(3) หัวหน้าชุดประสานและอำนวยความสะดวกกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน

(4) ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง จำนวน 2 คน

(5) ข้าราชการฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตดอนเมือง จำนวน 2 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้แล้ว (Unobtrusive Research) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2560

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ เช่น รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึง 31 สิงหาคม 2560 เอกสารแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559 ถึง 2560 สู่วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2558-2577) ประเทศไทยมีความมั่นคง ยั่งยืน เอกสารแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560 เอกสารการตรวจเยี่ยมการดำเนินงานด้านการบำบัดรักษา ศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เสพยาเสพติดและศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ 16 มิถุนายน 2560 เวลา 13.30 น.ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เอกสารข้อมูลประกอบการตรวจเยี่ยมพื้นที่ชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ของนายศิริรินทร์ยา สิทธิชัย เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามยาเสพติด รวมถึงหนังสือ บทความ วารสาร นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง และการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วย ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560 และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล เอกสารของทางราชการ และการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียด และลึก และมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ จะถูกนำมาวิเคราะห์ตามข้อเท็จจริง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะออกมาในลักษณะของการพรรณนาไปสู่คำตอบของการศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2560 เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอผลการศึกษา เรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560 โดยวิธีการสัมภาษณ์จากประชากรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย หัวหน้าชุดประสานและอำนวยความสะดวกกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน , เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคมสำนักงานเขตดอนเมือง จำนวน 2 คน , เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง จำนวน 2 คน, ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนสะพานปูน รวมจำนวน 2 คน และประชาชนในชุมชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560 ไปปฏิบัติโดยตรง ซึ่งเนื้อหาเสนอจะครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

(1) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560

(2) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

(3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1) นางสาวนิภาพร เอี่ยมเจริญ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานเขตดอนเมือง
2) นายกฤษดา พองสุวรรณ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานเขตดอนเมือง
3) ร.ต.อ.นิทัศน์ ขอนทอง	รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม
สถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง
4) ร.ต.อ.สุดใจ บุญทัน	รองสารวัตรป้องกันและปราบปราม
สถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง
5) นายเสนีย์ สุวรรณทอง	หัวหน้าชุดประสานและอำนวยความสะดวกพื้นที่ กทม.เหนือ
สำนักงาน ป.ป.ส.กทม.
6) นางยุพิน จันทร์แจ่ม	ประธานกรรมการชุมชนสะพานปูน
7) นางชุติญา ภพศิริ	กรรมการชุมชนสะพานปูน
8) นางสุจิตรา ชุณหะวัณจิต	ชาวชุมชนสะพานปูน
9) นายศักดิ์ไทย จิตสะถิณ	ชาวชุมชนสะพานปูน

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

4.1 ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2560

4.1.1 การนำตัวผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่ระบบการบำบัดโดยสมัครใจ

ชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง (อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 (บก.น.2)) มีจำนวนประชากร 752 คน เดิมเมื่อปี 2559 มีผู้เสพยาเสพติด จำนวน 13 คน ผู้ค้า จำนวน 1 คน จัดเป็นชุมชนที่มีปัญหาระดับมาก ต่อมาเมื่อนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด มาดำเนินการในปี พ.ศ. 2560 ส่งผลให้มีผู้เสพยาเสพติดที่สมัครใจ เข้ารับการบำบัดคงเหลือเพียง 1 คน ผลการดำเนินงานจัดเป็นชุมชนที่มีปัญหาน้อย มีผลการดำเนินงานที่ดี

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้เสพยาเสพติดที่เข้ากระบวนการศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรุงเทพมหานคร

ผู้นำส่ง	ผลการดำเนินงาน				รวม	
	20 ธ.ค.59 - 30 พ.ค. 60		1 มิ.ย. 60 - 13 ต.ค.60			
	เข้าบำบัด	ร้อยละ	เข้าบำบัด	ร้อยละ	เข้าบำบัด	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ปกครอง/ เจ้าหน้าที่เขต/ ภาคประชาชน	52	2.46	64	11.96	116	4.38
ชุดปฏิบัติการ	0	0.00	0	0.00	0	0.00
บก.น.	2,061	97.54	471	88.04	2,532	95.62
บก.น.1	209	9.89	71	13.27	280	10.57
บก.น.2	458	21.68	161	30.09	619	23.38
บก.น.3	127	6.01	13	2.43	140	5.29
บก.น.4	205	9.70	29	5.42	234	8.84
บก.น.5	359	16.99	57	10.65	416	15.71
บก.น.6	116	5.49	26	4.86	142	5.36
บก.น.7	114	5.40	15	2.80	129	4.87
บก.น.8	166	7.86	56	10.47	222	8.38
บก.น.9	307	14.53	43	8.04	350	13.22
รวม	2,113	100.00	535	100.00	2,648	100.00

4.1.2 การดำเนินงานตามกลไกการดำเนินงาน กระบวนการและแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง ได้มีการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ชุมชนสะพานปูน มีการสืบสภาพชุมชน โดยการเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เช่น จำนวนประชากร การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งปัญหาต่างๆ ในชุมชน โดยใช้วิธีการสังเกต การสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาปรึกษาหารือการ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 มีการพบปะกันระหว่างแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติของชุมชนสะพานปูน และเจ้าหน้าที่ของรัฐจากสำนักงานเขตดอนเมือง สำนักงาน ป.ป.ส. และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง เพื่อพัฒนาสัมพันธ์ สร้างความไว้วางใจ ให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าเปิดใจให้ข้อมูลเบาะแสยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ ให้ความร่วมมือและร่วมกันหาแนวทางในการขับเคลื่อนงานการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

ขั้นตอนที่ 3 มีการประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งที่ 1) โดยการเชิญชวน ประกาศ ให้ชาวบ้านในชุมชนสะพานปูนเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งแรก เพื่อรับฟังการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามแผนประจักษ์ฯ และแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งเพื่อดำเนินงานร่วมกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ประชุมของชุมชนสะพานปูนได้มีมติให้คณะกรรมการชุมชนสะพานปูนเป็นคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง

ขั้นตอนที่ 4 มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์โดยให้ชาวบ้านทุกคนในชุมชนสะพานปูน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การเดินรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ประสานกรรมการชุมชนสะพานปูนประกาศผ่านวิทยุชุมชน แจกแผ่นพับ ใช้สื่อต่างๆ รณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมทั้งชักชวนให้ผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาโดยการสมัครใจบำบัดและการแจ้งเบาะแสยาเสพติดผ่านเบอร์ สายด่วน 1386

ขั้นตอนที่ 5 มีการคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการทำเวทีประชาคม ครั้งที่ 2 หลังจากการสืบสภาพชุมชน โดยการสอบถามคณะกรรมการชุมชน ทำให้ทราบข้อมูล ทราบสภาพปัญหาต่างๆ ของชุมชน และเชิญคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งและชาวบ้านในชุมชนสะพานปูนเข้าร่วมเวทีประชาคมครั้งที่ 2 เพื่อคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยให้แต่ละคนในชุมชนสะพานปูน กรอกรายชื่อและใส่พฤติกรรมว่ามีพฤติกรรมแบบไหน เช่น ผู้เสพ ผู้ค้า ผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องลงไปใบคัดแยก เมื่อเขียนเสร็จแล้วก็ให้นำไปหย่อนลงในกล่องกระดาษหรือใช้วิธีการแจ้งรายชื่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรงเพื่อให้ข้อมูลเป็นความลับและไม่อันตรายกับคนที่กรอกรายชื่อ จากนั้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตดอนเมืองจะนำข้อมูลรายชื่อทั้งหมดที่ได้มาจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อหาแนวทางและมาตรการการดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 แนวทางการป้องกันยาเสพติด ชุมชนสะพานปูนได้จัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดในชุมชน และมีวิทยากรเข้าไปอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ในกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา และประชาชนทั่วไปในชุมชน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาและประชาชนทั่วไปในชุมชน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีแนวทางการป้องกัน

คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนมีการจัดกิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด และโครงการต่างๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชน เน้นการสร้างอาชีพ และการเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน เช่น ส่งเสริมอาชีพการทำพวงมาลัย การทำโบว์ และการทำขนม

ขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาคม ครั้งที่ 3) เป็นการเชิญคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งของสะพานปูนเข้าร่วมประชุมเวทีประชาคม ครั้งที่ 3 เพื่อพิจารณารับรองแต่ละครัวเรือน โดยคณะกรรมการจะอ่านรายชื่อเลขที่บ้านแต่ละหลังคาเรือน หากหลังคาเรือนใด มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะไม่ได้รับการยกมือรับรองจากคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง และจะนำรายชื่อเข้าไปเพิ่มในบัญชีผู้มีพฤติกรรมเพื่อนำไปตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และจะให้การรับรองในครั้งต่อไป แต่ถ้าหากหลังคาเรือนไหนที่คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งให้การรับรองว่าไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะจัดทำบัญชีรายชื่อรับรองครัวเรือนสีขาวเพื่อดำเนินการติดสติ๊กเกอร์และประกาศเป็นชุมชนสีขาวปลอดยาเสพติดต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 การใช้มาตรการทางสังคมของชุมชนสะพานปูน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ผู้นำชุมชนของสะพานปูน โนม่น้าว พุดคุย ชักจูงให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสมาชิกในชุมชนสะพานปูน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ชักชวนให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หากยังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะไม่เข้าไปพุดคุย ไม่ให้ความช่วยเหลือ เลิกคบหาสมาคม หากยังไม่เลิกยุ่งเกี่ยวอีกก็จะใช้มาตรการรุนแรงขึ้นมาโดยนำเอาระเบียบข้อบังคับกองทุนแม่ของแผ่นดินและมาตรการบังคับใช้กฎหมายเข้ามาบังคับใช้

ขั้นตอนที่ 9 การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนสะพานปูนได้มีการจัดตั้งอาสาสมัครเวรวังป้องกันภัยและยาเสพติด โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งผู้นำชุมชนสะพานปูนมีความเข้มแข็ง เอาจริงเอาจังกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติด เพื่อเฝ้าระวังและติดตามปัญหายาเสพติดในชุมชน มีการประชุมชี้แจงและติดตามผลการดำเนินภายในชุมชนเป็นประจำทุกเดือน

4.1.3 การจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดในชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาย้อนกลับมา

(1) การคัดเลือกอาสาสมัคร

1. คณะกรรมการชุมชนประกาศเชิญชวนสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน ในการทำหน้าที่เป็นเครือข่ายเฝ้าระวังภัยยาเสพติด ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจ
2. คณะกรรมการชุมชนแบ่งพื้นที่ในชุมชน เพื่อทำการเฝ้าระวังในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายให้กับทั้งกรรมการชุมชน และสมาชิกในชุมชนที่เข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัคร

(2) คุณสมบัติของอาสาสมัคร

1. เป็นกรรมการชุมชน
2. เป็นสมาชิกในชุมชนที่มีจิตอาสา
3. มีจิตอาสาและเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่

(3) ภารกิจหน้าที่ของอาสาสมัคร

- (3.1) การเฝ้าระวังและติดตามผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และแจ้งข้อมูลผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(3.2) การสังเกตชาวบ้านในชุมชนเป็นประจำอย่างใกล้ชิด สอดส่องดูแล การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

(3.3) การเฝ้าระวังไม่ให้ผู้เสพยาใหม่และผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนเพิ่มขึ้น

(3.4) ติดตามปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ

(3.5) ลาดตระเวนภายในชุมชนทุกคืน เพื่อป้องกันการมั่วสุมของเด็กและเยาวชนในชุมชน

(3.6) การสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อติดตามและเฝ้าระวังปัญหาต่างๆ ร่วมกันกับชาวบ้านในชุมชน

(3.7) แจ้งให้ประธานชุมชนทราบเพื่อนำปัญหาดังกล่าวต่างๆ ที่พบไปประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรึกษาหารือและพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นร่วมกัน

(3.8) ประชุมติดตามการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชนทุกๆ เดือน การจัดกิจกรรม การรณรงค์ป้องกัน การติดตามเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

4.2 ปัญหาและอุปสรรค

4.2.1 ปัญหาจากการดำเนินงาน 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน

(1) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 1 การสืบสภาพชุมชน

เนื่องจากชุมชนสะพานปูนเป็นชุมชนที่มีสภาพพื้นที่ติดกับ 3 ชุมชนซึ่งมีเพียงถนนกั้นกลาง จึงทำให้ผู้ค้ารายย่อยจากชุมชนข้างเคียงไหลเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชนสะพานปูน และทำให้ปัญหาเสพติดในชุมชนยังคงมีอยู่

(2) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 2 การพบปะแกนนำ

คณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านในชุมชนไม่เปิดใจยอมรับไม่กล้าให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด

(3) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 3 การทำเวทีประชาคม

(3.1) ช่วงแรกๆ เกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ จึงไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลเพราะกลัวจะเกิดอันตรายกับชีวิตและครอบครัว เนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนมีขบวนการค้าเป็นเครือข่ายหรือแบบเครือข่าย มีการสืบทอดอำนาจรุ่นต่อรุ่น เมื่อผู้ค้ายาเสพติด 1 คน ถูกจับดำเนินคดีก็จะมีลูกหลานขึ้นมาทำหน้าที่ทดแทน การให้ความร่วมมือกับชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมจึงมีน้อย

(3.2) ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการเข้าร่วมเวทีประชาคม ผู้เข้าร่วมมีจำนวนไม่มากและเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ วัยทำงานหรือสูงอายุ การเข้าร่วมเวทีประชาคมแต่ละครั้งจะมีแต่กลุ่มคนช้ำๆ ไม่ค่อยมีกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม

(4) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 4 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะทำให้ปัญหายาเสพติดลดลงแต่อย่างใด ปัจจัยสำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยดูแลสอดส่อง การให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ และการเอาใจจริงเอาใจของเจ้าหน้าที่ แต่อย่างไรก็ดี การประชาสัมพันธ์ยังเป็นเรื่องสำคัญที่จะ

ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ และแสดงเจตนาให้เห็นว่าคณะกรรมการชุมชนยังมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา

(5) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 5 การคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ชาวบ้านในชุมชนและคณะกรรมการชุมชนไม่เชื่อมั่นเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการ ทำให้ไม่กล้าบอกข้อมูลของผู้ค้า ผู้เสพ ในชุมชน เพราะกลัวอิทธิพล กลัวเป็นอันตรายต่อครอบครัว ผู้ติดผู้เสบบางส่วน ไม่เปิดเผยตัว ทำให้ยากต่อการนำเข้าสู่ระบบการบำบัดฟื้นฟู การไม่ทราบข้อมูลปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริงเนื่องจากชาวบ้าน ในชุมชนกลัวอิทธิพลของนักค้ายาเสพติด ทำให้การดำเนินงานมีปัญหา

(6) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 6 วิธีการในการป้องกันยาเสพติด

(6.1) ปัญหาด้านอาชีพของชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป การออกไปหางานทำเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการเข้ารับฟังและเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน

(6.2) เกิดจากความไม่เชื่อมั่นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินการในชุมชน ทำให้ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพราะเชื่อว่าเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีผลประโยชน์กับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน ไม่มีการดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง

(7) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน

มีปัญหาจากประชากรแฝงและคนเร่ร่อน เข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชน นำพาสิ่งผิดกฎหมายเข้ามา เกิดการเคลื่อนย้ายเข้าออกชุมชนบ่อยๆ และไม่คอยให้ความร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะไม่ได้อยู่อาศัยกันเหมือนญาติพี่น้อง ต่างคนต่างอยู่ ความรับผิดชอบต่อชุมชนจึงไม่ค่อยมีและการขอความร่วมมือจากกลุ่มเหล่านี้ก็ทำได้ยาก

(8) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 8 การใช้มาตรการทางสังคม

การใช้มาตรการทางสังคมไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและพักอาศัยด้วยกัน คอยช่วยเหลือดูแล และพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นเวลานาน การนำมาตรการทางสังคมมาบังคับใช้กดดันจึงไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก

(9) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 9 การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

กลุ่มเครือญาติของผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ ทำให้ยากที่จะทำให้อาสาสมัครในชุมชนหมดไป และเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ค้ายาเสพติดทำให้ไม่เกรงกลัวกฎหมาย จำนวนอาสาสมัครยังมีจำนวนไม่มากพอ ส่วนใหญ่เป็นกรรมการชุมชน และอาสาสมัครเฝ้าระวังฯ บางส่วนยังกังวลเรื่องความปลอดภัย จำเป็นที่จะต้องมีการกระตุ้นให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มต่างๆ เข้ามาเป็นอาสาสมัครเฝ้าระวังฯ ให้มากยิ่งขึ้น

4.2.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมในชุมชน

(1) สภาพพื้นที่ของชุมชนสะพานปูน เป็นชุมชนที่มีชุมชนชายขอบอยู่รอบๆ ส่งผลให้ผู้ค้ารายย่อยจากชุมชนข้างเคียงไหลเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชนสะพานปูน และทำให้อาสาสมัครเฝ้าระวังฯ ในชุมชนยังคงมีอยู่

(2) เครือข่ายการค้ายาเสพติดในชุมชนมีลักษณะเป็นกลุ่มเครือข่าย มีการสืบทอดอำนาจรุ่นต่อรุ่น เมื่อผู้ค้ายาเสพติด 1 คน ถูกจับดำเนินคดีก็จะมีลูกหลานขึ้นมาทำหน้าที่ทดแทน การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมีน้อย

(3) การนำมาตรการทางสังคมมาบังคับใช้หรือกดดันไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและพักอาศัยด้วยกันคอยช่วยเหลือดูแลและพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นเวลานาน

(4) ปัญหาด้านอาชีพของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ การออกไปหางานทำเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชน

(5) ชุมชนขาดความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนเข้าไปมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับผู้ค้ายาเสพติด สร้างเครือข่ายและอิทธิพลในชุมชน จึงส่งผลให้สถานการณ์การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนยังคงอยู่

(6) ประชากรแฝงและคนเร่ร่อน เข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชน เกิดการเคลื่อนย้ายเข้าออกชุมชนบ่อยๆ จึงนำพาสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในชุมชน

4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนฯ ไปปฏิบัติในชุมชน

4.3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน 9 ขั้นตอน ของชุมชนสะพานปูน

(1) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 1 การสืบสภาพชุมชน

เนื่องจากชุมชนสะพานปูนเป็นชุมชนที่มีสภาพพื้นที่ติดกับ 3 ชุมชนซึ่งมีเพียงถนนกั้นกลาง จึงทำให้ผู้ค้ารายย่อยจากชุมชนข้างเคียงไหลเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชนสะพานปูน และทำให้ปัญหายาเสพติดในชุมชนยังคงมีอยู่ แนวทางการแก้ไขปัญหาก็ได้สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังไว้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของชุมชน และประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เพิ่มจำนวนรอบของการตรวจของสายตรวจ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังให้มากยิ่งขึ้น

(2) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 2 การพบปะแกนนำ

เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดูแลพื้นที่ ทั้ง สำนักงาน ป.ป.ส. กทม. สำนักงานเขตดอนเมือง และสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง ได้สร้างความคุ้นเคย และสร้างความไว้วางใจให้กับผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำธรรมชาติและผู้นำที่เป็นทางการ เพื่อให้ผู้นำดังกล่าวได้ให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการดำเนินการดำเนินงาน

(3) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 3 การทำเวทีประชาคม

(3.1) สร้างความเชื่อมั่น เชื่อใจ ไว้วางใจ ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เข้าไปดำเนินการในชุมชนก่อน เมื่อเกิดความไว้วางใจแล้ว ชาวบ้านจะกล้าให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อนำปัญหาที่พบไปดำเนินการแก้ไข รวมทั้งเน้นให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

(3.2) ในการทำประชาคม ได้ปรับเวลาให้เหมาะสม โดยยึดช่วงเวลาที่บ้านในชุมชนสะดวกเป็นสำคัญ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม

(4) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 4 การณรงค์ประชาสัมพันธ์

เพิ่มประสิทธิภาพประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเยาวชน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ ผ่านการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย และผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ และแสดงเจตนาให้เห็นว่าคณะกรรมการชุมชนยังมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา

(5) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 5 การคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เน้นการสร้างความมั่นใจให้กับคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งและชาวชุมชน ให้มีความมั่นใจในตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจะปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ให้ความมั่นใจว่าประชาชนผู้ให้ข้อมูลจะไม่ได้รับอันตรายใดๆ

(6) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 6 วิธีการในการป้องกันยาเสพติด

(6.1) คณะกรรมการชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หามาตรการ แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านอาชีพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อลดปัญหาการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครือข่ายนักค้ายาเสพติดและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน

(6.2) ต้องมีเครือข่ายในชุมชน เครือข่ายกลุ่มต่างๆ ผู้นำธรรมชาติในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด ในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง

(6.3) มีการติดตามและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในชุมชนอยู่ตลอดเวลา โดยชาวบ้านในชุมชนทุกคน รวมทั้งการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนต้องได้รับการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

(7) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน

มีการบริหารจัดการกับประชากรแฝงและคนเร่ร่อนอย่างเป็นระบบ และมีมาตรการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง

(8) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 8 การใช้มาตรการทางสังคม

มีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนโดยคนในชุมชน มีการประกาศให้รับทราบและใช้ปฏิบัติร่วมกันของชาวบ้านในชุมชนอย่างเคร่งครัด

(9) ปัญหาจากขั้นตอนที่ 9 การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

(9.1) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดตั้งเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังและมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

(9.2) ความสำเร็จต้องเกิดจากผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เกิดจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่อย่างจริงจัง เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เข้าไปดำเนินการในชุมชน ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เครือข่ายผู้นำธรรมชาติ จัดตั้งอาสาสมัครในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังป้องกันร่วมกับคณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านในชุมชน และเกิดความเชื่อมั่นกับเจ้าหน้าที่ฯ เข้าไปดำเนินการในชุมชน

(9.3) เสริมสร้างให้ชาวบ้านในชุมชนมีรากฐานที่มั่นคง คือมีอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว และหน่วยงานต่างๆ ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ

4.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคโดยชุมชนสะพานปูน

(1) การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง โดยแบ่งฝ่ายการทำงานด้านต่างๆ เช่น ฝ่ายประสานงานกับหน่วยงานราชการ ฝ่ายสาธารณสุขโลก ฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์ ฝ่ายมวลชนสัมพันธ์ ฝ่ายประเพณี ฝ่ายกีฬา และฝ่ายสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมกับผู้นำทางการในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ป้องกันเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน

(2) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทุกครัวเรือนเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดและขยายความร่วมมือของประชาชนมาเป็นแนวร่วมดำเนินการให้มากที่สุด เพราะการสร้างชุมชนเข้มแข็งนั้นจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน โดยสร้างความเข้าใจว่าคณะกรรมการไม่ได้มุ่งที่จะต่อต้านใคร แต่จะช่วยเหลือให้อากาศทุกคนเพื่อสร้างความสุขความเจริญให้กับชุมชน

(3) ให้กรรมการแต่ละคนช่วยกันสอดส่องดูแลประชาชนในชุมชนว่าผู้ใดเป็นผู้เสพยาเสพติด รวมทั้งที่มีพฤติกรรมน่าสงสัย เพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชน

(4) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดใน 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดเล็กที่อยู่ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง และประชาชนทั่วไปในชุมชน

(5) การโน้มน้าวชักจูงผ่านสื่อรณรงค์และการพบปะคณะกรรมการชุมชนเพื่อให้ผู้เสพยาแสดงตัวเพื่อประกาศว่าจะเลิกเสพยาเสพติด และนำเข้าระบบการบำบัดรักษา กรณีผู้ค้า จะใช้มาตรการทางสังคมกดดันให้เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีกลไกการติดตามโดยคณะกรรมการชุมชนและถ้าหากยังไม่เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะใช้มาตรการทางกฎหมายดำเนินการต่อไป

(6) ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชนเป็นแกนหลักในการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชน จัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดเพื่อติดตามและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ในชุมชน การเชิญพระจากวัดใกล้เคียงมาเทศนาสั่งสอน และทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนได้ใกล้ชิดกับศาสนา และรับฟังคำเทศนาสั่งสอนจากพระ ซึ่งช่วยให้ส่งเสริมให้ปัญหายาเสพติดลดลงได้ และมีการประชุมประจำเดือนเพื่อติดตามปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันของทุกคนในชุมชน

(7) กลไกการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดโดยคณะกรรมการชุมชน สะพานบุญ โดยมีทั้งหมด 3 รุ่น คือ รุ่นเด็กและเยาวชน, รุ่นผู้ใหญ่, และรุ่นผู้สูงอายุ ซึ่งคณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 รุ่น มีหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มแม่บ้าน เพราะกลุ่มแม่บ้านจะรวมกลุ่มกันทำงานเสริม เช่น อาชีพร้อยพวงมาลัย ทำขนม และจะได้ของเหล่านี้ไปจำหน่ายในชุมชนและตามตลาดนัด ทำให้กลุ่มแม่บ้านเหล่านี้ทราบพฤติกรรมต่างๆ ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดและปัญหาต่างๆ ซึ่งเรียกว่าเครือข่ายเฝ้าระวังกลุ่มแม่บ้าน และสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน ให้กับประธานชุมชนทราบ

(8) มีการเชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนพร้อมทั้งคณะกรรมการชุมชน เข้าร่วมประชุมเพื่อประกาศวาระและเจตนารมณ์ในการดำเนินงานด้านยาเสพติดตามแผนประชารัฐร่วมใจ

(9) แจ้งเบาะแสผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อนำมาตรวจสอบว่ามีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ เพื่อจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

รวมถึงการประสานเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ชุมชนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่สามารถป้องกันและสามารถสืบสวนหาข่าวได้เป็นอย่างดี

(10) นำกิจกรรมที่เรียกว่า “พี่สอนน้อง” คือกิจกรรมการนำเยาวชนต้นแบบรุ่นพี่มาสอนภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ให้กับน้องๆ ในชุมชน ซึ่งกลุ่มเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีอายุตั้งแต่ 7 - 18 ปี เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

(11) เนื่องจากชุมชนสะพานปูนได้รับการคัดเลือกเป็นชุมชนกองทุน แม่ของแผ่นดิน ในปี 2558 มติคณะกรรมการชุมชนได้นำเอาระเบียบข้อบังคับกองทุนแม่ของแผ่นดิน มาเป็นกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานของชุมชน

(12) การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง เพื่อไม่ให้กลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มเด็กและเยาวชน มีการจัดกิจกรรมด้านกีฬาเพื่อไม่ให้เด็กมีเวลาว่างและเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กิจกรรมฟุตบอล วอลเลย์บอล เป็นต้น

2) กลุ่มผู้ใหญ่ เน้นการสร้างรายได้และการสร้างอาชีพ ให้กับชาวบ้านในชุมชน เช่น การร้อยพวงมาลัย การทำขนม เพื่อหารายได้เข้าชุมชน

3) กลุ่มผู้สูงอายุ มีการทำกิจกรรมร่วมกันทุกเดือน เช่น การรวมกลุ่มถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกหลานในชุมชนเพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่ให้ สูญหายไปจากชุมชน

(13) คณะกรรมการชุมชนสะพานปูนมีการพบปะ ประชุมหารือร่วมกันเป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบมาร่วมกันหาแนวทางการป้องกันและแก้ไข

(14) การคัดแยกผู้ที่เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ผู้ที่ผ่านกระบวนการบำบัดรักษา ใช้การพูดคุยให้เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด

(15) การพูดคุยตักเตือนให้เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หากยังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่ก็จะใช้วิธีการ คือ ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีการคบค้าสมาคม ไม่มีการพูดคุย ไม่ให้ความช่วยเหลือ หากใช้วิธีการเหล่านี้แล้วยังไม่เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดก็จะใช้มาตรการปราบปรามจับกุมต่อไป

(16) ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและเห็นว่ามีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะเข้าไปพูดคุยกับพ่อแม่ ให้มีการติดตามและดูแลพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น และการดูแลเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างชุมชนและครอบครัว เพื่อติดตามและเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

(17) เชิญคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งเพื่อร่วมพิจารณารับรองครัวเรือนที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ถ้าหากครัวเรือนไหนไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะได้รับรองเป็นบ้านสีขาวและได้รับการแปะสติ๊กเกอร์ที่บ้าน แต่ถ้าหากครัวเรือนไหนมีพฤติกรรมก็จะไม่พิจารณารับรองและจะใช้มาตรการทางสังคมกดดันต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560 ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

(1) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด ประจำปี 2560

(2) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการนำการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

(3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

การวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด ตามโครงการประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2560 มีผล การศึกษา และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสืบสภาพชุมชน

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ชุมชนสะพานปูน มีการสืบสภาพชุมชน โดยการเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เช่น จำนวนประชากร การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งปัญหาต่างๆ ในชุมชน โดยใช้วิธีการสังเกต การสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษาหาวิธีการ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม	เนื่องจากชุมชนสะพานปูนเป็นชุมชนที่มีสภาพพื้นที่ติดกับอีก 3 ชุมชน ซึ่งมีเพียงถนนกั้นกลาง จึงทำให้ผู้ค้ารายย่อยจากชุมชนข้างเคียงไหลเข้ามาจำหน่ายยาเสพติดในชุมชนสะพานปูน และทำให้ปัญหายาเสพติดในชุมชนยังคงมีอยู่	แนวทางการแก้ไขปัญหาคือเน้นการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังไว้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของชุมชน และประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เพิ่มจำนวนรอบของการตรวจของสายตรวจเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังให้มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
มีการพบปะกันระหว่างแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติของชุมชนสะพานปูนและเจ้าหน้าที่ของรัฐจากสำนักงาน เขต ดอน เมือง สำนักงาน ป.ป.ส. และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง เพื่อพัฒนาสัมพันธ์สร้างความไว้วางใจให้เกิดความเชื่อมั่นกล้าเปิดใจให้ข้อมูลเบาะแสยาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ ให้ความร่วมมือและร่วมกันหาแนวทางในการขับเคลื่อนงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	- คณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านในชุมชนไม่เปิดใจยอมรับไม่กล้าให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด	เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดูแลพื้นที่ ทั้ง สำนักงาน ป.ป.ส. กทม. สำนักงานเขตดอนเมือง และสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง ได้สร้างความคุ้นเคยและสร้างความไว้วางใจให้กับผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำธรรมชาติและผู้นำที่เป็นทางการเพื่อให้ผู้นำดังกล่าวได้ให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการดำเนินการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งที่ 1)

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
มีการประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคมครั้งที่ 1) โดยการเชิญชวน ประกาศให้ชาวบ้านในชุมชนสะพานปูนเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งแรกเพื่อรับฟังการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามแผนประจักษ์ฯ และแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งเพื่อดำเนินงานร่วมกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ประชุมของชุมชนสะพานปูนได้มีมติให้คณะกรรมการชุมชนสะพานปูนเป็นคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง	- ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการเข้าร่วม เวทีประชาคม ผู้เข้าร่วมมีจำนวนไม่มากและเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ วัยทำงานหรือสูงอายุ การเข้าร่วมเวทีประชาคมแต่ละครั้งจะมีแต่กลุ่มคนซ้ำๆ ไม่ค่อยมีกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม	- สร้างความเชื่อมั่น เชื่อใจไว้วางใจ ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เข้าไปดำเนินการในชุมชนก่อน เมื่อเกิดความไว้วางใจแล้ว ชาวบ้านจะกล้าให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อนำปัญหาที่พบไปดำเนินการแก้ไข รวมทั้งเน้นให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน - ในการทำประชาคมได้ปรับเวลาให้เหมาะสมโดยยึดช่วงเวลาที่ชาวบ้านในชุมชนสะดวกเป็นสำคัญเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม

ขั้นตอนที่ 4 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ โดยให้ชาวบ้านทุกคนในชุมชน สะพานปูน เข้ามามีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การเดินรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ภาระงานกรรมการชุมชนสะพานปูน ประกาศผ่านวิทยุชุมชน แจกแผ่นพับ ใช้สื่อต่างๆ รณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งชักชวนให้ผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาโดยการสมัครใจ บำบัด และการแจ้งเบาะแสยาเสพติดผ่านเบอร์ สายด่วน 1386	- ปัญหาด้านอาชีพของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นส่วนใหญ่ การออกไปหางานทำเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับชุมชน และไม่ได้รับฟังข้อมูลข่าวสารต่างๆ - การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะทำให้ปัญหายาเสพติดลดลงแต่อย่างใด ปัจจัยสำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยดูแลสอดส่อง การให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ และการเอาใจจริงเอาใจของเจ้าหน้าที่ แต่อย่างไรก็ดี การประชาสัมพันธ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ และแสดงเจตนาให้เห็นว่าคณะกรรมการชุมชนยังมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหายา	- ควรกำหนดช่วงเวลาของการประชาสัมพันธ์ และวิธีการประชาสัมพันธ์ ให้เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลทุกกลุ่มในชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น - เพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเยาวชนวัยทำงาน ผู้สูงอายุ ผ่านการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและแสดงเจตนาให้เห็นว่าคณะกรรมการชุมชนยังมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหายา - การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทุกครัวเรือนเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดและขยายความร่วมมือของประชาชนมาเป็นแนวร่วมดำเนินการให้มากที่สุด เพราะการสร้างชุมชนเข้มแข็งนั้นจำเป็นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน โดยสร้างความเข้าใจว่าคณะกรรมการไม่ได้มุ่งที่จะต่อต้านใคร แต่จะช่วยเหลือให้โอกาสทุกคนเพื่อสร้างความสุขความเจริญให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 การคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคม ครั้งที่ 2)

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
มีการคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการ ทำเวทีประชาคม ครั้งที่ 2 หลังจากการสืบสภาพชุมชน โดยการสอบถามคณะกรรมการ ชุมชน ทำให้ทราบข้อมูล ทราบ สภาพปัญหาต่างๆ ของชุมชน และเชิญคณะกรรมการชุมชน เข้มแข็งและชาวบ้านในชุมชน สะพานปูนเข้าร่วมเวทีประชาคม ครั้งที่ 2 เพื่อ คัด แยก ผู้มี พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยให้แต่ละคนในชุมชน สะพานปูน กรอกรายชื่อและใส่ พฤติกรรมว่ามีพฤติกรรมแบบ ไหน เช่น ผู้เสพ ผู้ค้า ผู้มี พฤติกรรมเกี่ยวข้องลงไป ใบคัดแยก เมื่อเขียนเสร็จแล้ว ก็ให้นำไปหย่อนลงในกล่อง กระดาษหรือใช้วิธีการแจ้ง รายชื่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรง เพื่อให้ข้อมูลเป็นความลับและไม่ มีอันตรายกับคนที่กรอกรายชื่อ จากนั้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน เขตดอนเมืองจะนำข้อมูลรายชื่อ ทั้งหมดที่ได้มาจัดทำเป็นบัญชี รายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดเพื่อหาแนวทางและ มาตรการการดำเนินการต่อไป	- ชาวบ้านในชุมชน และ คณะกรรมการชุมชนไม่เชื่อมั่น เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปดำเนินการ ทำให้ไม่กล้าบอกข้อมูลของ ผู้ค้า ผู้เสพในชุมชน เพราะกลัว อิทธิพล กลัวเป็นอันตรายต่อ ครอบครัว - ผู้ติด ผู้เสพบางส่วน ไม่เปิดเผย ตัว ทำให้ยากต่อการนำเข้าสู่ ระบบการบำบัดฟื้นฟู	เน้นการสร้างความมั่นใจให้กับ คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง และชาวชุมชน ให้มีความมั่นใจ ในตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจะ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ให้ความมั่นใจว่าประชาชนผู้ให้ ข้อมูลจะไม่ได้รับอันตรายใดๆ

ขั้นตอนที่ 6 แนวทางการป้องกันยาเสพติด

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
แนวทางการป้องกันยาเสพติดชุมชน สะพานปูนได้จัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดในชุมชน และมีวิทยากรเข้าไปอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งใน และ นอก สถานศึกษา และประชาชนทั่วไปในชุมชน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาและประชาชนทั่วไปในชุมชน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีแนวทางการป้องกันคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนมีการจัดกิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด และโครงการต่างๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปในชุมชน เน้นการสร้างอาชีพและการเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้าน เช่น ส่งเสริมอาชีพการทำพวงมาลัย การทำโบว์ และการทำขนม	- เครือข่ายการค้ายาเสพติดในชุมชนมีลักษณะเป็นกลุ่มเครือข่าย มีการสืบทอดอำนาจรุ่นต่อรุ่น เมื่อผู้ค้ายาเสพติด 1 คน ถูกจับดำเนินคดีก็จะมีลูกหลานขึ้นมาทำหน้าที่ทดแทน การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมีน้อย - ปัญหาด้านอาชีพของชาวบ้านในชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป การออกไปหางานทำเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจึงเป็น ปัญหา อย่างหนึ่ง ที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมและไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการเข้ารับฟังและเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน - เกิดจากความไม่เชื่อมั่นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินการในชุมชน ทำให้ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพราะเชื่อว่าเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีผลประโยชน์กับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน ไม่มีการดำเนินการกับผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง	- คณะกรรมการชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หามาตรการแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านอาชีพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อลดปัญหาการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครือข่ายนักค้ายาเสพติดและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน - ต้องมีเครือข่ายในชุมชน เครือข่ายกลุ่มต่างๆ ผู้นำธรรมชาติในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง มีการติดตามและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชนอยู่ตลอดเวลา โดยชาวบ้านในชุมชนทุกคน รวมทั้งการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนต้องได้รับการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อช่วยกัน แก้ไข ปัญหา ยาเสพติด

ขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาคม ครั้งที่ 3)

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาคม ครั้งที่ 3) เป็นการเชิญ	- ประชากรแฝงและคนเร่ร่อนเข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชน เกิด	มีการบริหารจัดการกับประชากรแฝงและคนเร่ร่อนอย่างเป็น

คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็งของสะพานปูนเข้าร่วมประชุมเวทีประชาคม ครั้งที่ 3 เพื่อพิจารณารับรองแต่ละครัวเรือน โดยคณะกรรมการจะอ่านรายชื่อเลขที่บ้านแต่ละหลังคาเรือน หากหลังคาเรือนใดมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะได้รับการยกมือรับรองจากคณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง และจะนำรายชื่อเข้าไปเพิ่มในบัญชีผู้มีพฤติกรรมเพื่อนำไปตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และจะให้การรับรองในครั้งต่อไป แต่ถ้าหากหลังคาเรือนไหนที่คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง ให้การรับรองว่าไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดก็จะจัดทำบัญชีรายชื่อรับรองครัวเรือนสีขาวเพื่อดำเนินการติดสติ๊กเกอร์และประกาศเป็นชุมชนสีขาวปลอดยาเสพติดต่อไป	การเคลื่อนย้ายเข้าออกชุมชนบ่อยๆ จึงนำพาสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในชุมชน - มีปัญหาจากประชากรแฝงและคนเร่ร่อน เข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชน นำพาสิ่งผิดกฎหมายเข้ามา เกิดการเคลื่อนย้ายเข้าออกชุมชนบ่อยๆ และไม่คอยให้ความร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะไม่ได้อยู่อาศัยกันเหมือนญาติพี่น้องต่างคนต่างอยู่ ความรับผิดชอบต่อชุมชนจึงไม่ค่อยมีและการขอความร่วมมือจากกลุ่มเหล่านี้ก็ทำได้ยาก	ระบบ และมีมาตรการดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง
---	--	--

ขั้นตอนที่ 8 การใช้มาตรการทางสังคม

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
การใช้มาตรการทางสังคมของชุมชนสะพานปูน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ผู้นำชุมชนของสะพานปูน โนม่น้าว พุดคุย ชักจูงให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสมาชิกในชุมชนสะพานปูน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ชักชวนให้ผู้ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หาก	- การนำมาตรการทางสังคมมาบังคับใช้หรือกดดันไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ และพักอาศัยด้วยกัน คอยช่วยเหลือดูแลและพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นเวลานาน	มีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนโดยคนในชุมชน มีการประกาศให้รับทราบและใช้ปฏิบัติร่วมกันของชาวบ้านในชุมชนอย่างเคร่งครัด

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ยังมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะไม่เข้าไปพูดคุย ไม่ให้ความช่วยเหลือ เลิกคบหาสมาคม หากยังไม่เลิกยุ่งเกี่ยวอีกก็จะใช้มาตรการรุนแรงขึ้นมา โดยนำเอาระเบียบข้อบังคับกองทุนแม่ของแผ่นดินและมาตรการบังคับใช้กฎหมายเข้ามาบังคับใช้		

ขั้นตอนที่ 9 การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนสะพานปูนได้มีการจัดตั้งอาสาเฝ้าระวังป้องกันภัยและยาเสพติด โดยได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งผู้นำชุมชนสะพานปูนมีความเข้มแข็ง เอาใจจริงเอาใจกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยยาเสพติดเพื่อเฝ้าระวังและติดตามปัญหายาเสพติดในชุมชน มีการประชุมชี้แจงและติดตามผลการดำเนินภายในชุมชนเป็นประจำทุกเดือน	- กลุ่มเครือข่ายญาติของผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชน ชุมชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้ยากที่จะทำให้ปัญหายาเสพติดในชุมชนหมดไป และเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้ค้ายาเสพติด ทำให้ไม่เกรงกลัวกฎหมาย - จำนวนอาสาสมัครยังไม่จำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นกรรมการชุมชน และอาสาเฝ้าระวังฯ บางส่วนยังกังวลเรื่องความปลอดภัย จำเป็นที่จะต้องมีการกระตุ้นให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มต่างๆ เข้ามาเป็นอาสาเฝ้าระวังฯ ให้มากยิ่งขึ้น	- ให้กรรมการแต่ละคนช่วยกันสอดส่องดูแลประชาชนในชุมชนว่าผู้ใดเป็นผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด รวมทั้งที่มีพฤติกรรมน่าสงสัย เพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชน - การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดใน 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดเล็กที่อยู่ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงและประชาชนทั่วไปในชุมชน - เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดตั้งเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังและมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลการดำเนินงาน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
		ระบอบยาเสพติด - ความสำเร็จต้องเกิดจากผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เกิดจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ อย่างจริงจัง เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปดำเนินการในชุมชน ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เครือข่ายผู้นำธรรมชาติ จัดตั้งอาสาสมัครในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังป้องกันร่วมกับคณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านในชุมชน และเกิดความเชื่อมั่นกับเจ้าหน้าที่ๆ เข้าไปดำเนินการในชุมชน - เสริมสร้างให้ชาวบ้านในชุมชนมีรากฐานที่มั่นคง คือมีอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว และหน่วยงานต่างๆ ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ

บรรณานุกรม

- ชูศักดิ์ วรรณูปถัมภ์. 2544. **ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดประเภทยาบ้า ตามโครงการชุมชนบำบัดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. 2548. **การมีส่วนร่วม แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2537. **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- นริศชญา ศรีบุรพา. 2552. **รู้จัก....ชุมชนบำบัด Therapeutic Community** [ออนไลน์]. www.gotoknow.org/posts/289219 [ค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2560].
- นราศักดิ์ ปานบุตร. 2554. **การสร้างรั้วชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด บ้านบ่อแปดร้อย เทศบาล ตำบลในเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย**.
- นที จิตสว่าง. 2544. **เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังในคดีค้ายาเสพติด**. รายงานการวิจัย.
- นิพนธ์ พรหมเสน. 2545. **การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดด้วยวิธีการชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ: สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. 2558. **คำปราศรัยเนื่องในโอกาสวันต่อต้านยาเสพติดโลก ประจำปีพุทธศักราช 2558**. [วันที่ 26 กันยายน 2559].
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2556. **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา = Leadership : theories, research. And approaches to development**.
- วชิรา เศวตนันท์. 2540. **คู่มือการปฏิบัติงานชุมชนบำบัด กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2540**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- วิยะดา จันทอง. 2544. **ชุมชนบำบัดในงานราชทัณฑ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- สถาบันการพัฒนาชุมชน. 2559. **กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน** [ออนไลน์]. <http://goo.gl/KheDOf> [ค้นวันที่ 16 กันยายน 2559].
- สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2558. **คู่มือวิทยากร อาสาพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สมภาร ศิโล. 2553. **การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ** [ออนไลน์]. http://drsomphan.blogspot.com/2011/07/blog-post_24.html [ค้นวันที่ 16 กันยายน 2559].
- สาธิต เอกวุฒิ. 2548. **การประเมินผลการดำเนินงานชุมชนบำบัดของทัณฑสถานบำบัดพระนครศรีอยุธยา**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2544. **แนวคิดและแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2558. **โครงสร้าง สนง.ป.ป.ส. กทม.** [ออนไลน์]. <https://www.nccd.go.th/upload/news/3Z14Xpdf>.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2558. แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2558. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 ชุมชน พื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2559. ส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง : ข้อมูลชุมชนสะพานปูน เขตดอนเมือง. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2560. แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560 สู่วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน แนวทางดำเนินงานขับเคลื่อน แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. 2559-2560. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

แบบสอบถาม

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติดตามโครงการประชารัฐร่วมใจ
ปลอดภัยยาเสพติดประจำปี 2560

1. ชุมชนสะพานปูน

2. ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

3. ตำแหน่ง

4. ประเด็นคำถาม

ข้อที่ 1 ชุมชนของท่านมีแนวทางในการนำตัวผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษา อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 2 ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีปัญหา ยาเสพติดมากน้อยเพียงใด โดยดูจากตัวชี้วัดอะไรบ้างที่กำหนดระดับ
ปัญหาของยาเสพติด และชุมชนของท่านมีวิธีการในการแก้ปัญหายังไร และผลการดำเนินงานนั้นเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 3 ในชุมชนของท่านมีการจัดตั้งอาสาสมัครหรือไม่ ถ้ามีคัดเลือกอาสาสมัครอย่างไร อาสาสมัครต้องมี
คุณสมบัติอย่างไร และมีภารกิจหน้าที่อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่ 4. มีกลไกการดำเนินงาน กระบวนการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด : 9 ขั้นตอนของชุมชนสะพานปูนเป็นอย่างไร

ขั้นตอนที่ 1 การสืบสภาพชุมชน

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 2 พบปะแกนนำ/ผู้นำธรรมชาติ

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 3 ประกาศวาระหมู่บ้าน/ชุมชน (เวทีประชาคม ครั้งที่ 1)

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 4 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 5 คัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (เวทีประชาคม ครั้งที่ 2)

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

ขั้นตอนที่ 6 แนวทางการป้องกันยาเสพติด

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 7 การรับรองครัวเรือน (เวทีประชาคม ครั้งที่ 3)

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 8 การใช้มาตรการทางสังคม

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 9 การรักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

- ในชุมชนของท่านได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

- มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อที่ 5. ท่านคิดว่ามีปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคง
ปลอดภัยยาเสพติด ไปสู่การปฏิบัติในชุมชนของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 6. ปัญหาอุปสรรค ในการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด

6.1 ปัญหาด้านการนำตัวผู้เสพยาในชุมชนเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาโดยสมัครใจ

.....

.....

.....

6.2 ปัญหาความสามารถในการลดยาเสพติดในชุมชน

.....

.....

.....

6.3 ปัญหาด้านการจัดตั้งอาสาเฝ้าระวังภัยยาเสพติดในชุมชนได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาย้อนกลับมา

.....

.....

.....

6.4 ปัญหาอื่นๆ

.....

.....

.....

ข้อที่ 7 แนวทางในการแก้ไขปัญาและอุปสรรคในการนำแนวทางการสร้างหมู่บ้านชุมชนฯ ไปปฏิบัติในชุมชน คือ

- ท่านมีแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติด อย่างไร

.....

.....

.....

- ท่านมีแนวทางในการดูแลผู้ติดยาเสพติดของชุมชน อย่างไร

.....

.....

.....

- ท่านมีแนวทางในการป้องกันยาเสพติดอย่างยั่งยืน อย่างไร

.....

.....

.....

ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗

เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
เพื่อเข้าสูการบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

เพื่อให้การดำเนินการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดเป็นไปโดยเหมาะสม สมควรกำหนดให้ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดหรือเสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดตามบัญชีท้ายประกาศนี้ ซึ่งไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม ได้รับการบำบัดฟื้นฟูโดยการยินยอม และได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องภายหลังผ่านการบำบัดฟื้นฟู รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้การบำบัดฟื้นฟูเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลสูงสุด คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีประกาศ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีที่ผู้ใดต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด หรือเสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครองตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดตามบัญชีท้ายประกาศนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล และไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หากผู้นั้นยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดำเนินการให้ผู้นั้นเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู

ในกรณีที่ผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟู และได้รับการประเมินเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกหนังสือรับรองเพื่อเป็นหลักฐาน

การนำตัวผู้ต้องสงสัยเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู การบำบัดฟื้นฟู และการประเมินเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประกาศกำหนด

ข้อ ๒ ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลังว่าผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูนั้นต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ให้ส่งตัวผู้นั้นดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ข้อ ๓ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในทุกอำเภอและทุกเขต และจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในระดับอำเภอหรือเขต และระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๔ ให้ศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการคัดกรองและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการคัดกรองเพื่อจำแนกผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู และการส่งต่อผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูไปยังสถานบำบัดฟื้นฟูหรือสถานที่อื่นตามที่หัวหน้าศูนย์กำหนด ทั้งนี้ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกรุงเทพมหานครประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๕ ให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูมีอำนาจหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

ในจังหวัดให้มอบหมายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชน อาสาสมัครคุมประพฤติ หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ติดตามดูแลและช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู สำหรับ กรุงเทพมหานครให้มอบหมายผู้อำนวยการเขต ผู้นำองค์กรชุมชน อาสาสมัครคุมประพฤติ หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร ดำเนินการดังกล่าว

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการบำบัดฟื้นฟู ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน และที่อยู่ของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

บัญชียาเสพติดท้ายประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗

๑. ลักษณะ ชนิด และประเภทของยาเสพติด สำหรับความผิดฐานเสพ มีดังต่อไปนี้

(๑) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ มี ๖ ชนิด ได้แก่

- (ก) เฮโรอีน
- (ข) เมทแอมเฟตามีน
- (ค) แอมเฟตามีน
- (ง) ๓,๔-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน
- (จ) เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
- (ฉ) เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอี

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ มี ๒ ชนิด ได้แก่

- (ก) โคคาอีน
- (ข) ฝิ่น

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ มี ๑ ชนิด ได้แก่ กัญชา

(๔) สารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

ยาเสพติดให้โทษตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงวัตถุที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น แต่มีสูตรโครงสร้างทางเคมีอย่างเดียวกันกับยาเสพติดให้โทษดังกล่าว และเกลือใด ๆ ของยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย

๒. ปริมาณของยาเสพติดตาม ๑. สำหรับความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง มีดังต่อไปนี้

(๑) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑

- (ก) เฮโรอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม
- (ข) เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม
- (ค) แอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม
- (ง) ๓,๔-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบมิลลิกรัม
- (จ) เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบมิลลิกรัม
- (ฉ) เอ็น เอทิล เอ็มดีเอ หรือเอ็มดีอี มีปริมาณไม่เกินห้าหน่วยการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งพันสองร้อยห้าสิบมิลลิกรัม

(๒) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒

- (ก) โคคาอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินสองร้อยมิลลิกรัม
 - (ข) ฝิ่นมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพันมิลลิกรัม
 - (๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ได้แก่ กัญชามีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าพันมิลลิกรัม
- ยาเสพติดให้โทษตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงวัตถุที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น แต่มีสูตรโครงสร้างทางเคมีอย่างเดียวกันกับยาเสพติดให้โทษดังกล่าว และเกลือใด ๆ ของยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม

สารบัญ

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัย	๑
ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐	
ก. กรอบความคิดและเจตนารมณ์	๑
ข. สรุปแผนประชารัฐฯ ระยะที่ ๑ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙) และจุดมุ่งเน้นระยะที่ ๒ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙)	๑
ค. กลยุทธ์การดำเนินการขับเคลื่อนแผนประชารัฐฯ	๓
ง. การจัดระบบการอำนวยความสะดวก	๔
จ. การปฏิบัติการพื้นที่เป้าหมายตามแผนฯ	๑๑
หลักปฏิบัติหลักปฏิบัติ ๑๐ ประการในการควบคุมพื้นที่กับปัญหายาเสพติดในระดับอำเภอ/เขต	๑๔

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาระบบ กลไก กระบวนการดำเนินงานจากช่วงระยะที่ผ่านมา และนำไปสู่การลดปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ และมีกรอบการปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน จึงกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ดังนี้

ก. กรอบความคิดและเจตนารมณ์

กรอบความคิดและเจตนารมณ์การดำเนินงานตามแผน เป็นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน มีเป้าหมายในการรักษาสภาพหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหาเสพติดให้มีความยั่งยืน หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีสถานการณ์ปัญหาเสพติดให้สามารถลดระดับความรุนแรงลงหรือไม่มีปัญหา โดยมีอุดมการณ์สูงสุด คือ ชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุน ชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจให้กับทุกฝ่าย สร้างจิตสำนึกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ในทุกมาตรการให้ประสานสอดคล้องกัน

ข. สรุปแผนประชารัฐฯ ระยะที่ ๑ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙) และจุดมุ่งเน้นระยะที่ ๒ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙)

๑. ด้านนโยบาย

๑.๑ ระยะที่ ๑ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙) ในด้านนโยบายมีความชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ของหน่วยงานต่างๆ จนมีผลงานที่เป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะงานด้านปราบปรามยาเสพติด

๑.๒ ระยะที่ ๒ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙) ควรเน้นนโยบายต่อเนื่องและเน้นความตั้งใจของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายที่ลงสู่หมู่บ้าน/ชุมชน สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งมีคุณภาพ เน้นผลลัพธ์ (outcome)

๒. ด้านการอำนวยการ

๒.๑ ระยะที่ ๑ ระบบอำนวยการ ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภาคและจังหวัด ยังไม่มีการจัดตั้งที่ชัดเจน ยังมีผลปฏิบัติไม่มาก ระบบอำนวยการ ยังไม่ส่งผลหรือสนับสนุนการปฏิบัติได้

๒.๒ ระยะที่ ๒ ควรเร่งรัดจัดตั้งระบบอำนวยการในทุกระดับทั้งส่วนกลาง ภาคและจังหวัด และให้มีกิจกรรมการประชุมตามห่วงโซาตามงาน ประมวลข้อปัญหาและข้อเสนอแนะทุกระดับ

๓. ด้านกลไกชุดประชารัฐอำเภอ/ตำบล

๓.๑ ระยะที่ ๑ การจัดตั้งชุดประชารัฐฯ ยังไม่ครบทุกพื้นที่และเน้นพัฒนาชุดประชารัฐในระดับจังหวัดและให้ชุดจังหวัดไปพัฒนาชุดในพื้นที่หรือตำบลต่อไป จากการประเมินขั้นต้น ถึงประสิทธิภาพของชุดระดับพื้นที่หลายชุดยังต้องมีการพัฒนาต่อเนื่อง

๓.๒ ระยะที่ ๒ เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของชุดประชาชนฯ ให้มีคุณภาพ สร้างจำนวนชุดให้เหมาะสมเพียงพอในทุกพื้นที่ เสริมชุดที่อบรมแล้วให้มีคุณภาพ รวมทั้งให้ชุดประชาชนฯ มีเวลาปฏิบัติงานในพื้นที่ตามมาตรฐานที่วางไว้ให้เพียงพอ

๔. ด้านกลไกชุดปฏิบัติการอื่นๆ

๔.๑ ระยะที่ ๑ กลไกปราบปราม เข้าดำเนินการในหลายพื้นที่ แต่ในหลายพื้นที่ยังไม่ได้เข้าไปดำเนินการ ส่วนชุดตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐ ยังไม่มีการจัดตั้งอย่างชัดเจน มีผลงานค่อนข้างน้อย

๔.๒ ระยะที่ ๒ ให้ประเมินชุดปราบปราม ที่มีบทบาทสนับสนุนพื้นที่ โดยพัฒนาและจัดระบบให้เข้าสนับสนุนในทุกพื้นที่ที่ร้องขอ รวมทั้งจัดให้มีชุดตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐในทุกภาค และดำเนินการให้มีผลเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีการร้องเรียน

๕. ด้านการดำเนินการในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๑ ระยะที่ ๑ ยังไม่ได้ดำเนินการครบทุกพื้นที่ที่กำหนด แต่ละจังหวัดมีการกำหนดพื้นที่นำร่อง ๑๐ หมู่บ้าน/ชุมชน และการดำเนินงานส่วนใหญ่จะเน้น ๙ ขั้นตอนเป็นหลัก มากกว่าเน้นผลลัพธ์ (outcome) ยังไม่ระบุชัดเจนถึงกิจกรรมต่อยอดสร้างความยั่งยืน แต่ในหลายพื้นที่ของการปฏิบัติการ สามารถค้นพบผู้ค้าผู้เสพ ได้จำนวนมาก เป็นพื้นฐานในการลดปัญหาเสพติดได้ในระยะต่อไป

๕.๒ ระยะที่ ๒ กำหนดพื้นที่ทั้ง ๘๑,๙๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศเป็นเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ แนวทางการดำเนินการต่อหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีสถานะปัญหาต่างกัน โดยเน้นการกำหนดแผนปฏิบัติการทุกระยะ เน้นเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (outcome) มากกว่ากระบวนการ ๙ ขั้นตอน การทำงานเน้นการสร้างกิจกรรมต่อยอดเพื่อความยั่งยืน รวมทั้ง กำหนดให้มีระบบการประเมินและรับรองสถานะพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อวัดผลเชิงคุณภาพอย่างแท้จริง อันเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

๖. ด้านการจัดสรรทรัพยากรแก้ไขปัญหา

๖.๑ ระยะที่ ๑ สำนักงาน ป.ป.ส. และบางจังหวัดจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการดำเนินงานด้านยาเสพติด ทำให้มีความพร้อมในการดำเนินงานมากขึ้น

๖.๒ ระยะที่ ๒ ต้องประเมินวิเคราะห์การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้การปฏิบัติสามารถดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง

๗. ด้านบทบาทของภาคชุมชนในแผนพระราชรัฐฯ

๗.๑ ระยะที่ ๑ บทบาทของภาคชุมชน ยังไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด ทำให้บทบาทของชุมชน จึงเป็นไปโดยธรรมชาติ ในบางพื้นที่มีภาคชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม บางพื้นที่ยังไม่ปรากฏ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของภาคชุมชน จะขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ

๗.๒ ระยะที่ ๒ กำหนดบทบาทของภาคชุมชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้ชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา ไม่ใช่ผู้รับผล จากการแก้ปัญหา ให้ชุมชนเป็นส่วนประกอบในชุดประชาชนระดับตำบล เน้นการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นแกนสำคัญสร้างความยั่งยืน

๘. ด้านปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

๘.๑ ระยะที่ ๑ เนื่องจากระยะเวลาจำกัด และต้องเตรียมการจัดตั้งและพัฒนาชุดประชาชนฯ ต่างๆ ประกอบกับเป็นช่วงวันหยุดราชการต่อเนื่องหลายวัน ทำให้ระยะเวลาปฏิบัติในแผนไม่ถึง ๓ เดือนตามที่กำหนด ทำให้การดำเนินงานไม่คืบหน้าตามที่ควรจะเป็น

๘.๒ ระยะที่ ๒ เป็นช่วงของการทำประชาคมรับรู้รัฐธรรมนูญ ทำให้ชุดประชาชนฯ ระดับพื้นที่จำนวนไม่น้อยต้องเป็นวิทยากรระดับต่างๆ อธิบายรัฐธรรมนูญ ทำให้ช่วงเวลาของการปฏิบัติงานยาเสพติดต้องชะลอไปบางส่วน

ค. กลยุทธ์การดำเนินการขับเคลื่อนแผนประชาชนฯ

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนประชาชนฯ มีกระบวนการที่เป็นระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. ขับเคลื่อนทั้ง ๘๑,๙๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชน ตามสภาพปัญหาเป็นจริง โดยแบ่งเป็น

๑.๑ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหาเสพติด ไม่มีทั้งผู้ค้า ผู้เสพในหมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๒ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพติดระดับต่างๆ มีผู้ค้าหรือผู้เสพในระดับต่างๆ กัน

๑.๓ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพติดในระดับรุนแรงมากหรือยังเป็นวิกฤติของหมู่บ้าน/ชุมชน แห่งนั้นที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยเวลาอันสั้น

ทั้งนี้ ให้ใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่ พิสูจน์สถานะของพื้นที่ในเบื้องต้น เพื่อกำหนดกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาให้สอดคล้อง

๒. ยึดหลักต่างสถานะพื้นที่ ต่างกลยุทธ์ ภายใต้กลยุทธ์ขยายหมู่บ้าน/ชุมชนไม่มีปัญหาเพิ่มขึ้น ลดหมู่บ้าน/ชุมชนมีปัญหาน้อยลงตามลำดับ

๒.๑ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหาเสพติดให้ใช้กลยุทธ์สร้างหมู่บ้านป้องกัน มีกิจกรรมป้องกันดำเนินการ

๒.๒ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพติดระดับต่างๆ ให้ใช้กลยุทธ์แก้ไขปัญหา มีกิจกรรมต่อผู้ค้า ผู้เสพกลุ่มเสี่ยงตามสภาพที่เป็นจริง

๒.๓ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพติดในระดับรุนแรงมากหรือยังเป็นวิกฤติของหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ใช้กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหา ในพื้นที่รุนแรงโดยเฉพาะ

๓. ขับเคลื่อนเป็น ๖ ระยะ แต่ละระยะมีจุดเน้นหลัก โดยแต่ละระยะมีกำหนด ๓ เดือน รวมเป็น ๑๘ เดือน ได้แก่

๑) ระยะที่ ๑ ช่วงเมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๙

๒) ระยะที่ ๒ ช่วงกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

๓) ระยะที่ ๓ ช่วงตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙

๔) ระยะที่ ๔ ช่วงมกราคม - มีนาคม ๒๕๖๐

๕) ระยะที่ ๕ ช่วงเมษายน - มิถุนายน ๒๕๖๐

๖) ระยะที่ ๖ ช่วงกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๖๐

ทุกระยะจะมีการสรุปผลความคืบหน้าและกำหนดการขับเคลื่อนในระยะต่อไป เพื่อให้กระบวนการทั้งหมดมีเอกภาพ

๔. ยึดหลักผลลัพธ์ (outcome) เป็นเป้าหมายหลัก ไม่ยึด ๙ ขั้นตอน ให้เน้นผลลัพธ์ (outcome) ของหมู่บ้าน/ชุมชน คือ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ต้องไม่มีผู้ค้า ไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เสพได้รับการบำบัด มีระบบป้องกันทั้ง ๓ กลุ่ม (หมู่บ้าน โรงเรียน โรงงาน/ถ้ามี) โดยให้ถือว่า ๙ ขั้นตอนเป็นแค่แนวทางปฏิบัติหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เป้าหมายการดำเนินงาน

๕. ยึดหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเป็นประชารัฐ ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุน แผนประชารัฐฯ จะต้องให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ หมู่บ้าน/ชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา ภาครัฐแสดงบทบาทสนับสนุนภาคชุมชน ไม่ใช่เป็นการดำเนินงานของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งไม่ถือว่าเป็นเจตนารมณ์ของประชารัฐอย่างแท้จริง จึงต้องมีกิจกรรมของชุมชนอย่างชัดเจน

ง. การจัดระบบการอำนวยการ

เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวทางข้างต้น จึงกำหนดให้มีระบบการอำนวยการแผนประชารัฐฯ ทั้งในส่วนกลาง ระดับภาค ระดับพื้นที่จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑. สร้างระบบอำนวยการแผนประชารัฐฯ ทุกระดับ เป็นกลไกควบคุมการปฏิบัติ โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ การอำนวยการในส่วนกลาง โดย

๑.๑.๑ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) เป็นกลไกบริหารแผนประชารัฐฯ มีบทบาทในการควบคุมสั่งการ บริหารแผน ฯลฯ ทุกไตรมาสหรือที่สำคัญ

๑.๑.๒ ให้มีคณะอำนวยการบริหารแผนส่วนกลาง ประกอบด้วย ๖ หน่วยงานสำคัญ ได้แก่ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย รองอธิบดีกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ รองผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการ ป.ป.ส. และรองเลขาธิการ ป.ป.ส. ฯลฯ เป็นคณะอำนวยการบริหารแผน มีบทบาทในการสั่งการ กำกับ ติดตามการดำเนินการ ในระดับพื้นที่ และนำเสนอต่อ ผอ.ศอ.ปส. ในเรื่องสำคัญ โดยให้ คณะอำนวยการบริหารส่วนกลาง มีการประชุมหารือกันทุก ๑๐ หรือ ๑๕ วัน ตามที่เห็นสมควรในช่วงระยะที่ ๒ (กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙)

๑.๑.๓ ให้ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงาน ป.ป.ส. (ศปก.ป.ป.ส.) เป็น ศูนย์ปฏิบัติการแผนประชารัฐฯ (ศปก.ป.ร.) มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมาย และเวรอำนวยการ ศปก.ประจำวัน ปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวังประชารัฐฯ ปฏิบัติหน้าที่ในการติดตามการดำเนินงานตามแผนประชารัฐฯ ตามประเด็นที่กำหนด เป็นฝ่ายเลขานุการ คณะอำนวยการบริหารแผนส่วนกลาง รวมทั้งให้หน่วยงานต่างๆ ที่สำคัญ มอบหมายเจ้าหน้าที่ในสังกัด ทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยการแผนประชารัฐฯ เพื่อประสานงาน ประชุมหารือข้อปัญหาตามที่เห็นสมควร

บทบาทในทางปฏิบัติ ศปก.ปสร.

- (๑) ติดตามความคืบหน้าการปฏิบัติงานตามแผน และพื้นที่ และข้อสั่งการทางนโยบายระดับต่างๆ
- (๒) พิจารณาปัญหาอุปสรรคของกลไก ที่จะแก้ไขอย่างเหมาะสม
- (๓) เสนอข้อพิจารณาจากกลไกต่างๆ ที่จะสนับสนุนงานในพื้นที่
- (๔) ประมวลปัญหาจากการปฏิบัติและรวบรวมเสนอ
- (๕) พิจารณาความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ จากส่วนกลางลงสู่พื้นที่

ตัวชี้วัดส่วนกลาง

- (๑) มีการประชุมคณะอำนวยการแผนฯ ทุก ๑๐ หรือ ๑๕ วัน
- (๒) มีการมอบหมายเจ้าหน้าที่ชัดเจนมีรายชื่อบุคคลทั้งภายใน สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานข้างเคียง มีกิจกรรมประสานงานตามที่มีมอบหมาย

๑.๒ การอำนวยการระดับภาค แบ่งการอำนวยการระดับภาคเป็น ๑๐ ภาค (ภาค ๑-๙/กทม.) สำนักงาน ป.ป.ส. วางระบบควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการให้ครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีระบบตรวจสอบที่ดี โดย

๑.๒.๑ ให้สำนักงาน ปปส.ภาค จัดกลไกการอำนวยการระดับภาค โดยพิจารณา หน่วยงานระดับภาค ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระดับภาค เช่น ตำรวจภูธรภาค ตำรวจปราบปรามยาเสพติด ทหาร ฯลฯ โดยมีการประสานงานประชุม ในพื้นที่แต่ละภาคกำหนดร่วมกัน

๑.๒.๒ ให้สำนักงาน ปปส.ภาค จัดฝ่ายอำนวยการแผนพระราชรัฐฯ ของแต่ละภาคตามความเหมาะสม มีรายชื่อชัดเจน ปฏิบัติงานจริง ทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ข้อมูล สรุปสถานการณ์รายพื้นที่ สำหรับรายงานผลต่อส่วนกลางและจังหวัด โดยควรมีระบบการประชุมวิเคราะห์ ให้สอดคล้องกับระบบส่วนกลางที่จะหารือกับหน่วยงานต่างๆ

๑.๒.๓ ให้สำนักงาน ปปส.ภาค มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละจังหวัด ตามที่เลขาธิการ ป.ป.ส. สั่งการ โดยมีการระบุรายชื่อบุคคลของ สำนักงาน ปปส.ภาค ในทุกจังหวัดรับผิดชอบ

๑.๒.๔ เพื่อสร้างระบบอำนวยการระหว่างภาคกับพื้นที่จังหวัดให้เป็นรูปธรรม ให้ ผอ.ปปส.ภาค ประชุมกับผู้บริหารจังหวัดรายจังหวัด เพื่อประมวลผลชี้ปัญหา การดำเนินงานในแผนพระราชรัฐฯ ของจังหวัด ให้ได้ทราบ โดยตั้งแต่วันที่ ๒ ให้ดำเนินการในทุกจังหวัดๆ ละ ๑ ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

บทบาทในทางปฏิบัติของสำนักงาน ปปส.ภาค

- (๑) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานรายจังหวัด ว่าบรรลุผลมากน้อยเพียงใด
- (๒) ประมวลปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะรายจังหวัด
- (๓) เตรียมข้อมูลเสนอประเด็นการประชุมผู้บริหารรายจังหวัด
- (๔) ประมวลเสนอใช้กลไกต่างๆ สนับสนุนแผนฯ ในพื้นที่

ตัวชี้วัดระดับภาค

- (๑) ทุกภาคมีการจัดระบบอำนวยการระดับภาคชัดเจน
- (๒) ทุกภาคมีการจัดเจ้าหน้าที่ของภาคประสานงานเกาะติดจังหวัดชัดเจน มีรายชื่อแน่นอน มีกิจกรรมเป็นรูปธรรม
- (๓) ทุกภาคมีการประชุมคณะเล็กกับผู้บริหารจังหวัดๆ ละ ๑ ครั้ง ในช่วงระยะที่ ๒ และมีรายงานให้ทราบผลการหารือ

๑.๓ การอำนวยการระดับพื้นที่จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต โดย

๑.๓.๑ ศอ.ปส.จ./กทม. เป็นกลไกบริหารแผนประชารัฐระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ศป.ปส.อ./ข. เป็นกลไกปฏิบัติการระดับอำเภอ/เขต

๑.๓.๒ ให้ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. แต่งตั้งฝ่ายอำนวยการแผนประชารัฐฯ จังหวัด/กรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม รวมทั้ง ผู้แทนสำนักงาน ปปส.ภาค โดยมีหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม ประเมิน การดำเนินงานรายหมู่บ้าน/ชุมชน สำรวจปัญหา อุปสรรค และเสนอแนะต่อผู้บริหารแผนฯ ในจังหวัด/ กรุงเทพมหานคร โดยให้ฝ่ายอำนวยการแผนประชารัฐฯ จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ประชุมทุกเดือนหรือตามความเหมาะสม

๑.๓.๓ ให้ ศป.ปส.อ./ข. เป็นกลไกปฏิบัติการในระดับพื้นที่ มีชุดปฏิบัติการประชารัฐอำเภอ/เขต และตำบล เป็นชุดปฏิบัติการ โดยให้ชุดปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ได้วางแผนการปฏิบัติในพื้นที่ในแต่ละเดือน

๑.๓.๔ เพื่อเป็นเอกภาพการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ ให้ ศอ.ปส.จ./กทม. และ ศป.ปส.อ./ข. จัดทำแผนปฏิบัติการควบคุมปัญหาระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต ทุกอำเภอ/เขต จนถึงปี ๒๕๖๐ ครอบคลุม เป้าหมาย แผนปฏิบัติการ งบประมาณ ตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ ในแต่ละระยะทั้ง ๖ ช่วงเวลา ครอบคลุม ทั้ง ๓ มาตรการ คือ การปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษา โดยมีผลลัพธ์การดำเนินงาน คือ ไม่มีผู้ค้า ยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่มีผู้เสพผู้ติดในหมู่บ้าน/ชุมชน และไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือปล่อยปละละเลย

ศป.ปส.อ./ข. จัดส่งแผนปฏิบัติการ ให้ ศอ.ปส.จ./กทม. รวบรวม และ ศอ.ปส.จ./กทม. จัดส่งแผนปฏิบัติการ ให้ ศอ.ปส. ทราบ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์เป้าหมาย แผนการทำงาน ในแต่ละห้วงระยะเวลา สำหรับการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต

- (๑) มีการจัดตั้งฝ่ายอำนวยการแผนฯ ในทุกจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมอำนวยการ
- (๒) มีแผนปฏิบัติการประชารัฐฯ ในทุกอำเภอ/เขต

๒. กำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ตามสถานะปัญหาที่เป็นจริง เพื่อเป็นกรอบให้กับผู้ปฏิบัติทุกระดับ ได้ทราบทั่วกัน รวมทั้งทราบถึงตัวชี้วัดผลสำเร็จในพื้นที่ โดย

๒.๑ กลยุทธ์ในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ไม่มีปัญหายาเสพติด ผลการสำรวจสถานะหมู่บ้าน/ชุมชน ของสำนักงาน ป.ป.ส. ในรอบ ๓ ปีพบว่า มีหมู่บ้าน/ชุมชนไม่มียาเสพติด ประมาณ ๓๔,๖๐๒ หมู่บ้าน/ชุมชน พื้นที่ดังกล่าว อาจจะไม่มีความเป็นจำเป็นที่ต้องดำเนินการตามกระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ๙ ขั้นตอน ให้จัดระบบเฝ้าระวังและป้องกัน ไม่ให้มีปัญหายาเสพติด ครอบคลุมทั้งในโรงเรียน สถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน/ชุมชน รวมทั้งการสอดส่องเฝ้าระวังมิให้บุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการค้า เสพ หรือมั่วสุม ในหมู่บ้าน/ชุมชน และแจ้งให้ ศป.ปส.อ./ข. ทราบ หากพบว่ามีสถานการณ์ปัญหายาเสพติด เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันเวลา โดยมีกิจกรรมและตัวชี้วัดสำหรับหมู่บ้านป้องกัน ดังนี้

๒.๑.๑ ผลลัพธ์ (outcome) คือ ไม่มีผู้ค้า ไม่มีผู้เสพ ไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างชัดเจน

๒.๑.๒ มีการดำเนินกิจกรรมป้องกันใน ๓ กลุ่ม ตามที่มีปรากฏในหมู่บ้าน/ชุมชน ว่ามี กลุ่มเป้าหมาย ไต่บ้าง ได้แก่

- ❖ การป้องกันในหมู่บ้าน/ชุมชน คือ สร้างกิจกรรมป้องกันในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่
 - มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อป้องกันยาเสพติด
 - มีการประชุมชี้แจงของผู้นำ ให้เฝ้าระวังยาเสพติด
- ❖ การป้องกันในโรงเรียน (ถ้ามี) คือ สร้างกิจกรรมป้องกันในโรงเรียน ได้แก่
 - มีครู EF เข้าอบรมในศูนย์เด็กเล็กฯ ชุมชน
 - มีครูพระ หรือครู D.A.R.E. ฯลฯ เข้าอบรมป้องกันในโรงเรียนในหมู่บ้าน/ชุมชน
 - มีกิจกรรมนักเรียนป้องกันยาเสพติด เช่น ลูกเสือ การจัดตั้งกลุ่มป้องกันในโรงเรียน มีกิจกรรม

To Be Number One มีการอบรม เป็นต้น

- ❖ การป้องกันในโรงงาน (ถ้ามี) คือ สร้างกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในโรงงาน ได้แก่
 - มีอาสาสมัครแรงงานป้องกันยาเสพติดในโรงงาน
 - มีกิจกรรมป้องกันในโรงงาน อบรมทำกิจกรรม

๒.๑.๓ มีการมอบภารกิจหน้าที่เฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด ให้กับกลไกส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการรายงานข้อมูลมายัง ศป.ปส.อ. ศอ.ปส.จ และ ศอ.ปส. ในระบบและ โปรแกรมที่กำหนด

๒.๒ กลยุทธ์ในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับต่างๆ โดยผลการสำรวจสถานะหมู่บ้าน/ชุมชน ของสำนักงาน ป.ป.ส. มีหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีสภาพปัญหาเสพติดระดับต่างๆ ประมาณ ๔๖,๖๐๙ แห่ง พื้นที่ดังกล่าว ต้องดำเนินกลยุทธ์ หมู่บ้าน/ชุมชน แก้ไขปัญหา มีกิจกรรมสำคัญและตัวชี้วัด ดังนี้

๒.๒.๑ ผลลัพธ์ (outcome) ของหมู่บ้าน/ชุมชน เหล่านี้ คือ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ต้องไม่มีผู้ค้า ไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เสพได้รับการบำบัด มีระบบป้องกัน ทั้ง ๓ กลุ่มเป้าหมายและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

๒.๒.๒ มีการดำเนินการตาม ๙ ขั้นตอน หรือแนวทางอื่นตามความเหมาะสม ในแต่ละพื้นที่ ไม่มีรูปแบบตายตัว โดยยึดถือ outcome ในข้อ ๒.๒.๑ เป็นกรอบสำคัญ

๒.๒.๓ เมื่อดำเนินการครบ ๙ ขั้นตอน ให้ต่อยอดกิจกรรมเหล่านี้ต่อเนื่อง ได้แก่

- ประเมินปัญหาเสพติดใน หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ยังดำรงอยู่
- พัฒนาผู้นำชุมชนเฝ้าระวังยาเสพติด
- พัฒนาให้เป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- สร้างระบบเฝ้าระวัง หมู่บ้าน/ชุมชน ประเมินสถานะปัญหา

๒.๓ กลยุทธ์ในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหารุนแรงมากหรือวิกฤติ ประมาณ ๖๙๔ หมู่บ้าน/ชุมชน หมู่บ้าน/ชุมชน ประเภทนี้ต้องใช้มาตรการปราบปรามนำ เพื่อลดสถานการณ์ปัญหาเสพติด โดยมีกิจกรรม ดังนี้

๒.๓.๑ ผลลัพธ์ (outcome) ของหมู่บ้าน/ชุมชนเหล่านี้ คือ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ต้องไม่มีผู้ค้า ไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เสพได้รับการบำบัด มีระบบป้องกัน ทั้ง ๓ กลุ่มเป้าหมายและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

๒.๓.๒ ความแตกต่างจากหมู่บ้าน/ชุมชน ประเภทที่ ๒.๒ คือ อาจไม่สามารถเข้าดำเนินการด้วยกระบวนการประชาคมหมู่บ้านในระยะแรก จนกว่าจะมีการลดปัญหาผู้ค้ายาเสพติดที่มีจำนวนมาก ให้ใช้มาตรการปราบปรามเป็นมาตรการหลัก โดยอาจขอรับการสนับสนุนจากกำลังภายนอกหากมีความจำเป็น เข้าเกาะติด เพื่อสลายโครงสร้างการค้า อิทธิพลในหมู่บ้าน/ชุมชน จับกุมผู้ค้ายาเสพติด สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจแก่ประชาชน ก่อนที่จะใช้กระบวนการ ๙ ขั้นตอน หรือชุดประชารัฐฯ ปกติเข้าดำเนินการประชาคมค้นหา นำผู้เสพ ผู้ติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา และการดำเนินมาตรการป้องกัน

๒.๓.๓ เมื่อครบ ๙ ขั้นตอนปกติแล้ว ให้ต่อยอดกิจกรรม สร้างความยั่งยืนต่อเนื่องเช่นเดียวกับหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาระดับต่างๆ

๓. จัดตั้งกลไกชุดปฏิบัติการประชารัฐฯ แต่ละระดับ เป็นเครื่องมือปฏิบัติการ กลไกเหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะบรรลุแผนประชารัฐฯ ในระดับพื้นที่ โดยมีกลไกต่างๆ ที่จะต้องจัดตั้ง คือ

๓.๑ กลไกชุดปฏิบัติการประชารัฐฯ ระดับพื้นที่อำเภอ/เขตและตำบล โดยให้แต่ละจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต พิจารณาจัดตั้งและดำเนินการ ดังนี้

๓.๑.๑ ให้แต่ละจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต พิจารณาว่า ในแต่ละตำบลจะต้องมีชุดปฏิบัติการประชารัฐฯระดับตำบลมากน้อยเพียงใด และได้จัดตั้งขึ้นแล้วจำนวนเท่าใด ยังขาดอีกจำนวนเท่าใด จึงจะเพียงพอต่อปริมาณภารกิจ หมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมด

๓.๑.๒ ให้แต่ละจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต ประเมินว่า ชุดประชารัฐฯระดับพื้นที่ที่จัดตั้งมาแล้ว สามารถปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหา อุปสรรค อย่างไร และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง

ทั้งนี้ ให้แต่ละจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ค้นหาชุดปฏิบัติการประชาชน ระดับพื้นที่ที่ปฏิบัติงานได้ดีเยี่ยมสามารถเป็นแบบอย่างได้

ตัวชี้วัดของกลไกชุดปฏิบัติการประชาชน

(๑) มีชุดปฏิบัติการประชาชนในระดับพื้นที่ตำบล ที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการกิจ

(๒) ในชุดปฏิบัติการประชาชนระดับตำบล มีองค์ประกอบของภาคประชาชน ที่เป็นจิตอาสามีส่วนร่วมในชุดด้วย

๓.๒ กลไกชุดปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติด เพื่อกดดัน ทำลายโครงสร้างการค้า แพร่ระบาด โดย

๓.๒.๑ ระดับส่วนกลาง มีสำนักงาน ป.ป.ส. และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (บข.ปส.) ฯลฯ พิจารณาจัดตั้งชุดปฏิบัติการปราบปรามระดับประเทศ เพื่อรับภารกิจสำคัญที่มอบหมาย

๓.๒.๒ ระดับภาค มีฝ่ายปราบปรามฯ ของสำนักงาน ปปส.ภาค เป็นแกนในการประสานงาน เพื่อให้มีชุดปฏิบัติการปราบปรามฯ ของหน่วยต่างๆ ในภูมิภาค

๓.๒.๓ ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต เป็นกลไกปราบปรามที่จัดตั้งขึ้นของจังหวัดและอำเภอ ในภารกิจปราบปรามยาเสพติด ภายในพื้นที่

๓.๒.๔ ลักษณะการปฏิบัติของชุดปฏิบัติการในแผนประชาชน

(๑) สำนักงาน ป.ป.ส. จัดตั้งกำลังปราบปรามฯ โดยตรงจำนวนหนึ่ง เพื่อปฏิบัติการกิจในการปราบปราม กลุ่มการค้า อิทธิพล ระดับพื้นที่ สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น

(๒) เมื่อมีข่าวสารการร้องขอจากหมู่บ้าน/ชุมชน หรือการร้องเรียนในพื้นที่เป้าหมายที่มีอิทธิพลในพื้นที่ ฯลฯ ที่ต้องมีการปฏิบัติการ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. จัดทำแผนปฏิบัติการกวาดล้าง ปราบปราม หมู่บ้าน/ชุมชน เป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุผลจนหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขเกื้อกูลต่อการขับเคลื่อนต่อไป

ในช่วงระยะที่ ๑ ทั้งในส่วนกลาง ภาค และจังหวัด/กรุงเทพมหานคร มีปฏิบัติการปราบปรามไต่บั้งที่บรรลุผลตามข้อ (๒) จนเป็นเงื่อนไขที่ดีต่อการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน สมควรเป็นตัวอย่างการปฏิบัติการ แบบประสานสอดคล้อง ระหว่างกลไกปราบปรามกับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๓.๓ กลไกตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและความสำเร็จของแผนประชาชน โดย

๓.๓.๑ ให้ สำนักงาน ป.ป.ส. พิจารณาจัดตั้งและมอบหมายกลไกหรือชุดปฏิบัติการ ให้มีภารกิจในการสืบสวน ตรวจสอบข้อมูลพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓.๓.๒ ให้ สำนักงาน ป.ป.ส. จัดระบบรวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด ซึ่งได้มาจากการร้องเรียนทางช่องทางผ่านศูนย์ดำรงธรรม การแจ้งข้อมูลจาก หมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่ปฏิบัติการ จากการข่าว ฯลฯ และดำเนินการตรวจสอบ โดยเร่งด่วนและถูกต้อง

ทั้งนี้ ในระยะที่ ๑ ทั้งในส่วนกลาง ภาค และจังหวัด/กรุงเทพมหานคร มีตัวอย่างระบบปฏิบัติการแจ้งข้อมูล และตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไร มีผลประการใดบ้างที่เป็นตัวอย่างของความสัมพัทธ์นี้

๓.๔ กลไกประเมินสถานะของพื้นที่และการดำเนินงาน แผนประชารัฐฯ เป็นแผนที่มุ่งแก้ไขปัญหาค้นผลลัพธ์ (outcome) ไม่เน้นขั้นตอนการดำเนินงาน และเป็นแผนที่มุ่งสร้างความยั่งยืน ดังนั้น การจัดให้มีกลไกประเมินสถานการณ์ดำเนินงาน จึงเป็นสิ่งที่นำมาใช้เป็นครั้งแรก ที่เน้นการประเมินจากกลไกภายนอกและการประเมินตนเองของพื้นที่ โดย

๓.๔.๑ หลักการประเมินในรูปแบบนี้ คือ การใช้หลักการทางวิชาการ การประเมินโดยคุณภาพ การประเมินเพื่อหาผลดำเนินการจริง อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดสถานะพื้นที่ที่สำคัญก็คือ เป็นการประเมินเพื่อสร้างสรรค์ไม่ใช่จับผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีกลไกประเมินตนเองของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร เพื่อให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ได้พิจารณาปรับปรุงการทำงานอย่างเหมาะสมต่อไป

๓.๔.๒ กลไกประเมินของส่วนกลาง ให้ ศปก.ป.ป.ส. จัดตั้งกลไกประเมินพื้นที่และการดำเนินงาน โดย

(๑) ประเมินการดำเนินการในพื้นที่ในบริบทของ ศปก.ป.ป.ส. ร่วมกับหน่วยงานในส่วนกลางที่เป็นระดับอำนวยการหน่วยต่างๆ สุ่มผลประเมินสถานะของพื้นที่ และผลการดำเนินงานที่เป็นจริง เสริมการดำเนินงานเชิงคุณภาพ

(๒) สรรหานักวิชาการ สถาบันการศึกษา หรือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินการศึกษาประเมินสถานะของพื้นที่ และการดำเนินงานตามหลักทางวิชาการอย่างแท้จริง เชื่อถือได้

๓.๔.๓ กลไกประเมินของภาค ให้สำนักงาน ปปส.ภาค จัดตั้งกลไกทั้ง ๒ ลักษณะ เช่นเดียวกับส่วนกลางในข้อ ๓.๔.๒ (๑) และ (๒) ทำหน้าที่ประเมินสถานะของพื้นที่และการดำเนินงานในขอบเขตของแต่ละภาค

๓.๔.๔ กลไกประเมินตนเองของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ให้ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. แต่งตั้งคณะทำงานประเมินผลของจังหวัด ๑ คณะ จากหน่วยงานในระดับจังหวัดและทีมวิชาการภายในจังหวัด ทำหน้าที่ประเมินสถานะพื้นที่ และการดำเนินงานตามแผนประชารัฐฯ ของจังหวัด และรายงานผลให้ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. ทราบและพิจารณา

๓.๔.๕ การปฏิบัติ

(๑) ให้ ศปก.ป.ป.ส. ร่วมกับสถาบันวิชาการหรือสำนักงานสถิติแห่งชาติ ออกแบบประเมินการสำรวจสถานะของพื้นที่ทั้ง ๓ ระดับ คือ ส่วนกลาง ภาค และจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และให้ทั้ง ๓ ระดับจัดระบบการประเมินพื้นที่ที่เกื้อหนุนกันไม่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน

(๒) ให้กลไกการประเมินทั้ง ๓ ระดับ มีผลการศึกษาประเมินสถานะพื้นที่ โดยเน้นสุ่มพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาเสียดติดต่อเนื่อง จากฐานข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยสำรวจ รวมทั้ง สุ่มไปยังพื้นที่เป้าหมาย ในระยะที่ ๑ และรายงานผลให้ ศอ.ปส. ทราบ

๓.๕ กลไกเฝ้าระวังของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นระบบอาสาสมัครยาเสพติดตามแผนประชารัฐฯ โดยให้จัดวางระบบดังกล่าว เพื่อให้ภาคประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในแผนนี้ ตามเจตนารมณ์ จิตอาสา คือ ประชารัฐฯ และให้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๕.๑ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. จัดระบบรายงานเฝ้าระวังและการดำเนินงานจาก ๘๑,๙๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ผ่านระบบ โดยหารือ ศอ.ปส.มท. และ ศอ.ปส.สธ. มอบหมายหน้าที่ให้กลไกส่วนท้องถิ่น กำหนดผู้ใหญ่บ้าน หรือที่ได้รับมอบหมายจาก หมู่บ้าน/ชุมชน และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รายงานสถานะปัญหาเสพยาเสพติดขึ้นต้น ส่งเข้ามาในระบบโปรแกรมโทรศัพท์มือถือเฉพาะตัว (Application) เพื่อ ศปก.ป.ป.ส./ศปก.ป.พร. ประมวลผลข้อมูล ซึ่งถือเป็นการรายงานผลข้อมูลยาเสพติดเป็นครั้งแรกของประเทศ

๓.๕.๒ ให้มีกิจกรรมต่อยอดจากกระบวนการ ๙ ขั้นตอน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนที่เลือกสรรแล้ว ในโครงการโรงเรียนผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้นำเหล่านี้มีบทบาทเป็นอาสาสมัครป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ เพื่อก้าวไปสู่ความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา

จ. การปฏิบัติการในพื้นที่เป้าหมายตามแผนฯ

แผนพระราชรัฐฯ เป็นแผนบูรณาการทุกมาตรการลงในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ใช่แผนแยกออกจากมาตรการ โดยเน้นผลลัพธ์ (outcome) เป็นเป้าหมายสูงสุด การลำดับขั้นตอนตามความเป็นจริงมีความสำคัญมากที่สุด ดังนี้

๑. กำหนดสถานะพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ในแต่ละอำเภอให้ชัดเจน เป็นข้อมูลขั้นต้นก่อนปฏิบัติการ โดยนำข้อมูลจากการสำรวจ หมู่บ้าน/ชุมชน ของสำนักงาน ป.ป.ส.ในช่วง ๓ ปี ติดต่อกันมาเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้น กำหนดสถานะเป็น

- ๑.๑ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหาเสพยาเสพติดต่อเนื่องในช่วง ๓ ปี
- ๑.๒ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพยาเสพติดบ้างไม่มีบ้างในช่วง ๓ ปี
- ๑.๓ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพยาเสพติดต่อเนื่องกันทุกปี
- ๑.๔ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพยาเสพติดระดับรุนแรงมากหรือวิกฤติ

๒. กำหนดให้ ศป.ปส.อ./ข. ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ สำนักงาน ป.ป.ส. จัดทำแผนปฏิบัติการพระราชรัฐในระดับอำเภอ/เขต ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ขึ้น มีเป้าหมายตามสถานะในข้อ ๑ ที่จะทำให้บรรลุผลในการแก้ไขหรือลดปัญหาเสพยาเสพติดในเขตพื้นที่โดยแบ่งเป้าหมายดำเนินการในแต่ละช่วง

"ภายใต้หลักการ เพิ่มหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหาให้มากขึ้นด้วยการป้องกันให้เกิดความยั่งยืน ดำรงการไม่มีปัญหาต่อไป ลดหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาให้น้อยลงด้วยการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด เพื่อก้าวไปสู่สถานะที่ไม่มีปัญหาตามลำดับ"

๓. ทุกจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต จัดตั้งกลไกชุดปฏิบัติการต่างๆ ตามที่กำหนดในแผนพระราชรัฐฯ ให้ครบถ้วน เพื่อเป็นเครื่องมือการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกชุดปฏิบัติการที่กำหนดให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต ต้องจัดตั้งขึ้นรองรับแผนฯนี้

๔. การปฏิบัติการระดับพื้นที่อำเภอ/เขต ให้ชุดปฏิบัติการอำเภอ/เขต/ตำบล กำหนดเป้าหมายการดำเนินการในแต่ละเดือนให้ชัดเจน โดย

- ๔.๑ เป้าหมายที่จะดำเนินการในทุก หมู่บ้าน/ชุมชน มีกิจกรรม :
(หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหาเสพยาเสพติดดำเนินกิจกรรมเดียวกัน)

- ธรรมนูญประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน
- ฝักระวังยาเสพติดในที่ประชุมอำเภอให้กับ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
- รายงานสถานะปัญหาเสพติดทางโทรศัพท์มือถือของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน (Application)
- กิจกรรมป้องกันโดยครู EF ครู D.A.R.E. ครูพระ ฯลฯ

๔.๒ เป้าหมายที่จะดำเนินการใน หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาเสพติด

- ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการ ๙ ขั้นตอนหรือกิจกรรมที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญการตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้นก่อน
- ดำเนินกิจกรรมลดผู้ค้า ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เสพได้รับการบำบัด มีระบบป้องกัน ทั้ง ๓ กลุ่มเป้าหมาย เป็นผลลัพธ์สำคัญ (outcome) ในหมู่บ้าน/ชุมชน
- หากเป็นพื้นที่รุนแรงมากหรือวิกฤติให้ สป.ปส.อ./ข. หรือสำนักงาน ปปส.ภาค เสนอขอรับการสนับสนุนกำลังจากหน่วยภายนอกได้

ทั้งนี้ ให้มีการจัดทำเป้าหมายของแผนปฏิบัติการในแต่ละเดือนหรือห้วงระยะเวลาทั้ง ๖ ช่วงระยะว่าจะดำเนินการเท่าใดของพื้นที่ เช่น ร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่เป้าหมายในแต่ละระยะ เป็นต้น

๕. การสนับสนุนจากกลไกชุดปฏิบัติการนอกพื้นที่ สำหรับมาตรการที่จำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานในพื้นที่มีประสิทธิภาพ เช่น

- ๕.๑ สนับสนุนการปราบปรามด้วยชุดปราบยาเสพติด กัดดันพื้นที่
- ๕.๒ สนับสนุนชุดปฏิบัติการตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อมีข่าวสาร
- ๕.๓ สนับสนุนการบำบัดหากมีผู้เสพยาจำนวนมาก

๖. มีการประเมินตรวจสอบสถานะของพื้นที่และการดำเนินงานเพื่อสร้างงานเชิงคุณภาพ โดย

๖.๑ เมื่อครบห้วงเดือนหรือครบระยะ ๓ เดือนของแผนฯ ให้ทุก สป.ปส.อ./ข. ร่วมกับ ชุดปฏิบัติการฯ ที่เกี่ยวข้องประเมินสถานการณ์ดำเนินงานในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ดำเนินการว่า บรรลุผลถึงขั้นใดมีสภาพปัญหาเสพติดที่ยังคงดำรงอยู่หรือไม่

๖.๒ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เมื่อได้มีการดำเนินการครบ ๙ ขั้นตอน หรือบรรลุผลถึงขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดที่สำคัญให้ชุดปฏิบัติการพระราชวังพื้นที่ ตรวจสอบสถานะของพื้นที่ ว่ายังคงเหลือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพียงใด ประเมินความตื่นตัวของชุมชนและผู้นำมีสภาพเป็นอย่างไร ฯลฯ

๖.๓ เมื่อมีผลประเมินสถานะของพื้นที่ตามข้อ ๖.๑ ให้ สป.ปส.อ. ร่วมกับชุดปฏิบัติการพระราชวัง ร่วมกันวางมาตรการ แนวทางดำเนินงานต่อไป เพื่อให้บรรลุผลตามผลลัพธ์ที่กำหนด

๖.๔ หากพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนใด ที่สามารถดำเนินการได้บรรลุผลตามผลลัพธ์ (outcome) ให้กลไกประเมินสถานะพื้นที่ฯ ทั้งที่เป็นคณะทำงานและทีมวิชาการที่จัดตั้งขึ้น ทั้งในระดับอำเภอ/เขต จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ภาค และส่วนกลาง ได้ทำการประเมินหรือสุ่มประเมินอีกครั้งหนึ่ง

๗. สร้างกิจกรรมต่อยอดสร้างความยั่งยืนให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน โดย

๗.๑ พัฒนาผู้นำชุมชน

๗.๒ ยกกระต๊อบให้เป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

๗.๓ สร้างอาสาประชารัฐป้องกันยาเสพติด

๘. เมื่อครบแต่ละระยะของแผนฯ ให้กลไกประเมินสถานะในระดับต่างๆ ได้ประเมินให้ข้อคิดเห็นรับรองสถานะการดำเนินการของหมู่บ้าน/ชุมชน ว่าดำเนินการได้บรรลุผลลัพธ์ (outcome) ที่กำหนดในระดับใด เพื่อเป็นหลักประกันเชิงคุณภาพของการดำเนินงาน ทำให้เห็นความคืบหน้าของผลสำเร็จในระดับพื้นที่อย่างชัดเจนและอย่างมีคุณภาพ

๘.๑ มีผลการประเมินสถานะในระดับอำเภอ/เขต และจังหวัด/กรุงเทพมหานคร

๘.๒ มีผลการประเมินสถานะในระดับภาคและประเทศ

หลักปฏิบัติ ๑๐ ประการ
ในการควบคุมพื้นที่กับปัญหายาเสพติดในระดับอำเภอ/เขต

การควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการเป็นหลักการที่เน้นการมองภาพรวมของการดำเนินงาน เพื่อกำหนดการปฏิบัติอย่างถูกต้อง สามารถใช้กลไก เครื่องมือที่เหมาะสม และดำรงการเป็นฝ่ายกระทำเชิงรุกต่อเป้าหมายให้ได้อย่างเป็นผล ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนประจักษ์ฯ การควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการสามารถดำเนินการได้ในหลายระดับ

ระดับประเทศ ได้แก่ ศอ.ปส.

ระดับภูมิภาค ได้แก่ สำนักงาน ปปส.ภาค และ ศอ.ปส.หน่วยงานระดับภาค

ระดับจังหวัด ได้แก่ ศอ.ปส.จังหวัด/กรุงเทพมหานคร

ระดับอำเภอ ได้แก่ ศป.ปส.อำเภอ/เขต

ตามระดับของความรับผิดชอบ

โดยมีหลักยึดสำคัญ ๑๐ ประการของการควบคุมพื้นที่ ดังนี้

ประการที่ ๑ ยึดพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในขอบเขตที่รับผิดชอบของแต่ละอำเภอ/เขต เป็นเป้าหมาย ในระดับประเทศ ต้องยึด ๘๑,๙๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการตามแผนประจักษ์ฯ ถึงปี ๒๕๖๐ ส่วนในระดับภาค จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต ต้องยึดเป้าหมายหมู่บ้าน/ชุมชนที่แต่ละระดับ รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นที่ที่ได้แบ่งกันชัดเจน เป็นเป้าหมายทั้งหมด

ประการที่ ๒ สภาพปัญหายาเสพติดในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนของอำเภอ/เขต ให้ยึดผลสำรวจข้อมูลของ กระทรวงมหาดไทยที่มอบหมายให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นผู้สำรวจ เป็นหลักยึดให้เหมือนกันทั่วประเทศ

ข้อมูลนี้ เป็นการสำรวจ ทุกปี ๆ ละ ๒ ครั้ง ในช่วง ๓ ปี เป็นการสำรวจ รวม ๖ ครั้ง โดยเอาผลรวม ๖ ครั้งนี้ มาประมวลปัญหายาเสพติดในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน ออกเป็น ๓ ระดับในระดับประเทศ ได้แก่

หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหายาเสพติด ไม่มีทั้งผู้ค้า ผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน ๓๔,๖๐๒ หมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับต่างๆ มีผู้ค้า ผู้เสพในระดับต่างๆ จำนวน ๔๖,๖๐๙ หมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับรุนแรงมากหรือวิกฤติ จำนวน ๖๙๔ หมู่บ้าน/ชุมชน

ในระดับภาค ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต ให้ใช้เกณฑ์นี้แบ่งระดับของปัญหา เพื่อจะได้ ยึดเป็นโจทย์เป้าหมายเหมือนกัน

ประการที่ ๓ ยึดผลลัพธ์ ที่เป็นผลสำเร็จของหมู่บ้าน/ชุมชน ในแต่ละอำเภอ/เขต เป็นหลักของการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัด คือ จะต้องทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนนั้นบรรลุถึง การไม่มีผู้ค้า ไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้เสพได้รับการบำบัด และป้องกัน ๓ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน ในโรงงาน และในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ถือเป็นเป้าหมายและตัวชี้วัดสูงสุด

ทั้งนี้ จะต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแผนประจักษ์ฯ ที่ทำงานในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้เข้าใจเป้าหมาย และตัวชี้วัดของหมู่บ้าน/ชุมชนในกรอบเหมือนกัน ซึ่งเป็นการเน้นเชิงผลลัพธ์ ไม่เน้นการวัดขั้นตอนการทำงาน

ประการที่ ๔ การควบคุมพื้นที่ในอำเภอ/เขต อย่างมีกลยุทธ์ ให้ทุกระดับยึดกรอบ

- หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหายาเสพติด ไม่มีทั้งผู้ค้า ผู้เสพยาเสพติด จะต้องดำรงสภาพนี้ต่อเนื่อง

- หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับต่างๆ มีผู้ค้า ผู้เสพในระดับต่างๆ จะต้องมีกลยุทธ์ ทำให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหาตามลำดับ เพื่อขยาย หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหาให้มากขึ้น

- หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับรุนแรงมากหรือวิกฤติ จะต้องใช้กลยุทธ์ที่เพียงพอต่อการลดระดับปัญหาเสพติด ไปจนถึงระดับที่ไม่มีปัญหาอีกต่อไป

กลยุทธ์การลดสภาพปัญหาเสพติด ตามลำดับดังกล่าว จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการ หากสามารถดำเนินการได้โดยลำดับ จะเป็นข้อบ่งชี้ว่า สามารถควบคุมพื้นที่ได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากพื้นที่ที่มีปัญหา ขยายตัวมากขึ้น ย่อมบ่งชี้ว่า มีการสูญเสียระดับการควบคุมพื้นที่ไปแล้ว

ดังนั้น ในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับอำเภอ/เขต ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการ จะต้องวางกลยุทธ์ ขั้นตอนมาตรการเพื่อควบคุมพื้นที่ให้ได้ ไม่ให้ฝ่ายที่ก่อปัญหาเสพติด ขยายขอบเขตเป็นอันขาด

ประการที่ ๕ ให้ทุกอำเภอ/เขต (ศป.ปส.อ./ข.) ในฐานะที่เป็นหน่วยควบคุมพื้นที่ปฏิบัติการมากที่สุด จัดทำแผนปฏิบัติการควบคุมพื้นที่ปัญหาเสพติด ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ตามหลักเกณฑ์ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน กรอบเป้าหมาย ตัวชี้วัด การยึดผลลัพธ์ ฯลฯ ตามที่กำหนด

โดยกำหนดแผนปฏิบัติ แบ่งเป็น ๖ ระยะตามกรอบระยะเวลาใหญ่ ในแต่ละระยะ แต่ละอำเภอ/เขต จะต้องกำหนดเป้าหมายควบคุมพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ว่าจะดำเนินการเท่าไร และเป็นระดับปัญหาระดับใดบ้าง จะใช้กลไกปฏิบัติการใด ทั้งภายนอกหรือภายในพื้นที่ ทรัพยากรที่ต้องใช้ ฯลฯ โดยให้เป็นไปตามแบบฟอร์มที่ ศอ.ปส. กำหนด โดยให้เน้นการควบคุมพื้นที่ตามกรอบความคิดของแผนประจักษ์ฯ เป็นหลัก ซึ่งเป็นแผนแบบจากพื้นที่ขึ้นมา (bottom-up) หลังจากนั้น จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ภาค และ ศอ.ปส. จะนำไปประมวลรวบรวมต่อไป และให้ใช้แผนปฏิบัตินี้เป็นเครื่องมือควบคุมของฝ่ายอำนวยการ

ประการที่ ๖ ในภาคปฏิบัติ ให้แต่ละอำเภอ/เขต กำหนดกลยุทธ์การปฏิบัติตามเป้าหมายแต่ละระยะ หรือในแต่ละเดือนว่าจะมุ่งไปที่พื้นที่ใด ใช้มาตรการ วิธีการหรือการดำเนินการที่เหมาะสมตามข้อเท็จจริงของพื้นที่ และประเภทปัญหา ซึ่งมีแนวทางกำหนดการควบคุมพื้นที่ ได้แก่

(๑) หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ไม่มีปัญหายาเสพติด ต้องดำรงสถานะไม่ให้มียาเสพติดอีกต่อไป โดยสร้างเป็นหมู่บ้านป้องกันตามแนวทางที่กำหนด

(๒) หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติดระดับต่างๆ เช่น เบาบาง หรือปานกลาง หรือรุนแรง รุนแรงมาก ให้แต่ละอำเภอ/เขต พิจารณาว่า ในแต่ละช่วงระยะ จะขยายงานไปยังพื้นที่แบบใด ก่อน - หลัง เพื่อลดระดับของปัญหาลงตามลำดับ

(๓) หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาระดับรุนแรงมากหรือวิกฤติ ให้จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และอำเภอ/เขต พิจารณาว่า จะสามารถแก้ไขปัญหาก็หรือไม่ หรือจำเป็นต้องขอกำลังจากภายนอกมาเสริมการดำเนินงาน ในระยะหนึ่งจนกว่าจะสามารถบั่นทอนโครงสร้างการค้าในพื้นที่ได้

การจัดลำดับการดำเนินงานในหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ละประเภท อยู่ที่แต่ละอำเภอ/เขต พิจารณาตามความเหมาะสม

ประการที่ ๗ การปฏิบัติในหมู่บ้าน/ชุมชนแต่ละประเภท จะใช้มาตรการ วิธีการแบบใด ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่เป็นสำคัญ ตามหลักการ "ต่างพื้นที่ ต่างกลยุทธ์" ไม่ควรใช้มาตรการ วิธีการเหมือนกัน ในสภาพที่แตกต่างกัน เช่น

(๑) ในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติด จากข้อมูลที่ปรากฏ อาจจะไม่มีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการ ๙ ขั้นตอนของการดำเนินงาน ควรใช้วิธีการอื่นตามความเหมาะสม เช่น การตรวจสอบข้อมูล การใช้ผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้แสดงบทบาทของการเฝ้าระวังยาเสพติด

(๒) ในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาโดยทั่วไป พิจารณาใช้กระบวนการ ๙ ขั้นตอนของการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ควรดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ ตอบข้อมูลในแต่ละขั้นตอนได้ ไม่ควรเน้นปริมาณ

(๓) ในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดรุนแรงหรือวิกฤติ การใช้กระบวนการ ๙ ขั้นตอน การดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนแรก อาจไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะกลุ่มการค้ายังมีบทบาทในพื้นที่ ชุมชนมีความต้องการให้เร่งปราบปรามเพื่อทำลายโครงสร้างการค้าในพื้นที่นั้น ก่อนขั้นตอนอื่นๆ จะเริ่มดำเนินการ ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องของเงื่อนไขของพื้นที่ ดังนั้น มาตรการปราบปราม จึงเป็นขั้นตอนแรก ก่อนขั้นตอนอื่นๆ ทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่น

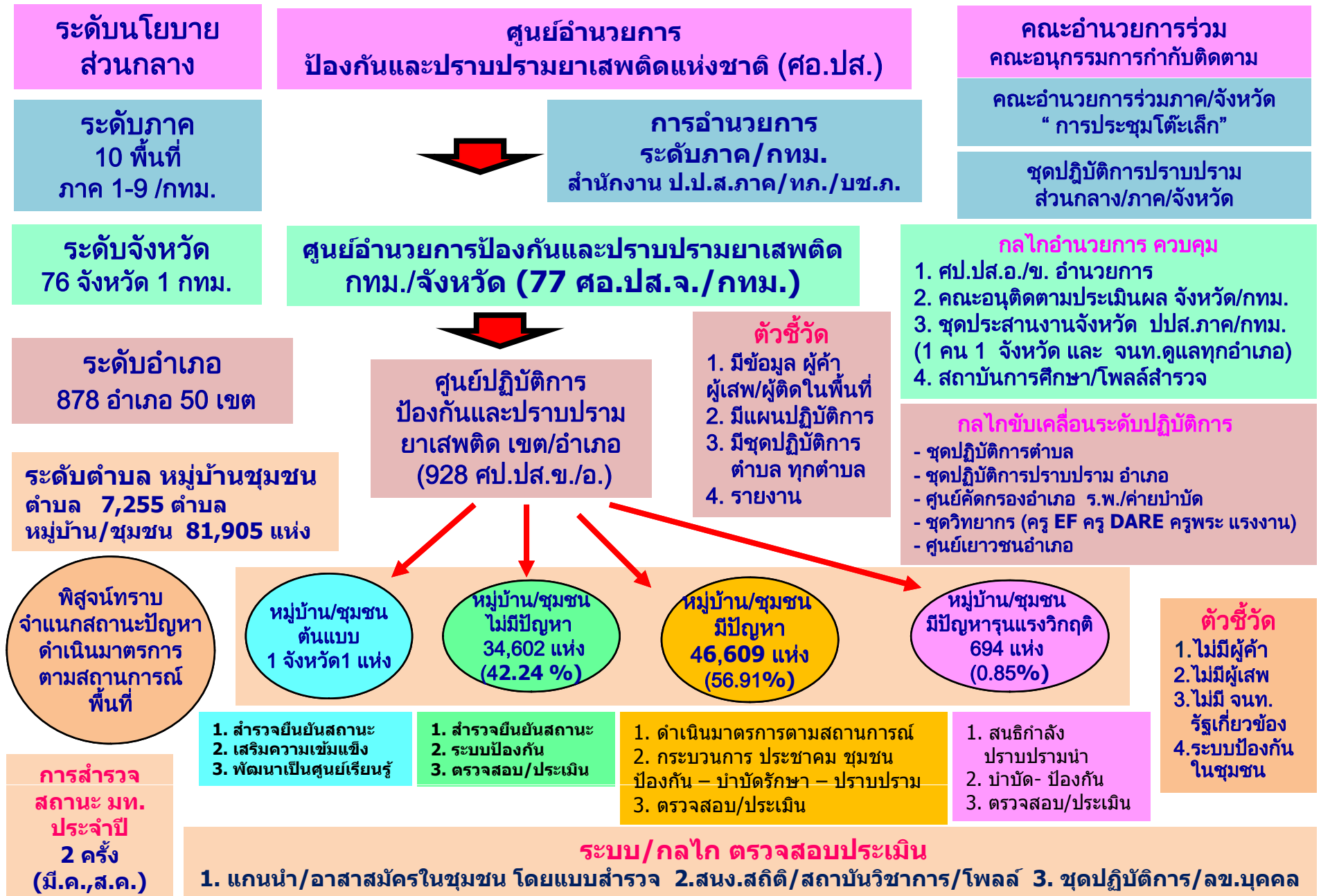
ประการที่ ๘ การใช้มาตรการกดดันพื้นที่ด้วยการปราบปราม ทั้งในขอบเขต ระดับอำเภอ/เขต ระดับ จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ระดับภาค และประเทศ ถือเป็นมาตรการที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อเรียกความเชื่อมั่นให้กับ ชุมชนต่อนโยบายของรัฐบาล และ คสช. ซึ่งในระยะที่ ๒ ในขอบเขตทั่วประเทศ ควรจะเน้น การปราบปรามเป็นการ เร่งด่วน กำหนดเป้าหมายไปที่นักค้าในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งถือเป็นตัวกระจายยาเสพติดให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยตรง หากดำเนินการต่อผู้ค้าในชุมชนได้ จะส่งผลต่อการแพร่ระบาดในพื้นที่ได้

ประการที่ ๙ ปรับระบบการรายงานที่มุ่งเน้นการบรรลุผลลัพธ์ในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนกระบวนการ/ ขั้นตอนการทำงาน ถือเป็นวิธีปฏิบัติ ซึ่งจะใช้วิธีการใดขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรายงานผลว่า แต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนสามารถดำเนินการอย่างไร แต่ละอำเภอ/เขต สามารถควบคุมพื้นที่ได้มากน้อยเพียงใด จำนวน หมู่บ้าน/ชุมชนที่สามารถสร้างระบบป้องกันควบคุมได้แล้ว อยู่ระหว่างการดำเนินการ และมีปัญหาค่อนข้างมาก จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทุกอำเภอ/เขต จะต้องมีการรายงานสภาพในลักษณะนี้ ซึ่งจะทำให้อำเภอ/เขต จังหวัด/ กรุงเทพมหานคร ภาค และภาพรวมของประเทศ สามารถทราบสถานะที่เป็นจริงได้

ประการที่ ๑๐ การตรวจสอบเพื่อวัดคุณภาพผลสำเร็จของการทำงานเป็นเรื่องสำคัญ โดยให้ยึดถือ ความถูกต้องเป็นสำคัญ เพราะความถูกต้องของข้อมูล จะทำให้การวัดผลการทำงานได้อย่างถูกต้อง ทุกระดับ ควรมอบหมายให้ระบบการตรวจคุณภาพข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อการประเมินผลที่ดี วางแผนการทำงานต่อไปได้

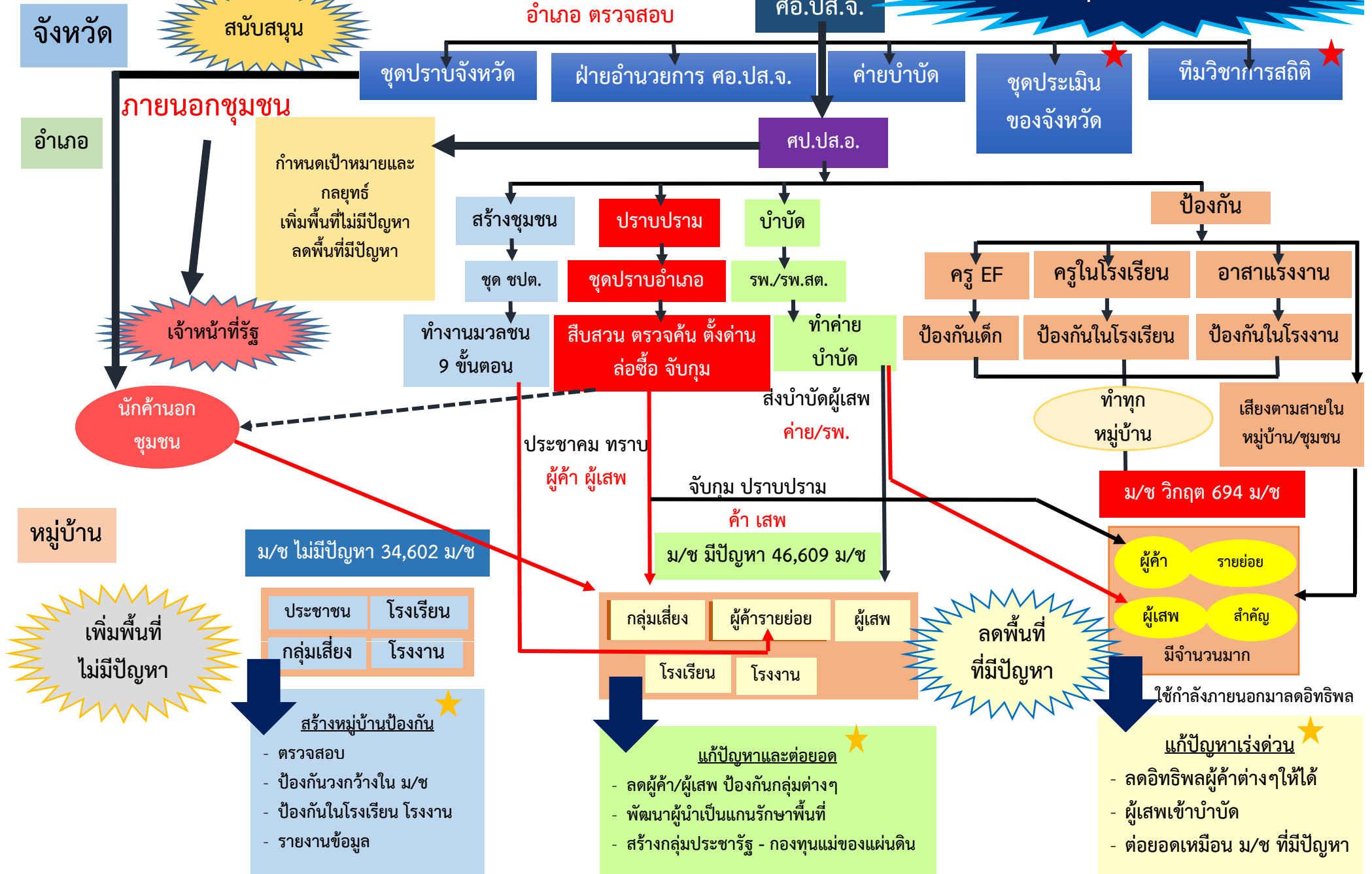
หลักการนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการแก้ไขปัญหาเสพติด ได้ในทุกระดับ ทั้ง อำเภอ/เขต จังหวัด/ กรุงเทพมหานคร ภาค และประเทศ ภายใต้ขอบเขตความรับผิดชอบ

โครงสร้าง ระบบ กลไก การอำนวยการ แผนประชารัฐ ร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.2559-2560

บทบาท : จังหวัดอำนวยความสะดวก สนับสนุน
อำเภอ ตรวจสอบ

ผังการควบคุมพื้นที่ในระดับอำเภอ

ประวัติคณะผู้ศึกษาวิจัย

1. นายสุรไกร นวลศิริ

การศึกษา

- ปริญญาตรี ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2543
- ปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2550
- ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2547
- วิทยาลัยยุติธรรมทางปกครอง สำนักงานศาลปกครอง 2559

ประสบการณ์การรับราชการ

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 – 5 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ ๒ และปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้ากลุ่มงานนิติการและดำเนินงานร้องทุกข์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 9 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

2. นายณัฐพล ต่านจิตรตรง

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ

- พนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ
- นิติกร กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 2 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

3. นางกนกวรรณ จิวเชื้อพันธุ์

การศึกษา

- ปริญญาตรี พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- การพยาบาลเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ปริญญาโท ศิลปศาสตร์ (บริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2541 ถึงปัจจุบัน

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วน เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
เลขที่ 33 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

4. นายกวินวัชร เสถียรนิธิรัฐ

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
- ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท ศิลปศาสตร์ สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- 2551 เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการ
- 2559 เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

5. นายทศพร ชาตรี

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท ศิลปศาสตร์ สาขาบริหารรัฐกิจและกฎหมาย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ

- สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดีอาญาเสพติด สำนักงาน ปปส.
- สำนักงาน ปปส. ภาค 7
- สำนักงาน ปปส.กทม.

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอบทรัพย์สินและบังคับโทษปรับ สำนักงาน ปปส. กทม.
เลขที่ 213 ถนนวิภาวดีรังสิต ซอย25 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
อนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินประจำคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

6. นางศรัณยา วีระกรพานิช

การศึกษา

- ปริญญาตรี บัญชี มหาวิทยาลัยสยาม
- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปริญญาโท นิติศาสตร์ (กฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- สำนักตรวจสอบภาษีกลาง กรมสรรพากร
- นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการพิเศษ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี 6 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

7. พันตำรวจโท สุรพงษ์ พุฒขาว

การศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตร์ รบ.บ.(ตร.) รร.นายร้อยตำรวจ รุ่นที่ 55
- ปริญญาโท ศิลปศาสตร์ (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม) (ศศ.ม.) มหาวิทยาลัยมหิดล

ประสบการณ์การรับราชการ

- กองบัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- กองบัญชาการตำรวจนครบาล
- กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รองผู้กำกับการสืบสวน สถานีตำรวจภูธรบางพลีน้อย กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 60 หมู่ 2 ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ 10560

8. นางสาวอนงนาต ชีวานันท์กุล

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
- ปริญญาโท นิติศาสตร์ (กฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์การรับราชการ

- นักสืบสอบสวน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เขตพื้นที่ 2, เขตพื้นที่ 6

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักสืบสอบสวนชำนาญการพิเศษ กองปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 5 สำนักงาน ป.ป.ท. อาคารซอฟต์แวร์ปาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 10120

9. นางสาวจิตอารีย์ ปุญญะศรี

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์การทำงาน

- ผู้จัดการบริษัท เจมอริต้า (ประเทศไทย) ปี 2539-2548

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

- ที่ปรึกษากฎหมายบริษัท แอ็คเตอรอน (ประเทศไทย) ปี 2550 ถึงปัจจุบัน
 - ทนายความและที่ปรึกษากฎหมาย **O.A.K. Law office** ปี 2556 ถึงปัจจุบัน
 - ที่ปรึกษากฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัว ปี 2558 ถึงปัจจุบัน
 - ทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร รุ่น 21 ปี 2558
 - ที่ปรึกษาคณะกรรมการสำนักกิจการระหว่างประเทศ สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2559 ถึงปัจจุบัน
 - อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2559 ถึงปัจจุบัน
- สำนักโฆษกและประชาสัมพันธ์ สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 249 ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ชัย เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

10. นายลัชชานนท์ ทองโปร่ง

การศึกษา

- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง) ระดับ 3 - 4 ที่ทำการปกครองอำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
- นิติกร งานวินัย กองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง
- ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครอง) ชำนาญการพิเศษ ที่ทำการปกครองอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- เจ้าพนักงานปกครอง ชำนาญการพิเศษ ส่วนการรักษาความสงบเรียบร้อย 3 สำนักการสอบสวนและนิติการ
- เจ้าพนักงานปกครอง ชำนาญการพิเศษ ช่วยราชการกองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นิติกรชำนาญการพิเศษ กองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ

11. นางนิภาวรรณ ไยบัวเทศ

การศึกษา

- ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
- ปริญญาโท บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การรับราชการ

- ผู้อำนวยการส่วนบริการศุลกากร ด้านศุลกากรเขมราฐ
- ผู้อำนวยการส่วนบริการศุลกากร 1 สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง
- ผู้อำนวยการส่วนบริการศุลกากรฉะเชิงเทรา สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ
- ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการตรวจสอบสินค้า
(นักวิชาการศุลกากรเชี่ยวชาญ) สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพ กรมศุลกากร
เลขที่ 1 ถนนสุนทรโกษา คลองเตย กรุงเทพฯ 10110

12. ผศ.ดร.ประมา ศาสตรระจุ

การศึกษา

- ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ สาขา การจัดการและการตลาด City University, USA พ.ศ. 2542
- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2556
- ปริญญาโท บริหารธุรกิจ สาขา การจัดการ City University, USA พ.ศ. 2543
- ปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ สาขา การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2550

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- พ.ศ.2556 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2558 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
- พ.ศ.2555 – พ.ศ.2559 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการศึกษาเฉพาะทาง คณะกรรมการสภาการศึกษา
- พ.ศ. 2552 – 2558 รองคณบดีฝ่ายบริหารและกิจการพิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม
- พ.ศ. 2550 – 2551 รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

- พุทธกิจยาน พ.ศ. 2560 ถึง ปัจจุบัน รองผู้อำนวยการสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา
- พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ 114 ถนนสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110